

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 7ης Ιανουαρίου 2004 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P,

Aalborg Portland A/S, με έδρα το Aalborg (Δανία), εκπροσωπούμενη από τους K. Dyekjær-Hansen και K. Høegh, advokaterne (C-204/00 P),

Irish Cement Ltd, με έδρα το Δουβλίνο (Ιρλανδία), εκπροσωπούμενη από τον P. Sreenan, SC, κατ' εντολήν του J. Glackin, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο (C-205/00 P),

Ciments français SA, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον A. Winckler, avocat, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο (C-211/00 P),

Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA, με έδρα το Bergamo (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους A. Predieri, M. Siragusa, M. Beretta, C. Lanciani και F. Moretti, avvocati, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο (C-213/00 P),

* Γλώσσες διαδικασίας: η δανική, η αγγλική, η γαλλική και η ιταλική.

Buzzi-Unicem SpA, πρώην **Unicem SpA**, με έδρα το **Casale Monferrato (Ιταλία)**, εκπροσωπούμενη από τους **C. Osti** και **A. Prastaro**, avvocati, με τόπο επιδόσεων στο **Λουξεμβούργο (C-217/00 P)**,

και

Cementir — Cementerie del Tirreno SpA, με έδρα τη **Ρώμη (Ιταλία)**, εκπροσωπούμενη από τους **G. M. Roberti** και **P. Criscuolo Gaito**, avvocati (**C-219/00 P**),

αναιρεσείουσες,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις αναιρέσεως που ασκήθηκαν κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τέταρτο τμήμα) της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, **Cimenteries CBR** κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-491), και με τις οποίες ζητείται η μερική εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη, στην υπόθεση **C-204/00 P**, από τους **R. Lyal** και **H. P. Hartvig**, και, στις λοιπές υποθέσεις, από τον **R. Lyal** επικουρούμενο από την **N. Coutrelis**, avocat (**C-211/00 P**), και από τον **A. Dal Ferro**, avvocato (**C-213/00 P**, **C-217/00 P** και **C-219/00 P**), με τόπο επιδόσεων στο **Λουξεμβούργο**,

καθής πρωτοδικώς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. A. O. Edward (εισηγητή) και A. La Pergola, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer

γραμματείς: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας, και H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουλίου 2002, κατά την οποία η Aalborg Portland A/S εκπροσωπήθηκε από τον K. Dyekjær-Hansen, η Irish Cement Ltd από τον P. Sreenan, η Ciments français SA από τον A. Winckler και τον F. Brunet, avocat, η Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA από τους M. Siragusa, C. Lanciani και F. M. Moretti, η Buzzi Unicem SpA από τον C. Osti, η Cementir — Cementerie del Tirreno SpA από τον G. M. Roberti και τον G. Bellitti, avvocato, και η Επιτροπή, στην υπόθεση C-204/00 P, από τους R. Lyal και H. P. Hartvig και, στις λοιπές υποθέσεις, από τον R. Lyal, επικουρούμενο από την N. Coutrelis (C-211/00 P) και τον A. Dal Ferro (C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P),

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Φεβρουαρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου από τις 24 έως τις 31 Μαΐου 2000, η Aalborg Portland A/S (στο εξής: Aalborg), η Irish Cement Ltd (στο εξής: Irish Cement), η Ciments français SA (στο εξής: Ciments français), η Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA (στο εξής: Italcementi), η Buzzi Unicem SpA (στο εξής: Buzzi Unicem), που προήλθε από τη συγχώνευση της Fratelli Buzzi SpA με την Unicem SpA (στο εξής: Unicem) και η οποία προβάλλει, στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, μόνο τα συμφέροντα της τελευταίας, καθώς και η Cementir — Cementerie del Tirreno SpA (στο εξής: Cementir) άσκησαν καθεμία, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-491, στο εξής ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο, μεταξύ άλλων, δέχθηκε μεν την ύπαρξη των περισσοτέρων από τις παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ) που είχαν διαπιστωθεί εις βάρος τους με την απόφαση 94/815/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (Υπόθεση IV/33.126 και 33.322 — Τσιμέντο) (ΕΕ L 343, σ. 1, στο εξής: απόφαση Τσιμέντο), αλλά για διάρκεια βραχύτερη από την καθορισθείσα με την απόφαση αυτή της Επιτροπής.

I — Το ιστορικό της διαφοράς

- 2 Από τον Απρίλιο του 1989 έως τον Ιούλιο του 1990, η Επιτροπή διενήργησε ορισμένους ελέγχους σε ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παραγωγής τσιμέντου και σε επαγγελματικές ενώσεις του τομέα, δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).

Η ανακοίνωση των αιτιάσεων

- 3 Στις 25 Νοεμβρίου 1991, η Επιτροπή απηύθυνε στις 76 επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων ανακοίνωση των αιτιάσεων (στο εξής: ΑΑ) σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37).
- 4 Η ΑΑ διακρίνει μεταξύ δύο κατηγοριών αιτιάσεων, δηλαδή μεταξύ των συμπεριφορών σε διεθνές επίπεδο και των συμπεριφορών σε εθνικό επίπεδο εντός ορισμένων κρατών μελών. Το κείμενο της ΑΑ, το οποίο περιλαμβάνονταν σε ένα μόνον έγγραφο, δεν απεστάλη, ωστόσο, ολόκληρο σε όλες τις εμπλεκόμενες στη διαδικασία επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων. Καθεμία έλαβε το μέρος εκείνο της ΑΑ που περιέγραφε τις παραβάσεις που της καταλογίζονταν. Τα κεφάλαια που αφορούσαν τις συμπεριφορές σε διεθνές επίπεδο κοινοποιήθηκαν μόνο σε 61 επιχειρήσεις και ενώσεις. Τα κεφάλαια που αφορούσαν τις συμπεριφορές σε εθνικό επίπεδο απεστάλησαν μόνο σε εκείνες που ήταν εγκατεστημένες στο αντίστοιχο κράτος μέλος.
- 5 Η Επιτροπή δεν επισύναψε στην ΑΑ τα έγγραφα επί των οποίων στήριξε τα συμπεράσματά της ούτε τα λοιπά έγγραφα τα οποία θεωρούσε ουσιώδη. Δεδομένου ότι ο αριθμός των εν λόγω εγγράφων ήταν μεγάλος, ετοίμασε ένα κιβώτιο που περιείχε τα πλέον σημαντικά έγγραφα σχετικά με τις διεθνείς συμπράξεις (στο εξής: κιβώτιο) και το οποίο τέθηκε στη διάθεση εκάστου αποδέκτη της ΑΑ στα τέλη του 1991.
- 6 Η Επιτροπή κατάρτισε κατάλογο όλων των εγγράφων τα οποία ήταν καταχωρισμένα υπό τους αριθμούς φακέλων IV/33.126, IV/33.322 και IV/27.997, στον οποίο αναγράφονταν τα έγγραφα στα οποία κάθε αποδέκτης της ΑΑ είχε δικαίωμα

προσβάσεως (στο εξής: κατάλογος). Όσον αφορά την πρόσβαση στον φάκελο της διοικητικής διαδικασίας (στο εξής: φάκελος έρευνας), κάθε επιχείρηση ή ένωση είχε πρόσβαση στα έγγραφα τα οποία η Επιτροπή είχε συλλέξει από την εν λόγω επιχείρηση ή ένωση καθώς και στα έγγραφα που αφορούσαν τα κεφάλαια της ΑΑ που της είχαν κοινοποιηθεί. Στις αποδέκτριες επιχειρήσεις και ενώσεις επιτράπη η πρόσβαση μόνο στον εθνικό φάκελο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ήταν εγκατεστημένες.

- 7 Δεδομένου ότι η Επιτροπή απέρριψε το αίτημα των αποδεκτριών επιχειρήσεων και ενώσεων να τους κοινοποιηθούν τα κεφάλαια της ΑΑ που δεν τους είχαν αποσταλεί και να τους επιτραπεί η πρόσβαση στο σύνολο των εγγράφων του φακέλου έρευνας, εξαιρουμένων των εσωτερικών και των εμπιστευτικών εγγράφων, ορισμένες επιχειρήσεις και ενώσεις άσκησαν, αφενός, προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της αποφάσεως της Επιτροπής περί αρνήσεως γνωστοποίησης των ζητηθέντων εγγράφων και, αφετέρου, ζήτησαν τη λήψη προσωρινών μέτρων για την αναστολή της κινηθείσας διαδικασίας. Οι αιτήσεις λήψεως προσωρινών μέτρων απορρίφθηκαν με διάταξη της 23ης Μαρτίου 1992, T-10/92 R, έως T-12/92 R, T-14/92 R και T-15/92 R, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1571).
- 8 Όλες οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις υπέβαλαν, μέχρι τις 31 Μαρτίου 1992 το αργότερο, παρατηρήσεις επί της ΑΑ που τους είχε απευθύνει η Επιτροπή. Ακροάσεις των επιχειρήσεων και ενώσεων πραγματοποιήθηκαν από την 1η Μαρτίου έως την 1η Απριλίου 1993. Οι ακροάσεις οργανώθηκαν σε τρεις σειρές συνεδριάσεων: μια σειρά συνεδριάσεων με θέμα την αγορά του τσιμέντου, στις οποίες είχαν τη δυνατότητα να μετάσχουν όλες οι επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων, μια σειρά συνεδριάσεων με θέμα το σχετικό με τις διεθνείς συμπράξεις μέρος της ΑΑ, στις οποίες είχαν τη δυνατότητα να μετάσχουν μόνον οι επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που είχαν λάβει το μέρος αυτό της ΑΑ, και μια σειρά συνεδριάσεων με θέμα τα σχετικά με τις εθνικές συμπράξεις μέρη, στις οποίες είχαν τη δυνατότητα να μετάσχουν, για κάθε μέρος χωριστά, οι επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων του αντιστοίχου κράτους μέλους.
- 9 Κατόπιν των γραπτών απαντήσεων στην ΑΑ και των προφορικών εξηγήσεων που δόθηκαν κατά τη διάρκεια των ακροάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε, στις 23 Σεπτεμβρίου 1993, να αποσύρει τις σχετικές με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεις (στο

εξής: απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων). Αποφάσισε επίσης να αποσύρει τις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις της ΑΑ κατά δώδεκα γερμανικών και έξι ισπανικών επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, να περατώσει την κατ' αυτών κινήσιμα διαδικασία.

- 10 Στις 5 Οκτωβρίου και 23 Νοεμβρίου 1994, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων.

Η απόφαση Τσιμέντο

- 11 Περαιτώνοντας τη διοικητική διαδικασία, στις 30 Νοεμβρίου 1994, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση Τσιμέντο, με την οποία επέβαλε πρόστιμα σε 42 επιχειρήσεις και ενώσεις που ασκούσαν δραστηριότητα στον τομέα της αγοράς του κοινού τσιμέντου. Τα επιβληθέντα πρόστιμα κυμαίνονταν μεταξύ 40 000 και 32 492 000 ECU, ανερχόμενα στο συνολικό ποσό των 242 420 000 ECU. Εξάλλου, με την απόφαση αυτή καταδικάστηκαν 6 επιχειρήσεις που ασκούσαν δραστηριότητα στον τομέα της αγοράς του λευκού τσιμέντου σε πρόστιμα τα οποία κυμαίνονταν μεταξύ 554 000 και 1 088 000 ECU, ανερχόμενα στο συνολικό ποσό των 5 546 000 ECU.
- 12 Όσον αφορά την αγορά του κοινού τσιμέντου, με το άρθρο 1 της αποφάσεως Τσιμέντο διαπιστώθηκε η ύπαρξη γενικής συμφωνίας (στο εξής: συμφωνία Cembureau) που είχε ως αντικείμενο τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών και τη ρύθμιση των μεταφορών τσιμέντου από τη μία χώρα στην άλλη και συνιστούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Όσον αφορά τις έξι αναιρεσιούσες στις υπό κρίση υποθέσεις, ως ημερομηνία ενάρξεως της παραβάσεως καθορίστηκε από την Επιτροπή η 14η Ιανουαρίου 1983, ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση των επικεφαλής αντιπροσωπείας των Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου που ήταν μέλη της Cembureau — Association européenne du ciment (στο εξής: Cembureau). Με εξαίρεση τη Ciments français, όλες οι αναιρεσιούσες ήταν μέλη της ενώσεως αυτής.

- 13 Η Επιτροπή χαρακτήρισε τη συμφωνία Cembureau ως ενιαία και διαρκή συμφωνία, καθόσον εφαρμόστηκε στο πλαίσιο διμερών ή πολυμερών συμπράξεων, η ύπαρξη των οποίων διαπιστώνεται με τα άρθρα 2 έως 6 της αποφάσεως Τσιμέντο (στο εξής: μέτρα εφαρμογής). Ουσιαστικά, κατά την εν λόγω απόφαση, τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:
- συμφωνίες μεταξύ της Cembureau και των μελών της οι οποίες αφορούσαν ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές και αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εκτελέσεως της συμφωνίας Cembureau (άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο)·
 - εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ της Cembureau και των μελών της οι οποίες αφορούσαν τη διάδοση πληροφοριών ως προς τις τιμές και αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εκτελέσεως της συμφωνίας Cembureau (άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως Τσιμέντο)·
 - εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ γαλλικών επιχειρήσεων και μιας ιταλικής επιχειρήσεως (άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο)· συμφωνία που αφορούσε με την ισπανική και την πορτογαλική αγορά (άρθρο 3, παράγραφος 2, της αποφάσεως Τσιμέντο)· συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούσαν τη γαλλική και τη γερμανική αγορά (άρθρο 3, παράγραφος 3, της αποφάσεως Τσιμέντο)·
 - συνεννόηση μεταξύ πλειόνων Ευρωπαϊών παραγωγών προς αντιμετώπιση των εισαγωγών ελληνικού τσιμέντου και clinker στα κράτη μέλη στα μέσα της δεκαετίας του '80. Η συνεννόηση αυτή κατέληξε στη σύσταση της European Task Force (στο εξής: ETF) (άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο), στη σύσταση της εταιρίας Interciment SA (στο εξής: Interciment), με σκοπό την εφαρμογή προτρεπτικών και αποτρεπτικών μέτρων έναντι των απειλούντων τη σταθερότητα των αγορών (άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως Τσι-

μέντο), και στη συμμετοχή σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές έχουσες ως αντικείμενο τη λήψη μέτρων προκειμένου να εμποδιστούν και/ή να μειωθούν οι εισαγωγές ελληνικού τσιμέντου και clinker στα κράτη μέλη, ιδίως δε στην ιταλική αγορά (άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της αποφάσεως Τσιμέντο), και

- εναρμονισμένες πρακτικές στο πλαίσιο δύο επιτροπών, ήτοι της European Cement Export Committee (στο εξής: ECEC) (άρθρο 5 της αποφάσεως Τσιμέντο) και της European Export Policy Committee (στο εξής: EPC) (άρθρο 6 της αποφάσεως Τσιμέντο), πρακτικές οι οποίες αφορούσαν την ανταλλαγή πληροφοριών ως προς τις τιμές και την κατάσταση της προσφοράς και της ζήτησης στις τρίτες χώρες εισαγωγείς όπως και ως προς τις εγχώριες αγορές, με σκοπό την αποτροπή των διεισδύσεων των ανταγωνιστών στις αντίστοιχες εθνικές αγορές της Κοινότητας.

14 Όσον αφορά την αγορά του λευκού τσιμέντου, το άρθρο 7 της αποφάσεως Τσιμέντο διαπιστώνει τη συμμετοχή έξι επιχειρήσεων σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές στο πλαίσιο της White Cement Committee, οι οποίες αφορούσαν ιδίως τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών.

15 Σύμφωνα με τις ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως Τσιμέντο, όλες οι αναιρεσείουσες μετέσχαν, είτε άμεσα είτε έμμεσα, στη συμφωνία Cembureau στον τομέα της αγοράς του κοινού τσιμέντου. Ειδικότερα, η απόφαση αυτή περιγράφει ως ακολούθως τη συμμετοχή τους στα μέτρα εφαρμογής:

- όλες οι αναιρεσείουσες, εξαιρέσει της Ciments français, μετέσχαν στις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2 της εν λόγω αποφάσεως·

- η Ciments français μετέσχε στις εναρμονισμένες πρακτικές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 3, παράγραφοι 1, στοιχείο β', και 3, στοιχείο α', της εν λόγω αποφάσεως·

- όλες οι αναιρεσείουσες μετέσχαν στη σύσταση της ETF στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως·

- η Ciments français, η Italcementi, η Unicem και η Cementir μετέσχαν στη σύσταση της Interciment, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω αποφάσεως·

- όλες οι αναιρεσείουσες μετέσχαν στις εναρμονισμένες πρακτικές με στόχο να παύσει η Calcestruzzi SpA (στο εξής: Calcestruzzi) να είναι πελάτης των Ελλήνων παραγωγών, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της εν λόγω αποφάσεως, μόνον όμως οι Italcementi, Unicem και Cementir μετέσχαν σε συμφωνία σχετική με συμβάσεις αποσκοπούσες στην αποτροπή των εισαγωγών ελληνικού τσιμέντου από την Calcestruzzi, συμφωνία στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της εν λόγω αποφάσεως·

- όλες οι αναιρεσείουσες, εξαιρέσει της Ciments français, μετέσχαν στις εναρμονισμένες πρακτικές στο πλαίσιο της ECEC στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 5 της εν λόγω αποφάσεως, και

- η Ciments français μετέσχε στις εναρμονισμένες πρακτικές στο πλαίσιο της EPC, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 6 της εν λόγω αποφάσεως.

16 Με την απόφαση Τσιμέντο επιβλήθηκε ένα συνολικό πρόστιμο σε κάθε επιχείρηση, αφού ελήφθησαν υπόψη ο ρόλος τον οποίο διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στη σύναψη της συμφωνίας Cembridgeau ή στην υιοθέτηση των μέτρων εφαρμογής καθώς και η διάρκεια των παραβάσεων.

17 Το άρθρο 9 της απόφασης Τσιμέντο επιβάλλει στις αναιρεσείουσες, «λόγω των [παραβάσεων] που διαπιστώνονται στο άρθρο 1, τις οποίες διέπραξαν ακολουθώντας τη συμπεριφορά που περιγράφεται στα άρθρα 2 έως 6» στον τομέα της αγοράς του κοινού τσιμέντου, τα ακόλουθα πρόστιμα:

- στην Aalborg, πρόστιμο ύψους 4 008 000 ECU,

- στην Irish Cement, πρόστιμο ύψους 3 524 000 ECU,

- στη Ciments français, πρόστιμο ύψους 24 716 000 ECU,

- στην Italcementi, πρόστιμο ύψους 32 492 000 ECU,

- στην Unicem, πρόστιμο ύψους 11 652 000 ECU,

- στη Cementir, πρόστιμο ύψους 8 248 000 ECU.

- 18 Όσον αφορά τον τομέα της αγοράς του λευκού τσιμέντου, η Ciments français και η Italcementi καταδικάστηκαν αντιστοίχως σε πρόστιμα ύψους 1 052 000 και 1 088 000 ECU για τη συμμετοχή τους στις συμπράξεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 7 της αποφάσεως Τσιμέντο.

III — Η ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 19 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ της 14ης Φεβρουαρίου και της 12ης Απριλίου 1995, 41 από τις επιχειρήσεις και ενώσεις τις οποίες αφορούσε η απόφαση Τσιμέντο, συμπεριλαμβανομένων των αναιρεσιουσών στις υπό κρίση υποθέσεις, άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 20 Οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις και ενώσεις ζήτησαν, μεταξύ άλλων, την ακύρωση, εν όλω ή εν μέρει, της αποφάσεως Τσιμέντο και, επικουρικώς, την ακύρωση του προστίμου που τους είχε επιβληθεί με την απόφαση αυτή ή τη μείωσή του.
- 21 Κατά τα έτη 1996 και 1997, το Πρωτοδικείο διέταξε, κατόπιν καταγγελιών σχετικά με παραβάσεις ουσιώδους τύπου κατά τη διοικητική διαδικασία, διάφορα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας (στο εξής: μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας), ώστε να παρασχεθεί στις προσφεύγουσες ενώπιόν του η δυνατότητα να επισημάνουν τα χωρία της ΑΑ και τα ουσιώδη έγγραφα που δεν τους είχαν κοινοποιηθεί κατά τη διοικητική διαδικασία.

22 Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο κάλεσε:

- την Επιτροπή να προσκομίσει διάφορα έγγραφα, συμπεριλαμβανομένης της ΑΑ όπως αυτή είχε κοινοποιηθεί σε κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση ή ένωση, τα πρακτικά της ακροάσεως κάθε επιχειρήσεως, τον κατάλογο, το κιβώτιο και την ανταλλαγείσα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας αλληλογραφία μεταξύ του οργάνου και εκάστης των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και ενώσεων (στο εξής: μέτρα από τις 19 Ιανουαρίου έως τις 2 Φεβρουαρίου 1996)·
- την Επιτροπή να επιτρέψει στις προσφεύγουσες ενώπιόν του να συμβουλευθούν, στα γραφεία της, τα σχετικά με τις εθνικές συμπράξεις κεφάλαια της ΑΑ και, για κάθε εθνική σύμπραξη, να τους επιτρέψει την ίδια πρόσβαση στον φάκελο με εκείνη που είχε επιτραπεί κατά τη διοικητική διαδικασία στους εγκατεστημένους στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους αποδέκτες της ΑΑ (στο εξής: μέτρο της 2ας Οκτωβρίου 1996)·
- τις προσφεύγουσες ενώπιόν του να προσδιορίσουν τα χωρία της ΑΑ και τα ουσιώδη έγγραφα τα οποία δεν τους είχαν κοινοποιηθεί κατά τη διοικητική διαδικασία και να εξηγήσουν ως προς τι θα μπορούσε η διοικητική διαδικασία να έχει καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν τους είχε επιτραπεί η πρόσβαση στα στοιχεία αυτά κατά την εν λόγω διαδικασία·
- την Επιτροπή, με απόφαση κοινοποιηθείσα στις 27 Φεβρουαρίου 1997, να διευκρινίσει σε ποια ακριβώς έγγραφα επετράπη η πρόσβαση στις προσφεύγουσες κατόπιν της λήψεως του μέτρου της 2ας Οκτωβρίου 1996, επισημαίνοντάς τα στον κατάλογο. Από τη συναφή απάντηση της Επιτροπής της 8ης και 17ης Απριλίου 1997 προκύπτει ότι δεν τους είχε επιτρέψει την πρόσβαση στο ένα τέταρτο περίπου του συνόλου των φακέλων IV/33.126 και IV/33.322·

— την Επιτροπή, με απόφαση κοινοποιηθείσα στις 18 και 19 Ιουνίου 1997, να καταθέσει στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, το αργότερο μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1997, τα πρωτότυπα όλων των καταχωρισθέντων στον κατάλογο εγγράφων όσον αφορά τους φακέλους IV/33.126 και IV/33.322, εξαιρουμένων των εγγράφων που περιείχαν επιχειρηματικά απόρρητα ή άλλα εμπιστευτικά πληροφοριακά στοιχεία και των εσωτερικών εγγράφων της Επιτροπής. Η Επιτροπή κλήθηκε να διευκρινίσει τη φύση κάθε εσωτερικού εγγράφου που υπήρχε στον κατάλογο. Κλήθηκε επίσης να περιλάβει στον φάκελο έρευνας, αντί των εμπιστευτικών εγγράφων, μη εμπιστευτικά κείμενα ή μη εμπιστευτικές επιτομές των εγγράφων αυτών.

— τις 39 προσφεύγουσες ενώπιόν του να συμβουλευθούν, στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, το πρωτότυπο και μη εμπιστευτικό κείμενο των εγγράφων που κατέθεσε η Επιτροπή. Οι προσφεύγουσες κλήθηκαν να καταθέσουν υπόμνημα, περιοριζόμενες στην ακριβή επισήμανση κάθε εγγράφου στο οποίο δεν τους παρασχέθηκε πρόσβαση κατά τη διοικητική διαδικασία και το οποίο μπορούσε να επηρεάσει την άμυνά τους, και να εξηγήσουν εν συντομία τους λόγους για τους οποίους η εν λόγω διοικητική διαδικασία μπορούσε να έχει καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν τους είχε επιτραπεί η πρόσβαση στο έγγραφο αυτό. Η Επιτροπή κλήθηκε να καταθέσει υπόμνημα απαντήσεως σε καθεμία από τις εν λόγω υποθέσεις.

23 Οι επ' ακροατηρίου συζητήσεις διεξήχθησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου στις 16, 18, 23, 25 και 30 Σεπτεμβρίου 1998, καθώς και στις 2, 7, 9, 14, 16 και 21 Οκτωβρίου 1998.

24 Στις 15 Μαρτίου 2000, το Πρωτοδικείο, συνεκδικάζοντας, προς έκδοση κοινής αποφάσεως, όλες τις σχετικές με την απόφαση Ταυμέντο υποθέσεις, εξέδωσε την αναρεσβαλλόμενη απόφαση.

25 Στην υπόθεση T-39/95, Ciments français κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 12 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως εξής:

- «— ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 17 Φεβρουαρίου 1989 και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα εφάρμοσε τη συμφωνία Cembureau [...] μετέχοντας στην παράβαση την οποία αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β'·
- ακυρώνει το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε συμφωνία περί κατανομής της αγοράς του Saarland και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται η συμμετοχή της προσφεύγουσας σε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μετά τις 12 Αυγούστου 1987·
- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 31 Μαΐου 1987·
- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 7 Νοεμβρίου 1988·
- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- ακυρώνει το άρθρο 6 της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 18 Νοεμβρίου 1983·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 12 519 000 ευρώ·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 10 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 1 051 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

²⁶ Στην υπόθεση T-44/95, Aalborg Portland κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 15 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως εξής:

«— ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1988·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι συνήφθησαν συμφωνίες σχετικά με ανταλλαγές πληροφοριών επί των τιμών κατά τις συνεδριάσεις της εκτελεστικής επιτροπής της Cembureau [...] και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 19 Μαρτίου 1984·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η περιοδική κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ της Cembureau [...] και των μελών της αφορούσε, ως προς τις τιμές που ίσχυαν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, τις κατώτατες τιμές των παραγωγών των δύο αυτών χωρών για τις παραδόσεις τσιμέντου με φορηγό αυτοκίνητο και, ως προς το Λουξεμβούργο, τις τιμές, περιλαμβανομένων των εκπτώσεων, του παραγωγού της χώρας αυτής·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 και μετά τις 31 Μαΐου 1987·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986·

- ακυρώνει το άρθρο 5 της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 2 349 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

27 Στην υπόθεση T-50/95, Unicem κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 19 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ως εξής:

«— ακυρώνει το άρθρο 1 της απόφασης [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 και μετά τις 3 Απριλίου 1992·

— ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

— ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της απόφασης [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, αφενός, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η περιοδική κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ της Cembureau [...] και των μελών της αφορούσε, ως προς τις τιμές που ίσχυαν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, τις κατώτατες τιμές των παραγωγών των δύο αυτών χωρών για τις παραδόσεις τσιμέντου με φορητό αυτοκίνητο και, ως προς το Λουξεμβούργο, τις τιμές, περιλαμβανομένων των εκπτώσεων, του παραγωγού της χώρας αυτής και, αφετέρου, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 και μετά τις 31 Μαΐου 1987·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986·

- ακυρώνει το άρθρο 5 της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 6 399 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

28 Στην υπόθεση T-60/95, Irish Ciment κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 29 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως εξής:

«— ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1988·

— ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι συνήφθησαν συμφωνίες σχετικά με ανταλλαγές πληροφοριών επί των τιμών κατά τις συνεδριάσεις της εκτελεστικής επιτροπής της Cembureau [...] και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 19 Μαρτίου 1984·

— ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η περιοδική κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ της Cembureau [...] και των μελών της αφορούσε, ως προς τις τιμές που ίσχυαν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, τις κατώτατες τιμές των παραγωγών των δύο αυτών χωρών για τις παραδόσεις τσιμέντου με φορτηγό αυτοκίνητο και, ως προς το Λουξεμβούργο, τις τιμές, περιλαμβανομένων των εκπτώσεων, του παραγωγού της χώρας αυτής·

— ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 και μετά τις 31 Μαΐου 1987·

— ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986·

- ακυρώνει το άρθρο 5 της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 2 065 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

29 Στην υπόθεση T-65/95, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 34 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως εξής:

«— ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 19 Μαρτίου 1984 και μετά τις 3 Απριλίου 1992·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι συνήφθησαν συμφωνίες σχετικά με ανταλλαγές πληροφοριών επί των τιμών κατά τις συνε-

δριάσεις της εκτελεστικής επιτροπής της Cembureau [...] και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 19 Μαρτίου 1984 και μετά την ημερομηνία αυτή·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, αφενός, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η περιοδική κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ της Cembureau [...] και των μελών της αφορούσε, ως προς τις τιμές που ίσχυαν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, τις κατώτατες τιμές των παραγωγών των δύο αυτών χωρών για τις παραδόσεις τσιμέντου με φορτηγό αυτοκίνητο και, ως προς το Λουξεμβούργο, τις τιμές, περιλαμβανομένων των εκπτώσεων, του παραγωγού της χώρας αυτής και, αφετέρου, κατά το μέτρο που διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 19 Μαρτίου 1984·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 31 Μαΐου 1987·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 7 Νοεμβρίου 1988·

- ακυρώνει το άρθρο 5 της αποφάσεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της αποφάσεως [Τσιμέντο] σε 25 701 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

30 Στην υπόθεση T-87/95, Cementir — Cementerie del Tirreno κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, στο σημείο 39 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, ως εξής:

- «— ακυρώνει το άρθρο 1 της απόφασεως [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 3 Απριλίου 1992·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι συνήφθησαν συμφωνίες σχετικά με ανταλλαγές πληροφοριών επί των τιμών κατά τις συνεδριάσεις της εκτελεστικής επιτροπής της Cembureau [...] και κατά το μέτρο που διαπιστώνεται η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην προσαπτομένη παράβαση μετά τις 14 Ιανουαρίου 1983·

- ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της απόφασεως [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα, κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η περιοδική κυκλοφορία πληροφοριών μεταξύ της Cembureau [...] και των μελών της αφο-

ρούσε, ως προς τις τιμές που ίσχυαν στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες, τις κατώτατες τιμές των παραγωγών των δύο αυτών χωρών για τις παραδόσεις τοιμέντου με φορτηγό αυτοκίνητο και, ως προς το Λουξεμβούργο, τις τιμές, περιλαμβανομένων των εκπτώσεων, του παραγωγού της χώρας αυτής·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της απόφασης [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- ακυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της απόφασης [Τσιμέντο], κατά το μέτρο που σ' αυτό διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην προσαπτομένη παράβαση πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986·

- ακυρώνει το άρθρο 5 της απόφασης [Τσιμέντο] ως προς την προσφεύγουσα·

- καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 9 της απόφασης [Τσιμέντο] σε 7 471 000 ευρώ·

- απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

- η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων της Επιτροπής·

- η Επιτροπή φέρει τα δύο τρίτα των δικαστικών της εξόδων.»

III — Τα αιτήματα των αιτήσεων αναιρέσεως

31 Η Aalborg ζητεί από το Δικαστήριο:

- κυρίως, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά την εν λόγω εταιρία, στο μέτρο που επικυρώνει την απόφαση Τσιμέντο ως προς την εταιρία αυτή, και να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο ώστε αυτό να αποφανθεί εκ νέου επί της υποθέσεως·

- επικουρικώς, να αναιρέσει μερικώς την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά την Aalborg, στο μέτρο που επικυρώνει την απόφαση Τσιμέντο ως προς την εταιρία αυτή, και να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο ώστε αυτό να αποφανθεί εκ νέου επί της υποθέσεως·

- κυρίως, να ακυρώσει το πρόστιμο στο σύνολό του και, επικουρικώς, να το ακυρώσει μερικώς, καθώς και

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της Aalborg τόσον ενώπιον του Πρωτοδικείου όσο και ενώπιον του Δικαστηρίου.

32 Η Irish Ciment ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που επικυρώνει την απόφαση Τσιμέντο ως προς την εταιρία αυτή·

- επικουρικώς, να κηρύξει άκυρη την απόφαση Τσιμέντο και/ή να μειώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην Irish Cement, και

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

33 Η Ciments français ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει μερικώς, βάσει των άρθρων 225 ΕΚ και 54 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

- να ακυρώσει, βάσει του άρθρου 230 ΕΚ, την απόφαση Τσιμέντο·

- επικουρικώς, να μειώσει, βάσει των άρθρων 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Ciments français, και

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

34 Η Italcementi ζητεί από το Δικαστήριο:

- κυρίως, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της·

- επικουρικώς, να αναιρέσει μερικώς την απόφαση αυτή·

- να ακυρώσει μερικώς την απόφαση Τιμέντο, στο μέτρο που το Δικαστήριο θα δεχθεί την ασκηθείσα κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου αναίρεση·

- να μειώσει το πρόστιμο κατά την κρίση του·

- να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, αν θεωρήσει ότι το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση δεν του επιτρέπει, εν όλω ή εν μέρει, να αποφανθεί οριστικώς επί της διαφοράς·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα τόσο της ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκης όσο και της ανααιρετικής διαδικασίας.

35 Η Buzzi Unicem ζητεί από το Δικαστήριο:

- κυρίως, να αναιρέσει την ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την απόφαση Τιμέντο καθώς και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

- επικουρικώς, σε περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει να μην αναιρέσει την ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να μειώσει την κύρωση που επιβλήθηκε στην Unicem, και

- εν πάση περιπτώσει, να λάβει κάθε άλλο συνακόλουθο μέτρο ή κάθε μέτρο που θα κρίνει πρόσφορο ή δίκαιο.

36 Η Cementir ζητεί από το Δικαστήριο:

- κυρίως, να αναιρέσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, κατά συνέπεια, να κηρύξει άκυρη εν όλω ή εν μέρει την απόφαση Τσιμέντο και/ή να ακυρώσει, ή τουλάχιστον να μειώσει, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Cementir·
- επικουρικώς, να αναιρέσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να κρίνει επί της ουσίας υπό το φως των στοιχείων που θα του παράσχει το Δικαστήριο·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα τόσο της ενώπιον του Πρωτοδικείου δίχως όσο και της αναιρετικής διαδικασίας.

37 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- όσον αφορά την αίτηση αναιρέσεως της Ciments français, κυρίως, να κρίνει απαράδεκτη την αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως Τσιμέντο καθώς και να απορρίψει ως αβάσιμη την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά και, επικουρικώς, να απορρίψει ως αβάσιμη την αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της·

- όσον αφορά τις λοιπές αιτήσεις αναιρέσεως, να τις απορρίψει ως απαράδεκτες στο μέτρο που οι λόγοι που προβάλλονται δεν μπορούν να εξεταστούν κατ' αναιρέση και, κατά τα λοιπά, να τις απορρίψει ως αβάσιμες, και

- να καταδικάσει όλες τις αναιρεσείουσες στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή στο πλαίσιο των παρούσων αναιρετικών διαδικασιών.

IV — Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και οι λόγοι αναιρέσεως

- 38 Με αιτιολογημένες διατάξεις της 5ης Ιουνίου 2002, το Δικαστήριο απέρριψε εξ αρχής, ως προδήλως απαράδεκτες και/ή προδήλως αβάσιμες, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 119 του Κανονισμού Διαδικασίας, ορισμένους λόγους αναιρέσεως και επιχειρήματα των αναιρεσειουσών.
- 39 Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Aalborg και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-204/00 P, Aalborg Portland κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), αντλούνται από:
- προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας συνιστάμενη στη μη παροχή προσβάσεως σε έγγραφα που θα μπορούσαν να περιέχουν απαλλακτικά στοιχεία·

 - εσφαλμένο καταλογισμό της ευθύνης των παραβάσεων του άρθρου 85 της Συνθήκης·

— παράβαση των θεμελιωδών αρχών που διέπουν την επιμέτρηση των προστίμων·

— παράβαση του κανονισμού (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241).

40 Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Irish Cement και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής ολοσχερώς με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-205/00 P, Irish Cement κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), συνίστανται σε:

— έλλειψη αρμοδιότητας του Πρωτοδικείου·

— διαδικαστική πλημμέλεια·

— παράβαση του κοινοτικού δικαίου και πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως όσον αφορά τους δικονομικούς κανόνες που διασφαλίζουν τα δικαιώματα άμυνας και την καταλληλότητα ορισμένων εγγράφων αποδείξεων·

— έλλειψη αιτιολογίας καθώς και μη απάντηση στα επιχειρήματα της Irish Cement.

41 Οι μόνοι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Ciments français και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-211/00 P, Ciments français κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), αφορούν:

- σφάλμα εκτιμήσεως όσον αφορά τον κύκλο εργασιών που ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου που της επιβλήθηκε·

- παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά το ύψος του προστίμου αυτού.

42 Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Italcementi και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-213/00 P, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), αντλούνται από:

- προσβολές των δικαιωμάτων άμυνας συνιστάμενες στη μη πλήρη πρόσβαση στα έγγραφα του φακέλου έρευνας·

- προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ανεπαρκή αιτιολογία και αντίφαση σε σχέση προς προγενέστερη απόφαση όσον αφορά την απόσυρση των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων·

- εσφαλμένη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου καθώς και αντιφατική αιτιολογία όσον αφορά την εκτίμηση του παρανόμου χαρακτήρα της συμφωνίας σχετικά με τις συμβάσεις που υπογράφηκαν τον Απρίλιο του 1987 με την Calcestruzzi·

- παραβίαση των αρχών της επιείκειας, της αναλογικότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων όσον αφορά το αμετάβλητο του προστίμου·

- παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, καθώς και ανεπαρκή αιτιολογία όσον αφορά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως που καταλογίστηκε στην Italcementi·

- παράβαση της ίδιας διατάξεως όσον αφορά την εκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως που καταλογίστηκε στην Italcementi.

43 Οι λόγιοι αναιρέσεως που προβάλλει η Buzzi Unicem και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής ολοσχερώς με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-217/00 P, Buzzi Unicem κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), συνίστανται σε:

- προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, κακή εφαρμογή των κανόνων δικαίου καθώς και εσφαλμένη και αντιφατική αιτιολογία όσον αφορά:
 - την άρνηση της Επιτροπής να επιτρέψει την πρόσβαση στην ΑΑ και στα έγγραφα που περιέχονταν στον φάκελο έρευνας·

- την απόσυρση των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων·

- τις συμβάσεις που συνάφθηκαν μεταξύ της Calcestruzzi και των Ιταλών παραγωγών·

- τη συμμετοχή της Unicem στην ETF·

- τη σχέση μεταξύ της ETF και της συμφωνίας Cembureau·

- ισχυρισμό περί παραβίασεως της αρχής non bis in idem και της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως·

- ισχυρισμό περί προσβολής του δικαιώματος μη αυτοενοχοποιήσεως·

- πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως των αποδεικτικών εγγράφων·

- νομική πλάνη και ανεπαρκή αιτιολογία όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της Unicem ως «άμεσου μέλους» της Cembureau·

— ισχυρισμό περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ), του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, και περί παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά:

— την επιβολή ενιαίου προστίμου για το σύνολο των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν στην αγορά του κοινού τιμέντου·

— την εκτίμηση των ευθυνών εκάστης των επιχειρήσεων και ενώσεων στην παράβαση που συνίστατο στη συμμετοχή στη συμφωνία Cembureau·

— τον υπολογισμό της διάρκειας της παραβάσεως.

44 Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Cementir και οι οποίοι δεν απορρίφθηκαν εξ αρχής με τη διάταξη της 5ης Ιουνίου 2002, C-219/00 P, Cementir — Cementerie del Tigrero κατά Επιτροπής (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), αφορούν:

— προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά την πρόσβαση στον φάκελο έρευνας·

— νομική πλάνη, έλλειψη αιτιολογίας και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά:

— την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau·

— τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές·

— τα μέτρα που μνημονεύονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της αποφάσεως Τσιμέντο·

— νομική πλάνη και έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά την έννοια της ενιαίας και διαρκούς συμφωνίας·

— νομική πλάνη και κακή εκτίμηση των κριτηρίων υπολογισμού της κυρώσεως που επιβλήθηκε στη Cementir.

45 Λόγω συναφείας, επιβάλλεται η ένωση των υπό κρίση υποθέσεων προς έκδοση κοινής αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας.

V — Επί του ελέγχου που ασκεί το Δικαστήριο στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως

46 Επιβάλλονται ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις ως προς τον δικαστικό έλεγχο που ασκείται σε περίπτωση ασκήσεως αναιρέσεως καθώς και ως προς το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της έρευνας και του κολασμού των συμπεριφορών που θίγουν τον ανταγωνισμό. Σκοπός των παρατηρήσεων αυτών είναι να διευκρινιστεί το νομικό πλαίσιο της εκ μέρους του Δικαστηρίου εξετάσεως των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως.

Ο ρόλος του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας

- 47 Στο πλαίσιο των αιτήσεων αναιρέσεως, ο ρόλος του Δικαστηρίου περιορίζεται στην εξέταση του κατά πόσον το Πρωτοδικείο, ασκώντας την εξουσία δικαστικού ελέγχου, υπέπεσε σε νομική πλάνη. Κατά τα άρθρα 225 ΕΚ και 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να περιορίζεται στα νομικά ζητήματα και να στηρίζεται σε λόγους αναιρέσεως αντλούμενους από αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσειόντος και παραβίαση του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο.
- 48 Συνεπώς, η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να στηρίζεται παρά μόνο σε λόγους που αφορούν την παράβαση νομικών κανόνων, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών. Το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η εκ παραδρομής ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του υποβλήθηκαν, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Μαρτίου 2000, C-284/98 P, Κοινοβούλιο κατά Bieber, Συλλογή 2000, σ. I-1527, σκέψη 31).
- 49 Επομένως, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως αλλοιώσεως των προσκομισθέντων ενώπιον του Πρωτοδικείου αποδεικτικών στοιχείων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιουνίου 2001, C-280/99 P έως C-282/99 P, Moccia Impe κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-4717, σκέψη 78).
- 50 Τα άρθρα 225 ΕΚ, 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και 112, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας επιβάλλουν, ειδικότερα, στον αναιρεσειόντα, όταν προβάλλει αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Πρωτοδικείου, να παραθέσει επακριβώς τα στοιχεία τα οποία αυτό αλλοίωσε και να αποδείξει τα σφάλματα αναλύσεως τα οποία, κατά την εκτίμησή του, οδήγησαν το Πρωτοδικείο σ' αυτή την αλλοίωση.

- 51 Δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές η αίτηση αναιρέσεως η οποία, χωρίς να περιλαμβάνει καν μια επιχειρηματολογία σκοπούσα ειδικώς στη διαπίστωση της νομικής πλάνης την οποία ενδεχομένως πάσχει η απόφαση του Πρωτοδικείου, περιορίζεται στην επανάληψη των λόγων ακυρώσεως και των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν ήδη ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, περιλαμβανομένων και εκείνων που στηρίζονταν σε περιστατικά τα οποία ρητώς απορρίφθηκαν από το δικαστήριο αυτό. Συγκεκριμένα, μια τέτοια αίτηση αναιρέσεως συνιστά στην πραγματικότητα αίτηση απλής επανεξετάσεως της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου, η οποία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 9ης Ιουλίου 1998, C-317/97 P, Smanog κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-4269, σκέψη 21, και απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 35).
- 52 Βάσει, μεταξύ άλλων, αυτών των σκέψεων απέρριψε το Δικαστήριο εξ αρχής, λόγω προδήλως απαραδέκτου, ορισμένους λόγους αναιρέσεως και ορισμένα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών (βλ. σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως).

Το νομικό και πραγματικό πλαίσιο του ελέγχου των θιγουσών τον ανταγωνισμό πρακτικών και συμφωνιών

- 53 Η συμμετοχή μιας επιχειρήσεως σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό συνιστά οικονομική παράβαση στο πλαίσιο της οποίας η επιχείρηση προσπαθεί να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της, κατά κανόνα, μέσω εκουσίου περιορισμού της προσφοράς, τεχνητής κατανομής της αγοράς και τεχνητής αυξήσεως των τιμών. Αυτές οι συμφωνίες ή οι πρακτικές έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και να παρεμποδίζουν τη λειτουργία της κοινής αγοράς, ιδίως παρακωλύοντας το ενδοκοινωνικό εμπόριο. Αυτά τα επιβλαβή αποτελέσματα έχουν άμεση επίπτωση στους καταναλωτές, λόγω αυξήσεων των τιμών και περιορισμού του φάσματος της προσφοράς. Σε περίπτωση πρακτικής ή συμφωνίας θίγουσας τον ανταγωνισμό στον τομέα του τσιμέντου, όλος ο κατασκευαστικός τομέας και ο τομέας της αγοράς των ακινήτων υφίστανται τα αποτελέσματα αυτά.

- 54 Σκοπός των εξουσιών τις οποίες απονέμει στην Επιτροπή ο κανονισμός 17 είναι το να της παρασχεθεί η δυνατότητα να επιτελεί την αποστολή, που της έχει ανατεθεί με το άρθρο 89 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 85 ΕΚ), να μεριμνά για την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Πράγματι, όπως προκύπτει από την προηγούμενη σκέψη, το γενικό συμφέρον υπαγορεύει να αποτρέπονται οι θίγουσες τον ανταγωνισμό πρακτικές και συμφωνίες, να ανακαλύπτονται και να τιμωρούνται.
- 55 Δεδομένου ότι η απαγόρευση της συμμετοχής σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό καθώς και οι κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στους παραβάτες είναι τοις πάσι γνωστές, είναι σύνηθες να αναπτύσσονται λαθραίως οι δραστηριότητες τις οποίες συνεπάγονται αυτές οι πρακτικές και συμφωνίες, να πραγματοποιούνται μυστικές συναντήσεις, τις περισσότερες φορές σε τρίτες χώρες, και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα.
- 56 Ακόμα και όταν η Επιτροπή ανακαλύπτει στοιχεία τα οποία πιστοποιούν ρητώς παράνομες επαφές μεταξύ των επιχειρηματιών, όπως, τα πρακτικά μιας συνεδρίασης, τα στοιχεία αυτά είναι συνήθως αποσπασματικά και διασκορπισμένα, οπότε είναι συχνά απαραίτητη η ανασύσταση ορισμένων λεπτομερειών διά της επαγωγής.
- 57 Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ύπαρξη θίγουσας τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας πρέπει να συναχθεί από έναν ορισμένο αριθμό συμπτώσεων και ενδείξεων οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης εύλογης εξηγήσεως, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού.
- 58 Εξάλλου, η Επιτροπή είναι δυνατόν να αντιμετωπίσει δυσκολίες συμφυείς των πολυπλόκων δομών ορισμένων επιχειρηματιών, των αναδιαρθρώσεων και των μεταβολών της νομικής προσωπικότητας των επιχειρήσεων.

- 59 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης αναφέρεται στις δραστηριότητες των «επιχειρήσεων». Κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, η μεταβολή της νομικής μορφής και επωνυμίας της επιχείρησης δεν συνεπάγεται αναγκαστικά τη δημιουργία νέας επιχείρησης που απαλλάσσεται από την ευθύνη για τις πράξεις της προηγούμενης που θίγουν τον ανταγωνισμό, όταν από οικονομικής απόψεως αυτές οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 28ης Μαρτίου 1984, 29/83 και 30/83, CRAM και Rheinzink κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1679, σκέψη 9).
- 60 Η ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει, πάντως, να προσδιορίζει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση το νομικό πρόσωπο στο οποίο πρόκειται ενδεχομένως να επιβληθούν πρόστιμα και να απευθύνεται προς αυτό (απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-176/99 P, ARBED κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10687, σκέψη 21).
- 61 Προς διαφύλαξη της πρακτικής αποτελεσματικότητας της εξουσίας έρευνας που της απονέμει το άρθρο 11, παράγραφοι 1 και 5, του κανονισμού 17, η Επιτροπή έχει δικαίωμα, ενδεχομένως εκδίδοντας απόφαση, να υποχρεώσει μια επιχείρηση να παράσχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που αναφέρονται σε πραγματικά περιστατικά των οποίων μπορεί να λάβει γνώση και να της προσκομίσει, εν ανάγκη, τα σχετικά έγγραφα που κατέχει η εν λόγω επιχείρηση, έστω και αν αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποδειχθεί, σε βάρος της ίδιας ή άλλης επιχείρησης, η ύπαρξη συμπεριφοράς θίγουσας τον ανταγωνισμό.
- 62 Ο κανονισμός 17 επιβάλλει στην επιχείρηση που αποτελεί το αντικείμενο μέτρου έρευνας υποχρέωση ενεργού συνεργασίας, η οποία συνεπάγεται ότι θέτει στη διάθεση της Επιτροπής όλα τα στοιχεία που αφορούν το αντικείμενο της έρευνας (βλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1989, 374/87, Otkem κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 3283, σκέψη 27).

- 63 Κατά την εκπλήρωση της αποστολής της, η Επιτροπή οφείλει, ωστόσο, να μεριμνά ώστε να μη προσβάλλονται τα δικαιώματα άμυνας στο πλαίσιο διαδικασιών προηγούμενης έρευνας, οι οποίες μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο για την εξακρίβωση στοιχείων σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα ενεργειών ορισμένων επιχειρήσεων, ικανών να επισύρουν την ευθύνη τους (απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, 46/87 και 227/88, Hoescht κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2859, σκέψη 15).
- 64 Τα δικαιώματα άμυνας είναι θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση του οποίου διασφαλίζει το Δικαστήριο (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 28ης Μαρτίου 2000, C-7/98, Krombach, Συλλογή 2000, σ. I-1935, σκέψεις 25 και 26), εμπνεόμενο από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και από τα στοιχεία που παρέχουν οι διεθνείς πράξεις στις οποίες τα κράτη μέλη συνεργάστηκαν ή προσχώρησαν, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1980 (στο εξής: ΕΣΔΑ) (βλ. απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-1611, σκέψεις 37 και 38).
- 65 Έτσι, η Επιτροπή δεν μπορεί, στο πλαίσιο αιτήσεως παροχής πληροφοριών, να επιβάλει σε επιχείρηση την υποχρέωση να δώσει απαντήσεις από τις οποίες θα αποδεικνυόταν η ύπαρξη παραβάσεως, με την απόδειξη της οποίας βαρύνεται η ίδια η Επιτροπή (βλ. προμνησθείσα απόφαση Orkem κατά Επιτροπής, σκέψη 35).
- 66 Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας επιβάλλει επίσης να παρέχεται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η δυνατότητα να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της σχετικά με το υποστατό και τον κρίσιμο χαρακτήρα των πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων των οποίων γίνεται επίκληση καθώς και σχετικά με τα έγγραφα που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή για να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι υπάρχει παράβαση της Συνθήκης (βλ. αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 10, και της 6ης Απριλίου 1995, C-310/93 P, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-865, σκέψη 21).

- 67 Υπό την έννοια αυτή, ο κανονισμός 17 προβλέπει ότι στους εμπλεκόμενους αποστέλλεται ανακοίνωση των αιτιάσεων η οποία πρέπει να αναφέρει σαφώς όλα τα ουσιώδη στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή σ' αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Ωστόσο, η μνεία των εν λόγω στοιχείων μπορεί να γίνει συνοπτικά, η δε απόφαση δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να είναι αντίγραφο της εκθέσεως των αιτιάσεων (βλ. προμνησθείσα απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 14), καθόσον η ανακοίνωση αυτή συνιστά προκαταρκτικό έγγραφο, του οποίου οι πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις έχουν καθαρά προσωρινό χαρακτήρα (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1987, 142/84 και 156/84, *BAT* και *Reynolds* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4487, σκέψη 70). Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή μπορεί —και μάλιστα οφείλει— να λαμβάνει υπόψη της τα στοιχεία που προκύπτουν από τη διοικητική διαδικασία, για να αποσύρει, μεταξύ άλλων, αιτιάσεις που αποδείχθηκαν αβάσιμες (βλ. προμνησθείσα απόφαση *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 14).

Το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο

- 68 Το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο, απόρροια της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, συνεπάγεται ότι η Επιτροπή υποχρεούται να παρέχει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση τη δυνατότητα εξετάσεως όλων των εγγράφων που περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας και τα οποία ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την άμυνά της (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, *Solvay* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775, σκέψη 81, και του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-199/99 P, *Corus UK* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-11177, σκέψεις 125 έως 128). Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται τόσο τα ενοχοποιητικά όσο και τα απαλλακτικά στοιχεία, με εξαίρεση τα επιχειρηματικά απόρρητα άλλων επιχειρήσεων, τα εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες (βλ. αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, *Hoffmann-La Roche* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψεις 9 και 11, της 8ης Ιουλίου 1999, C-51/92 P, *Hercules Chemicals* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4235, σκέψη 75, και της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, *Limburgse Vinyl Maatschappij* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 315).

- 69 Πράγματι, μπορεί η επιχείρηση να επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής σε έγγραφα ικανά να παράσχουν οικονομική εξήγηση διαφορετική από τη συνολική οικονομική εκτίμηση την οποία διατυπώνει η Επιτροπή, ιδίως σε έγγραφα διαφωτιστικά ως προς τη λειτουργία της οικείας αγοράς καθώς και το μέγεθος και τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψεις 76 και 77).
- 70 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διευκρίνισε, ωστόσο, ότι ο σεβασμός της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, όπως και η τήρηση των λοιπών διαδικαστικών εγγυήσεων που καθιερώνει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, δεν αφορούν παρά την ενώπιον «δικαστηρίου» διαδικασία και δεν ενέχουν καμία γενική και *in abstracto* αρχή σύμφωνα με την οποία οι ενδιαφερόμενοι πρέπει, σε όλες τις περιπτώσεις, να έχουν τη δυνατότητα να παρίστανται στις πραγματοποιούμενες ακροάσεις ή να λαμβάνουν κοινοποίηση όλων των στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη και αφορούν άλλα πρόσωπα (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Kerojärvi κατά Φινλανδίας της 19ης Ιουλίου 1995, σειρά Α, αριθ. 322, § 42, και Mantovanelli κατά Γαλλίας της 18ης Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions*, 1997-II, § 33).
- 71 Η μη κοινοποίηση εγγράφου δεν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας παρά μόνον αν η ενδιαφερόμενη επιχείρηση αποδεικνύει, αφενός, ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στο έγγραφο αυτό προς θεμελίωση της αιτιάσεώς της όσον αφορά την ύπαρξη παραβάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψεις 7 και 9) και, αφετέρου, ότι η αιτίαση αυτή μπορούσε να αποδειχθεί μόνο με επίκληση του εν λόγω εγγράφου (βλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 24 έως 30, και προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 58).
- 72 Αν υπάρχουν άλλες έγγραφες αποδείξεις των οποίων οι εμπλεκόμενοι έλαβαν γνώση κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και επί των οποίων μπορούν να στηριχθούν ειδικά τα συμπεράσματα της Επιτροπής, η απάλειψη, ως αποδεικτικού στοιχείου, του μη κοινοποιηθέντος ενοχοποιητικού εγγράφου δεν αναιρεί το βάσιμο των αιτιάσεων που διατυπώνονται με την αμφισβητούμενη απόφαση (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσες αποφάσεις Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 30, και Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 58).

- 73 Συνεπώς, στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση εναπόκειται να αποδείξει ότι το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή με την απόφασή της θα ήταν διαφορετικό αν δεν λαμβανόταν υπόψη, ως ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο, ένα μη κοινοποιηθέν έγγραφο επί του οποίου στήριξε η Επιτροπή τις κατηγορίες της κατά της επιχείρησης αυτής.
- 74 Αντιθέτως, όταν πρόκειται για μη κοινοποίηση απαλλακτικού εγγράφου, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση οφείλει απλώς να αποδείξει ότι η παράλειψη κοινοποίησης του εγγράφου αυτού μπόρεσε να επηρεάσει, σε βάρος της επιχείρησης αυτής, την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως της Επιτροπής (βλ. προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 68).
- 75 Αρκεί να αποδείξει η επιχείρηση ότι θα μπορούσε να έχει χρησιμοποιήσει τα εν λόγω απαλλακτικά έγγραφα για την άμυνά της (βλ. προμνησθείσες αποφάσεις Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 81, και Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 318), υπό την έννοια ότι, αν είχε μπορέσει να παραπέμψει στα έγγραφα αυτά κατά τη διοικητική διαδικασία, θα είχε μπορέσει να επικαλεστεί στοιχεία τα οποία δεν συμφωνούσαν με τους επαγωγικούς συλλογισμούς που διατύπωνε κατά το στάδιο αυτό η Επιτροπή, και ότι θα μπορούσε, συνεπώς, να έχει επηρεάσει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τις εκτιμήσεις που επρόκειτο να διατυπώσει η Επιτροπή με την τυχόν απόφασή της, τουλάχιστον ως προς τη βαρύτητα και τη διάρκεια της συμπεριφοράς που της προσάφθηκε και, ως εκ τούτου, ως προς το επίπεδο του προστίμου (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 98).
- 76 Η πιθανότητα να μπορούσε ένα μη κοινοποιηθέν έγγραφο να επηρεάσει την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως της Επιτροπής δεν μπορεί να αποδειχθεί παρά μόνον μετά από προκριματική εξέταση ορισμένων αποδεικτικών στοιχείων από την οποία να προκύπτει ότι τα μη κοινοποιηθέντα έγγραφα μπόρεσαν να έχουν —σε σχέση προς αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία— μη ευκαταφρόνητη σημασία (βλ. προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 68).

- 77 Στο πλαίσιο αυτής της προκριματικής αναλύσεως, το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί (βλ. διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 40). Πράγματι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, η εκ μέρους του εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τοιούτο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως αλλοιώσεως των αποδεικτικών στοιχείων.

Η στοιχειοθέτηση της ευθύνης των επιχειρήσεων

- 78 Όπως πολύ πρόσφατα υπογράμμισε το Συμβούλιο στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ L 1, σ. 1), η πλευρά ή η αρχή που προβάλλει τον ισχυρισμό περί παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού είναι εκείνη που οφείλει να αποδείξει την ύπαρξη παραβάσεως, η δε επιχείρηση ή η ένωση επιχειρήσεων που επικαλείται προς όφελός της ένα μέσο άμυνας, έναντι της διαπιστώσεως μιας παραβάσεως, είναι εκείνη η οποία οφείλει να αποδείξει ότι πληρούνται οι όροι για την εφαρμογή αυτού του μέσου άμυνας, οπότε η εν λόγω αρχή θα πρέπει να κάνει χρήση άλλων αποδεικτικών στοιχείων.
- 79 Έστω και αν το νόμιμο βάρος αποδείξεως το φέρει, σύμφωνα με τις αρχές αυτές, είτε η Επιτροπή είτε η ενδιαφερόμενη επιχείρηση ή ένωση, τα πραγματικά στοιχεία τα οποία επικαλείται η μία πλευρά μπορεί να είναι ικανά να υποχρεώσουν την άλλη πλευρά να παράσχει μια εξήγηση ή αιτιολογία, ελλείψει της οποίας να επιτρέπεται να συναχθεί ότι η πρώτη πλευρά ανταποκρίθηκε στην υποχρέωσή της.
- 80 Στην απόφαση Τσιμέντο, η Επιτροπή κατέληξε στην ύπαρξη μιας συμπράξεως στον τομέα του τσιμέντου, στην οποία είχαν συμμετάσχει, σύμφωνα με τη γνώμη της, 42 επιχειρήσεις και ενώσεις, μεταξύ των οποίων και οι αναιρεσειούσες. Η απόφαση

αυτή της Επιτροπής επικυρώθηκε, κατά τα ουσιώδη, από το Πρωτοδικείο, το οποίο τροποποίησε, κατόπιν του ελέγχου των διαπιστώσεων στις οποίες είχε προβεί η Επιτροπή όσον αφορά τον βαθμό αναμείξεως και συμμετοχής των επιχειρήσεων στη σύμπραξη, τις επιβληθείσες κυρώσεις. Οι αναιρεσειούσες, εκτός της επικλήσεως νομικών σφαλμάτων και εσφαλμένης αιτιολογίας στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, αμφισβητούν κατ' ουσίαν τις εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου όσον αφορά τη συμμετοχή τους στη σύμπραξη και τον βαθμό ή τη διάρκεια της συμμετοχής αυτής.

- 81 Κατά πάγια νομολογία, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση μετέσχε σε συναντήσεις κατά τις οποίες συνήφθησαν συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθεί σαφώς στις συμφωνίες αυτές, προς επαρκή απόδειξη της συμμετοχής της εν λόγω επιχειρήσεως στη σύμπραξη. Όταν έχει αποδειχθεί η συμμετοχή σε τέτοιες συναντήσεις, στην επιχείρηση αυτή εναπόκειται να προβάλει στοιχεία ικανά να καταδείξουν ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συναντήσεις εστερείτο κάθε πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συναντήσεις αυτές από ένα πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι αυτοί (βλ. αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψη 155, και C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 96).
- 82 Η συλλογιστική επί της οποίας στηρίζεται η νομική αυτή αρχή είναι ότι η επιχείρηση, έχοντας συμμετάσχει στην εν λόγω συνάντηση χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από τα συζητηθέντα, άφησε τους λοιπούς μετασχόντες στη συνάντηση να εννοήσουν ότι επιδοκίμαζε το αποτέλεσμα της και θα συμμορφωνόταν προς αυτό.
- 83 Οι αρχές τις οποίες έχει διατυπώσει η υπομνησθείσα στη σκέψη 81 της παρούσας αποφάσεως νομολογία ισχύουν και όσον αφορά τη συμμετοχή στην εκτέλεση μιας ενιαίας συμφωνίας. Προς απόδειξη της συμμετοχής μιας επιχειρήσεως σε τέτοια συμφωνία, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει ότι η εν λόγω επιχείρηση θέλησε να συμβάλει, με τη συμπεριφορά της, στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των μετεχόντων και ότι είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νου ή ανέπτυσαν άλλες επιχειρήσεις επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι ηδύνατο ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 87).

- 84 Συναφώς, το γεγονός ότι μια επιχείρηση εγκρίνει σιωπηρώς μια παράνομη πρωτοβουλία, χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από το περιεχόμενό της ή να την καταγγείλει στις διοικητικές αρχές, έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τη συνέχιση της παραβάσεως και δυσχεραίνει την αποκάλυψή της. Η συνέργεια αυτή συνιστά παθητικό τρόπο συμμετοχής στην παράβαση και είναι ικανή, συνεπώς, να επισύρει την ευθύνη της επιχειρήσεως στο πλαίσιο μιας ενιαίας συμφωνίας.
- 85 Επιπλέον, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν δίνει συνέχεια στα αποτελέσματα μιας συναντήσεως έχουσας ως αντικείμενο συμφωνία θίγουσα τον ανταγωνισμό δεν αποκλείει την ευθύνη της εκ της συμμετοχής της στη σύμπραξη, εκτός εάν έχει λάβει δημοσίως τις αποστάσεις της από το περιεχόμενό της (βλ. απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-291/98 P, *Sargiό κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2000, σ. I-9991, σκέψη 50).
- 86 Εξάλλου, το ότι μια επιχείρηση δεν έχει μετάσχει σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας συμπράξεως ή ότι έχει διαδραματίσει ήσσονα ρόλο σε όσες πτυχές έχει μετάσχει δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως εκ μέρους της επιχειρήσεως αυτής. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον κατά την εκτίμηση της βαρύτητας της παραβάσεως και, ενδεχομένως, κατά την επιμέτρηση του προστίμου (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπής κατά *Anic Partecipazioni*, σκέψη 90).
- 87 Όταν η ευθύνη των επιχειρήσεων για θίγουσες τον ανταγωνισμό συμπεριφορές προκύπτει, κατά την Επιτροπή, από τη συμμετοχή τους σε συναντήσεις έχουσες ως αντικείμενο τέτοιες συμπεριφορές, στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να εξακριβώσει αν παρασχέθηκε στην επιχειρήσεις αυτές η δυνατότητα, τόσο κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας όσο και κατά την ενώπιόν του δίκη, να ανατρέψουν τα ούτως συναχθέντα συμπεράσματα και, ενδεχομένως, να αποδείξουν περιστατικά που φωτίζουν διαφορετικά τα αποδειχθέντα από την Επιτροπή γεγονότα και επιτρέπουν έτσι να υποκατασταθεί στην εξήγηση στην οποία κατέληξε το εν λόγω όργανο μια άλλη εξήγηση των πραγματικών περιστατικών.

- 88 Στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσεως, εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξακριβώσει ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε συναφώς σε νομική πλάνη, δεν διατύπωσε εσφαλμένη αιτιολογία ούτε αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία.

Τα κριτήρια της επιμετρήσεως του προστίμου

- 89 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 καθορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε η Επιτροπή να μπορεί να επιβάλει πρόστιμα σε περιπτώσεις συμπεριφορών θιγουσών τον ανταγωνισμό. Έτσι, η παράβαση πρέπει να έχει διαπραχθεί εκ προθέσεως ή εξ αμελείας. Εξάλλου, το ύψος του προστίμου καθορίζεται σε συνάρτηση προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως και, ενδεχομένως, τη διάρκειά της (απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 32).
- 90 Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι πρέπει να αποδεικνύεται βάσει κριτηρίων όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσió της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων (βλ. προμνησθείσα απόφαση Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 33).
- 91 Αντικειμενικά στοιχεία όπως το περιεχόμενο των θιγουσών τον ανταγωνισμό συμπεριφορών, ο αριθμός και η έντασή τους, η έκταση της αγοράς που υπήρξε θύμα των συμπεριφορών αυτών και η βλάβη η οποία προκλήθηκε στη δημόσια οικονομική τάξη πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Στην ανάλυση πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη το σχετικό μέγεθος των ευθυνομένων επιχειρήσεων και το μερίδιο της αγοράς που κατέχουν, καθώς και η τυχόν καθ' υποτροπή ισοθέτηση τέτοιων συμπεριφορών.
- 92 Όταν μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πλείονα πρόσωπα, εξετάζεται η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής εκάστου εξ αυτών (βλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 622 και 623).

VI — Επί των λόγων αναιρέσεως

A — Οι λόγοι που αντλούνται από διαδικαστικές πλημμέλειες και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

1) Οι λόγοι που αφορούν τον ρόλο του Πρωτοδικείου στην οργάνωση της διαδικασίας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 93 Οι Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Buzzi Unicem και Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι παρέβη διαδικαστικούς ή ουσιαστικούς κανόνες μη ακυρώνοντας αυτομάτως την απόφαση Τοιμέντο καίτοι, στη σκέψη 152 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αναγνωρίζεται ρητώς ότι η Επιτροπή δεν επέτρεψε προσήκουσα πρόσβαση στον φάκελο έρευνας καθόσον αρνήθηκε να παράσχει πρόσβαση στα τρία τέταρτα περίπου των περιεχομένων στον φάκελο αυτόν εγγράφων.
- 94 Παραπέμποντας στην προμνησθείσα απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, η Italcementi και η Buzzi Unicem υποστηρίζουν ότι το δικαίωμα των εμπλεκόμενων να λάβουν γνώση των εγγράφων που απαρτίζουν τον φάκελο έρευνας συνιστά το απαραίτητο συμπλήρωμα του δικαιώματος άμυνας, στενά συνδεδεμένο με το δικαίωμα ακροάσεως, το τεκμήριο αθωότητας, την ανάγκη τηρήσεως της αρχής *audi alteram partem* κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και τη θεμελιώδη αρχή της ισότητας των όπλων μεταξύ της Επιτροπής και των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα αυτά πρέπει να θεωρείται θεμελιώδες, από πλευράς εφαρμογής του άρθρου ΣΤ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 6 ΕΕ) καθώς και δυνάμει του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 42 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, που υιοθετήθηκε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ C 364, σ. 1).

- 95 Συνεπώς, το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο πρέπει να παράγει αποτελέσματα στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, η οποία διεξάγεται ενώπιον της Επιτροπής, και όχι στο πλαίσιο μεταγενέστερης φάσεως. Δεν επιτρέπεται η Επιτροπή, υπό τη διπλή ιδιότητά της ως κοινοποιούσας αρχής και ως αρχής που αποφαινεται επί του τυχόν υποστατού των προβαλλομένων παραβάσεων, να μπορεί να αποφασίζει μονομερώς ως προς τη χρησιμότητα των εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή της και να εμποδίζει την ενδιαφερόμενη επιχείρηση να λάβει γνώση των εγγράφων αυτών για να διαμορφώσει την αμυντική στρατηγική της στο πλαίσιο της κατ' αντιδικίαν διαδικασίας στην οποία η επιχείρηση αυτή μετέχει μαζί με τις υπηρεσίες της Επιτροπής. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο καθόσον το Πρωτοδικείο δεν έχει καμία αρμοδιότητα να προβεί μόνο του, κατά την ένδικη διαδικασία, σε εκτιμήσεις ως προς τον κρίσιμο χαρακτήρα των εγγράφων, στο πλαίσιο της διεξαγωγής των αποδείξεων, εκτιμήσεις οι οποίες έπρεπε να έχουν γίνει στο επίπεδο της διοικητικής έρευνας.
- 96 Υπογραμμίζοντας ότι μια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να τακτοποιηθεί κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη, οι Irish Cement, Italcementi, Buzzi Unicem και Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι επιχείρησε, με μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, να θεραπεύσει την εκ μέρους της Επιτροπής μη τήρηση διαδικαστικών επιταγών. Η προσέγγιση αυτή, κατά τις αναιρεσεύουσες, δεν είναι σύμφωνη προς τις προμνησθείσες αποφάσεις Hercules Chemicals κατά Επιτροπής και Solvay κατά Επιτροπής, καθώς και τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-36/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1847), και T-37/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. 1901), ομοίως δε και προς τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J.-P. Warner στην υπόθεση 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής (απόφαση της 10ης Ιουλίου 1980, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 465).
- 97 Κατά τις αναιρεσεύουσες, αυτός ο τρόπος ενέργειας δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου και, επομένως, αλλοιώνει την ισορροπία των εξουσιών και των λειτουργιών την οποία καθιερώνει η Συνθήκη.
- 98 Η Επιτροπή, καίτοι ομολογεί ότι η οργάνωση της προσβάσεως στον φάκελο έρευνας δεν ανταποκρινόταν στο επιθυμητό επίπεδο διαφάνειας, υποστηρίζει ότι το επιχείρημα ότι η μη παροχή προσβάσεως σε έγγραφα κατά τη διοικητική διαδικασία συνιστά διαδικαστική πλημμέλεια οδηγούσα αυτομάτως στην ακύρωση της απο-

φάσεως που ελήφθη κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής αντιβαίνει τόσο στη μνημονευθείσα στην προηγούμενη σκέψη νομολογία όσο και στις γενικές αρχές του δικαίου.

- 99 Το Πρωτοδικείο εξέτασε αν και σε ποιο βαθμό διαπράχθηκε πράγματι διαδικαστική πλημμέλεια συνεπαγόμενη την ακύρωση της αποφάσεως Τσιμέντο. Διατάσσοντας τα επίμαχα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο δεν οργάνωσε πρόσβαση στον φάκελο σε μεταγενέστερο στάδιο με την πρόθεση να θεραπεύσει τυχόν ελλείψεις της προσβάσεως την οποία επέτρεψε η Επιτροπή, αλλά θέλησε να εξετάσει αν, μη θέτοντας στη διάθεση των ενδιαφερομένων έγγραφα χρήσιμα για την άμυνά τους, η Επιτροπή προσέβαλε πράγματι τα δικαιώματα άμυνάς τους. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο δεν υπερέβη τις αρμοδιότητές του.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 100 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη διοικητική διαδικασία, η Επιτροπή δεν κοινοποίησε τη μεγάλη πλειονότητα των εγγράφων του φακέλου έρευνας και δεν επέτρεψε στις αναιρεσείουσες κανονική πρόσβαση στον φάκελο έρευνας, οπότε η διοικητική διαδικασία ασφαλώς χωλαίνει ως προς το θέμα αυτό.
- 101 Ωστόσο, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η απόφαση Τσιμέντο μπορούσε να ακυρωθεί εν όλω ή εν μέρει για τον λόγο αυτόν μόνον αν διαπιστωνόταν ότι η μη προσήκουσα πρόσβαση στον φάκελο έρευνας της υποθέσεως που παρασχέθηκε στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις κατά τη διοικητική διαδικασία τις εμπόδισε να λάβουν γνώση εγγράφων που μπορούσαν να φανούν χρήσιμα για την άμυνά τους και αποτέλεσε έτσι προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς τους.

- 102 Επιτρέπεται στο Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο προσφυγής ασκηθείσας κατά αποφάσεως με την οποία περατώνεται διοικητική διαδικασία, να διατάσσει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και να οργανώνει πλήρη πρόσβαση στον φάκελο, προκειμένου να εκτιμήσει αν η άρνηση της Επιτροπής να κοινοποιήσει ένα έγγραφο ή να ανακοινώσει ένα στοιχείο μπορεί να βλάψει την άμυνα της κατηγορουμένης επιχειρήσεως.
- 103 Η εξέταση αυτή, περιοριζόμενη σε δικαστικό έλεγχο των προβαλλομένων λόγων, δεν έχει ούτε ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα την υποκατάσταση της πλήρους έρευνας της υποθέσεως στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας (βλ. προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψεις 98 και 103). Δεν αμφισβητείται ότι η καθυστερημένη γνώση ορισμένων εγγράφων του φακέλου δεν αποκαθιστά την επιχείρηση η οποία έχει ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεως της Επιτροπής στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν αν είχε μπορέσει να στηριχθεί στα ίδια έγγραφα για να υποβάλει γραπτώς και προφορικώς τις παρατηρήσεις της ενώπιον του οργάνου αυτού (βλ. προμνησθείσα απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 79).
- 104 Εξάλλου, είναι αναμφισβήτητο ότι κάθε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας η οποία σημειώνεται στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας δεν θεραπεύεται απλώς και μόνον με το να καταστεί η πρόσβαση δυνατή σε μεταγενέστερο στάδιο, και ιδίως κατά την ένδικη διαδικασία επί ενδεχομένης προσφυγής ακυρώσεως της αμφισβητούμενης αποφάσεως (βλ. προμνησθείσες αποφάσεις Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 78, και Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 318).
- 105 Εν προκειμένω, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από τις αναιρεσείουσες, το Πρωτοδικείο ουδόλως επιχείρησε να υποκαταστήσει την Επιτροπή στον ερευνητικό ρόλο της ούτε προσπάθησε να θεραπεύσει τις διαδικαστικές πλημμέλειες που της καταλογίζονται όταν διέταξε τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας. Συναφώς, απλώς προέβη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, σε προσωρινή εξέταση των αποδεικτικών μέσων προκειμένου να κρίνει αν είχε σημειωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

- 106 Εφόσον το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε νομικό σφάλμα διατάσσοντας τα μέτρα οργάνωσης της διαδικασίας αντί να ακυρώσει εξ αρχής την απόφαση Τσιμέντο, οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν τον ρόλο του Πρωτοδικείου στην οργάνωση της διαδικασίας είναι αβάσιμοι.

2) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση της χρησιμότητας ορισμένων εγγράφων για την άμυνα των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 107 Οι αναιρεσείουσες προβάλλουν διάφορα επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητούν την ανάλυση την οποία εκθέτει το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 241 έως 248 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

— Επί του κριτηρίου της «αντικειμενικής σχέσεως»

- 108 Η Italcementi και η Cementir υποστηρίζουν ότι η απαίτηση, όπως διατυπώνεται από το Πρωτοδικείο, της υπάρξεως αντικειμενικής σχέσεως μεταξύ των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων και μιας αιτιάσεως που έγινε δεκτή εναντίον επιχειρήσεως την οποία αφορά η απόφαση Τσιμέντο είναι τελείως αυθαίρετη και στερείται ερείσματος. Η εφαρμογή της καθιστά, κατ' ουσίαν, κενό περιεχομένου το θεμελιώδες δικαίωμα της προσβάσεως στον φάκελο έρευνας.

109 Κατά τις αναιρεσείουσες, αφενός, η απαίτηση αυτή αγνοεί τη γενική φύση του δικαιώματος προσβάσεως στον φάκελο έρευνας, το οποίο καλύπτει το σύνολο των εγγράφων που περιέχονται στον φάκελο αυτό. Η απαίτηση αυτή υπονοεί ότι ακόμα και ένας αρκετά σοβαρός περιορισμός της ασκήσεως των δικαιωμάτων άμυνας κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν συνιστά αναγκαστικά διαδικαστική πλημμέλεια ικανή να οδηγήσει στην ακυρότητα της τελικής αποφάσεως. Αφετέρου, εξαιρώντας έγγραφα τα οποία, καίτοι δεν εμφανίζουν άμεση σχέση με τις αιτιάσεις που έχουν διατυπωθεί ειδικώς εναντίον της συγκεκριμένης επιχειρήσεως, είναι ικανά να φωτίσουν διαφορετικά το όλο πλαίσιο της αγοράς καθώς και τη συμπεριφορά και τον βαθμό συμμετοχής της επιχειρήσεως στα επίμαχα πραγματικά περιστατικά, το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή σύμφωνα με την οποία κάθε παράβαση πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού και πραγματικού πλαισίου εντός του οποίου διαπράχθηκε.

110 Τα ανωτέρω ισχύουν κατά μείζονα λόγο καθόσον τα έγγραφα αυτά μπορούν να περιέχουν απαλλακτικά στοιχεία και, ως εκ τούτου, να έχουν ουσιώδη σημασία από πλευράς βασίμου των αιτιάσεων που έχουν διατυπωθεί εναντίον μιας συγκεκριμένης επιχειρήσεως. Τα εν λόγω έγγραφα, παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την αγορά, μπορούν να επηρεάσουν το ίδιο το νόημα και την αποδεικτική ισχύ εγγράφων που θεωρούνται ως περιέχοντα την απόδειξη της διαπράξεως της παραβάσεως.

111 Η Επιτροπή, αντιθέτως, επικροτεί πλήρως την προϋπόθεση της υπάρξεως αντικειμενικής σχέσεως την οποία εφάρμοσε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Ένα έγγραφο το οποίο δεν έχει σχέση με τις αιτιάσεις που διατυπώνονται στην απόφαση Τσιμέντο δεν μπορεί να αφορά την παράβαση η οποία διαπιστώθηκε με την εν λόγω απόφαση και δύσκολα γίνεται αντιληπτό κατά τι ένα έγγραφο το οποίο δεν έχει σχέση με τις αιτιάσεις που διατυπώνονται εναντίον συγκεκριμένης επιχειρήσεως θα μπορούσε να χρησιμεύσει στην εν λόγω επιχείρηση.

— Επί του κριτηρίου των επιπτώσεων της μη κοινοποιήσεως εγγράφων

112 Οι Irish Cement, Italcementi, Buzzi Unicem και Cementir αμφισβητούν την άποψη την οποία διατυπώνει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 247 της αναιρεσιβαλλομένης

αποφάσεως και σύμφωνα με την οποία η μη κοινοποίηση εγγράφου μπορεί να αποτελέσει προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας μόνον στην περίπτωση κατά την οποία, υπό το πρίσμα των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεων τις οποίες αφορά η απόφαση Τσιμέντο, υπήρχε κάποια πιθανότητα —έστω και περιορισμένη— η κοινοποίηση του εγγράφου αυτού να οδηγήσει τη διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν η επιχείρηση είχε τη δυνατότητα να το επικαλεστεί κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.

- 113 Καταρχάς, η Italcementi επικρίνει την εφαρμογή της αρχής αυτής στην υπό κρίση περίπτωση. Κατ' αυτήν, υπάρχει πρόδηλη και αυθαίρετη απόκλιση μεταξύ της θεωρητικής εξέτασεως στην οποία το Πρωτοδικείο δήλωσε ρητώς ότι επιθυμούσε να περιορίσει τους δικούς του ελέγχους και της πρακτικής εξέτασεως της χρησιμότητας διαφόρων μη κοινοποιηθέντων εγγράφων στην οποία προβαίνει, ουσιαστικά, σε μεγάλο μέρος της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 114 Κατά την Italcementi και την Cementir, το Πρωτοδικείο συγχέει την εκτίμηση των τυπικών λόγων ακυρώσεως τους οποίους προέβαλαν πρωτοδίκως με την επί της ουσίας ανάλυση της πραγματικής χρησιμότητας ορισμένων εγγράφων προς εκτίμηση του βασιμίου των αιτιάσεων της Επιτροπής. Κατέληξε έτσι να υποκαταστήσει τη δική του εκτίμηση στην εκτίμηση στην οποία όφειλε να προβεί η Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία. Πράττοντας αυτό, το Πρωτοδικείο ενήργησε ως δικαστήριο τελευταίου —και μοναδικού— βαθμού, στερώντας τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις από το δικαίωμά τους να εξεταστεί η κατάστασή τους, σε μια πρώτη φάση, από τη διοικητική αρχή και, σε δεύτερη φάση, από τη δικαστική αρχή.
- 115 Κατά την Irish Cement, το Πρωτοδικείο δεν είχε την εξουσία να συναγάγει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε, καθόσον του ήταν αδύνατο να τεθεί πράγματι στην ίδια κατάσταση, με το ίδιο επίπεδο γνώσεως και αντιλήψεως της υποθέσεως, με εκείνη στην οποία βρισκόταν η Επιτροπή το 1992 και το 1993.
- 116 Περαιτέρω, οι Irish Cement, Italcementi, Buzzi Unicem και Cementir ισχυρίζονται ότι το Πρωτοδικείο, υιοθετώντας αυθαίρετο κριτήριο, υπέπεσε σε νομική πλάνη και

παραβίασε τις αρχές που έχουν διατυπωθεί με τις προμνησθείσες αποφάσεις Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Solvay κατά Επιτροπής, και ICI κατά Επιτροπής της 29ης Ιουνίου 1995 (Τ-36/91). Κατά την Irish Cement, η διάκριση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο προκειμένου να μην εφαρμόσει τη νομολογία αυτή στηρίζεται σε κυκλικό συλλογισμό ο οποίος προδικάζει τη λύση της διαφοράς.

- 117 Τόσον η Italcementi όσο και η Buzzi Unicem επικαλούνται το ότι, στην προμνησθείσα απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν ήταν απαραίτητο να αποδείξουν οι επιχειρήσεις εκ των υστέρων ότι η εκ μέρους τους ενδεχόμενη γνώση του φακέλου κατά τη διοικητική διαδικασία θα είχε οδηγήσει την Επιτροπή στην έκδοση τελικής απόφασεως ριζικά διαφορετικής από αυτή την οποία εξέδωσε. Αρκούσε να αποδείξουν ότι τα μη κοινοποιηθέντα έγγραφα μπορούσαν να έχουν κάποια χρησιμότητα για την άμυνά τους.
- 118 Αυτός ο —λιγότερο περιοριστικός— κανόνας εκτιμήσεως επιτρέπει επίσης στο Πρωτοδικείο να αποφύγει να προβεί, στο πλαίσιο του δικαστικού του ελέγχου, σε αναλυτική εκτίμηση της σημασίας και της επιδράσεως των διαφόρων εγγράφων στα οποία δεν επετράπη η πρόσβαση κατά τη φάση της έρευνας της υποθέσεως.
- 119 Τέλος, η Italcementi, η Buzzi Unicem και η Cementir υποστηρίζουν ότι η προσέγγιση την οποία υιοθέτησε το Πρωτοδικείο, κατά παραβίαση της αρχής σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στην Επιτροπή να προσκομίσει την απόδειξη της διαπράξεως παραβάσεως, έχει ως συνέπεια την αντιστροφή των ρόλων, επιβάλλοντας στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να αποδείξουν ότι τα έγγραφα των οποίων δεν είχαν μέχρι τότε γνώση είναι, αυτά καθαυτά, ικανά να ανατρέψουν τα συμπεράσματα τα οποία διατυπώνονται στην απόφαση της Επιτροπής.

— Επί του κρισίμου χαρακτήρα των ειδικών εγγράφων αποδείξεων

- 120 Καταρχάς, υποστηρίζοντας ότι οι αποδείξεις τις οποίες προσκόμισε η Επιτροπή για να καταδείξει την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau ήταν ισχνές, τόσο η Irish Cement όσο και η Italcementi αμφισβητούν τη εκτίμηση του Πρωτοδικείου, στη σκέψη 260 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή, τόσο στην ΑΑ όσο και στην απόφαση Τιμέντο, στήριξε τη διαπίστωση των παραβάσεων «αποκλειστικά σε άμεσες έγγραφες αποδείξεις». Κατά την Cementir, το κριτήριο αυτό —το οποίο οδηγεί το Πρωτοδικείο να προβεί σε κάποιου είδους ετεροχρονισμένη έρευνα σχετικά με τη σημασία και την επίδραση των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων— δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στην κοινοτική νομολογία.
- 121 Κατά την Italcementi, το Πρωτοδικείο, συμπεραίνοντας ότι η ίδια είχε προσχωρήσει στον σκοπό της συμφωνίας Cembureau από το γεγονός και μόνο ότι είχε συμμετάσχει στη συνεδρίαση των επικεφαλής αντιπροσωπείας των Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου και μελών της Cembureau η οποία πραγματοποιήθηκε στις 19 Μαρτίου 1984 (στο εξής: συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1984), χωρίς να εκφράσει δημοσίως τη διαφωνία της, στηρίχθηκε σε διασταλτική ερμηνεία της εννοίας της άμεσης αποδείξεως και δέχθηκε την άμετρη χρήση τεκμηρίων, πράγμα που δικαιολογεί την αναιρεση της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως.
- 122 Περαιτέρω, οι Irish Cement, Italcementi και Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι ερμήνευσε εσφαλμένως την προμνησθείσα απόφαση της 29ης Ιουνίου 1995, T-37/91, ICI κατά Επιτροπής, απαιτώντας από τις επιχειρήσεις και ενώσεις που προσέφυγαν ενώπιόν του να αποδείξουν ότι τα στοιχεία του φακέλου έρευνας στα οποία δεν τους επετράπη η πρόσβαση ανέρχονταν το περιεχόμενο των αμέσων αποδείξεων που είχε λάβει υπόψη της η Επιτροπή. Απέκλεισε έτσι α priori τη χρησιμότητα εγγράφων τα οποία μπορούσαν ενδεχομένως να παράσχουν άλλη οικονομική εξήγηση των συμπεριφορών των παραγωγών τσιμέντου στην αγορά. Αυτός ο τρόπος ενέργειας περιόρισε σοβαρά τις δυνατότητές τους να αμυνθούν.

- 123 Επιπλέον, η Cementir παρατηρεί ότι, στην προμνησθείσα απόφαση της 29ης Ιουνίου 1995, T-37/91, ICI κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο περιορίστηκε σαφώς σε μια γενική εκτίμηση *ex ante* και δεν προέβη σε εκτίμηση *ex post*, από την οπτική γωνία της αποδείξεως, του συγκεκριμένου περιεχομένου και της κρισιμότητας κάθε μη κοινοποιηθέντος εγγράφου.
- 124 Τέλος, η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι η αιτιολογία που διατυπώνει το Πρωτοδικείο είναι αντιφατική. Κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο αναφέρει σαφώς, στη σκέψη 264 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τις αρχές που διατυπώνονται στην προηγούμενη σκέψη της αποφάσεως αυτής, ότι, εν πάση περιπτώσει, η προβολή άλλων οικονομικών εξηγήσεων δεν θα είχε οδηγήσει τη διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα, ακριβώς διότι το βάσιμο της απόψεως της Επιτροπής στηριζόταν σε άμεσες έγγραφες αποδείξεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 125 Το ζήτημα κατά πόσον το Πρωτοδικείο εφάρμοσε ορθά κριτήρια προκειμένου να καθορίσει αν η εκ μέρους της Επιτροπής εξαίρεση ορισμένου εγγράφου προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της κατηγορουμένης επιχειρήσεως αποτελεί νομικό ζήτημα το οποίο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ελέγχου εκ μέρους του Δικαστηρίου. Το αυτό ισχύει και για το κατά πόσον ένα έγγραφο πρέπει να χαρακτηριστεί ως «απαλλακτικό έγγραφο» δυνάμενο να χρησιμεύσει στην άμυνα μιας επιχειρήσεως (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Cogus UK κατά Επιτροπής, σκέψη 131).
- 126 Προκειμένου, καταρχάς, για το κριτήριο της αντικειμενικής σχέσεως, δεν μπορεί η Επιτροπή, η οποία ανακοινώνει τις αιτιάσεις και λαμβάνει την απόφαση περί επιβολής κυρώσεως, να είναι η μόνη που καθορίζει τα έγγραφα που είναι χρήσιμα για την άμυνα της ενδιαφερομένης επιχειρήσεως (βλ. προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψεις 81 και 83). Ωστόσο, της επιτρέπεται να εξαιρεί από τη διοικητική διαδικασία τα στοιχεία τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με τους πραγ-

ματικούς και νομικούς ισχυρισμούς που περιέχονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και τα οποία, ως εκ τούτου, δεν είναι κρίσιμα για την έρευνα. Ο προσφεύγων δεν μπορεί λυσιτελώς να προβάλλει, ως λόγο ακυρώσεως, την έλλειψη κοινοποίησης ασχέτων στοιχείων.

- 127 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων περιστάσεων κάθε περιπτώσεως, καθόσον εξαρτάται ουσιωδώς από τις αιτιάσεις που έκρινε αποδεδειγμένες η Επιτροπή για να θεμελιώσει την παράβαση που προσάπτει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση (βλ. προμνησθείσα απόφαση Solvay κατά Επιτροπής, σκέψη 60).
- 128 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Italcementi και την Cementir, το κριτήριο της αντικειμενικής σχέσεως δεν αποκλείει τα έγγραφα που περιέχουν απαλλακτικά στοιχεία ή, ακόμα, ενδείξεις σχετικά με τις συνθήκες της αγοράς ή τη συμπεριφορά των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή, υπό την προϋπόθεση ότι τα έγγραφα αυτά αφορούν, αντικειμενικώς, τις αιτιάσεις που υπάρχει ενδεχόμενο να διατυπωθούν κατά της ενδιαφερομένης επιχείρησης.
- 129 Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας, στη σκέψη 241 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσον τα στοιχεία στα οποία δεν είχε επιτραπεί η πρόσβαση κατά τη διοικητική διαδικασία είχαν αντικειμενική σχέση με κάποια αιτίαση η οποία έγινε δεκτή σε βάρος της επιχείρησης με την απόφαση Τσιμέντο.
- 130 Περαιτέρω, προκειμένου για τα κριτήρια εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε το Πρωτοδικείο στην υπό κρίση περίπτωση για να κρίνει αν η μη κοινοποίηση ενός στοιχείου έβλαψε την άμυνα της ενδιαφερομένης επιχείρησης κατά τη διοικητική διαδικασία, θα πρέπει να γίνει διάκριση —όπως έπραξε το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 237 έως 248 και 281 έως 379 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως— μεταξύ

της προσβάσεως σε έγγραφα ικανά να απαλλάξουν την επιχείρηση και της προσβάσεως σε έγγραφα αποδεικνύοντα την ύπαρξη της προσαπτομένης παραβάσεως (βλ. προμνησθείσα απόφαση της 29ης Ιουνίου 1995, T-37/91, ICI κατά Επιτροπής, σκέψη 60).

- 131 Το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε κανένα νομικό σφάλμα κρίνοντας, στις σκέψεις 241 και 247 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι όφειλε να εκτιμήσει, υπό το φως των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεων που διατυπώνονται στην απόφαση Τσιμέντο, αν, με την κοινοποίηση ενός εγγράφου, υπήρχε πιθανότητα —έστω και περιορισμένη— να καταλήξει η διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα σε περίπτωση που η ενδιαφερόμενη επιχείρηση είχε μπορέσει να το επικαλεστεί στη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας. Το Πρωτοδικείο απλώς διατύπωσε την προϋπόθεση που συνίσταται στην εκ μέρους της επιχειρήσεως αυτής απόδειξη του ότι το έγγραφο θα μπορούσε να της έχει φανεί χρήσιμο για την άμυνά της.
- 132 Μια τέτοια εξέταση συνεπάγεται αναγκαστικά ότι το Πρωτοδικείο προβαίνει σε συγκριτική και προσωρινή ανάλυση της αποδεικτικής αξίας των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων καθώς και των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία η Επιτροπή θεωρεί επαρκή ώστε να καταλήξει στα συμπεράσματα που διατυπώνει στην απόφαση Τσιμέντο. Όταν η Επιτροπή αποδεικνύει ότι η εν λόγω επιχείρηση μετέσχε σε μέτρο που θίγει τον ανταγωνισμό, στην επιχείρηση αυτή εναπόκειται να παράσχει, κάνοντας χρήση όχι μόνον των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων, αλλά και όλων των μέσων που διαθέτει, διαφορετική εξήγηση της συμπεριφοράς της. Επομένως, οι αιτιάσεις περί αντιστροφής του βάρους αποδείξεως και περί μη σεβασμού του τεκμηρίου αθωότητας είναι αβάσιμες.
- 133 Τέλος, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας, στις σκέψεις 260 έως 264 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, όταν η Επιτροπή, τόσο στην ΑΑ όσο και στην απόφαση Τσιμέντο, στηρίζεται αποκλειστικά σε άμεσες έγγραφες αποδείξεις για να θεμελιώσει την ύπαρξη διαφόρων παραβάσεων και τη συμμετοχή ορισμένων επιχειρήσεων σ' αυτές, οι επιχειρήσεις αυτές οφείλουν να αποδείξουν ότι τα στοιχεία στα οποία δεν τους επιτράπη η πρόσβαση κατά τη διοικητική διαδικασία αντικρούουν το περιεχόμενο των αποδείξεων αυτών ή, τουλάχιστον, τους προσδίδουν διαφορετική έννοια. Εξάλλου, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από τη Buzzi Unicem, οι σκέψεις αυτές δεν ενέχουν καμία αντίφαση.

- 134 Κατόπιν των ανωτέρω, οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση της χρησιμότητας των εγγράφων για την άμυνα των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων πρέπει να απορριφθούν.

3) Οι διάφοροι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εφαρμογή, στις περιστάσεις της υποθέσεως, των κριτηρίων περί της αποδεικτικής ισχύος των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 135 Η Aalborg, η Irish Cement και η Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι εφάρμοσε κατά υπερβολικά αυστηρό τρόπο στην υπό κρίση περίπτωση τις αρχές που διατυπώνει στη σκέψη 247 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την αποδεικτική αξία των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων.

— Οι αποδείξεις όσον αφορά την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 1 της αποφάσεως Τιμέντο)

- 136 Πρώτον, η Cementir προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αρνήθηκε να επαναλάβει την προφορική διαδικασία παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε ρητώς αναγνωρίσει ενώπιόν του κατά τις επ' ακροατηρίου συζητήσεις ότι έπρεπε να είχε παρασχεθεί στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πρόσβαση, κατά τη διοικητική διαδικασία, στο σημείωμα του J. Toscano της 17ης Φεβρουαρίου 1983 (στο εξής: σημείωμα J. Toscano), όσον αφορά τη συνεδρίαση των επικεφαλής αντιπροσωπείας των Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου μελών της Cembureau της 14ης Ιανουαρίου 1983 (στο εξής: συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983), σημείωμα σύμφωνα με το οποίο, κατά τη συνεδρίαση αυτή, συζητήθηκαν προβλήματα ντάμπινγκ. Οι δηλώσεις αυτές ήταν ουσιώδους σημασίας για την ορθή εκτίμηση του κρίσιμου χαρακτήρα του σημειώματος του J. Toscano και, επομένως, των συνεπειών της μη παροχής προσβάσεως στο έγγραφο αυτό κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

- 137 Δεύτερον, η Aalborg, η Irish Cement και η Cementir θεωρούν ως προδήλως εσφαλμένη την περιεχόμενη στις σκέψεις 1122 έως 1132 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εκτίμηση του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με την οποία η χρησιμοποίηση του σημειώματος του J. Toscano στο πλαίσιο της άμυνάς τους δεν είχε πιθανότητα, έστω και περιορισμένη, να οδηγήσει τη διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα.
- 138 Κατά την Irish Cement, το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στο επιχείρημά της ότι το εν λόγω σημείωμα ανέτρεπε την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία όσον αφορά το αντικείμενο και το περιεχόμενο της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983. Κατά την Cementir, το σημείωμα αυτό, το οποίο αναφερόταν αποκλειστικά σε συζητήσεις σχετικά με τις εισαγωγές υπό καθεστώς ντάμπινγκ από άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου, προσφέρει μια άλλη ερμηνεία της ημερησίας διατάξεως της εν λόγω συνεδριάσεως. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο έπρεπε να θεωρήσει ότι το σημείωμα αυτό αποτελούσε έγγραφο «χρήσιμο» για την άμυνα και ότι η μη κοινοποίησή του συνιστούσε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.
- 139 Κατά την Aalborg, το σημείωμα του J. Toscano, το οποίο αποτελεί εσωτερικό σημείωμα που περιέχει άμεσες πληροφορίες για τα διαμειφθέντα κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 χωρίς να αναφέρεται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, σε συμφωνία θίγουσα τον ανταγωνισμό, μπορούσε προδήλως να ασκήσει αποφασιστική επιρροή στην έκβαση της διοικητικής διαδικασίας.
- 140 Η Irish Cement προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι υπέπεσε σε πλάνη αποδίδοντας μεγαλύτερη σημασία στα προπαρασκευαστικά της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 έγγραφα που επικαλείται η Επιτροπή παρά στα αυθεντικά πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής καθαυτήν. Κατά την εν λόγω αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν παρέσχε καμία εξήγηση όσον αφορά τον λόγο για τον οποίο απέρριψε το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο ένα χωρίο του σημειώματος του J. Toscano επιβεβαίωνε το ότι πρόθεση των μετασχόντων στη συνεδρίαση αυτή ήταν η τήρηση των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού.

- 141 Κατά την Irish Cement, το Πρωτοδικείο εσφαλμένως επίσης θεώρησε ότι το σημείωμα του J. Toscano δεν φαινόταν να αποτελεί τα μοναδικά πρακτικά της συνεδρίασεως. Το Πρωτοδικείο έπεσε, συνεπώς, στην παγίδα ενός κυκλικού συλλογισμού και μετέθεσε πράγματι το βάρος της αποδείξεως από την Επιτροπή στην επιχείρηση.
- 142 Η Cementir προσθέτει ότι η αποδεικτική αξία του σημειώματος του J. Toscano ενισχύεται από δύο άλλα έγγραφα, τα οποία μνημονεύονται στη σκέψη 1131 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και τα οποία δεν περιέχουν καμία ένδειξη περί συζητήσεως σχετικά με τον κανόνα σεβασμού των εγχωρίων αγορών. Κατά συνέπεια, υπάρχει ένα σύνολο αποδεικτικών στοιχείων που ανατρέπουν την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία το ζήτημα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών που συζητήθηκε κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 συνεπαγόταν αναγκαστικά ότι οι μετασχόντες στη συνεδρίαση αυτή είχαν την πρόθεση να συνάψουν συμφωνία θίγουσα τον ανταγωνισμό.
- 143 Η Aalborg προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένως συμπέρανε, στις σκέψεις 1209 έως 1213 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι πολυάριθμα έγγραφα σχετικά με το ντάμπινγκ και το σύστημα σημείων βάσεως δεν ήταν ικανά να παράσχουν εξήγηση διαφορετική από εκείνη που παρείχαν οι διάφορες άμεσες έγγραφες αποδείξεις που μνημονεύονταν στην ΑΑ και στην απόφαση Τοιμέντο.
- 144 Αφενός, η Aalborg υποστηρίζει ότι μπορούσε να έχει παραπέμψει, κατά τη διοικητική διαδικασία, στους φακέλους κοινοποιήσεως που κατέθεσε η βρετανική Cement Makers' Federation (στο εξής: CMF), καθώς και στις συμβάσεις της ευρωπαϊκής τσιμεντοβιομηχανίας με την Επιτροπή όσον αφορά την εισαγωγή ενός συστήματος διαμορφώσεως των τιμών (στο εξής: BPS), προκειμένου να καταδείξει ότι η εισήγηση του J. Van Hove κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 αφορούσε ένα νόμιμο σύστημα σημείων βάσεως και ότι το αντικείμενο των διεξαχθεισών συζητήσεων ήταν η καθιέρωση, σε διμερή ή ευρωπαϊκή κλίμακα, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ενός συστήματος διαμορφώσεως των τιμών αναλόγου προς το BPS.

145 Αφετέρου, η Aalborg υποστηρίζει ότι μπορούσε να έχει στηριχθεί σε διάφορα άλλα έγγραφα (συμπεριλαμβανομένων της επιστολής του J. Van Hove της 18ης Φεβρουαρίου 1983 και του εγγράφου 33.126/6162 που αναφερόταν στους «κανόνες του παιχνιδιού») προς θεμελίωση του επιχειρήματός της ότι το θέμα στο οποίο ήταν στην πραγματικότητα αφιερωμένες οι επίμαχες συνεδριάσεις του 1983 και του 1984 ήταν το ντάμπινγκ.

146 Το Πρωτοδικείο εφάρμοσε, επομένως, αυστηρότερο κριτήριο από εκείνο που είχε διαμορφώσει η κοινοτική νομολογία. Το διαπραχθέν νομικό σφάλμα πρέπει, κατά την Aalborg, να οδηγήσει στην ολική αναιρέση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

— Οι αποδείξεις σχετικά με τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 2 της αποφάσεως Τσιμέντο)

147 Η Cementir προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αρνήθηκε να λάβει υπόψη του έγγραφα τα οποία επιβεβαίωναν ότι οι τιμές που εφαρμόζονταν από ορισμένη επιχείρηση παρουσίαζαν σημαντικές διακυμάνσεις επηρεαζόμενες από διάφορους παράγοντες. Κατά την εν λόγω αναιρεσίαιουσα, τα έγγραφα αυτά είχαν αντικειμενική χρησιμότητα για την άμυνά της, καθόσον καταδείκνυαν ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές δεν μπορούσαν κατ' ουδένα τρόπο να συμβάλουν στην εκτέλεση της υποτιθεμένης συμφωνίας Cembureau. Τα έγγραφα αυτά ήταν, συνεπώς, ικανά να παρουσιάσουν από διαφορετική οπτική γωνία τα στοιχεία που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή.

— Οι αποδείξεις που αφορούσαν τη συνεδρίαση κατά τη διάρκεια της οποίας συστάθηκε η ETF (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο)

148 Κατά την Aalborg, διάφορα έγγραφα περιέχοντα απαλλακτικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών των συνεδριάσεων της CMF, ενός εσωτερικού

σημειώματος της εταιρίας Blue Circle Industries plc (στο εξής: Blue Circle), και άλλων εγγράφων αναφερομένων σε πρωτοβουλίες lobbying, μπορούσαν να στηρίξουν το επιχειρημά της ότι η παρουσία της στη συνεδρίαση των Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου μελών της Cembureau στο Baden-Baden (Γερμανία) στις 9 Σεπτεμβρίου 1986 (στο εξής: συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986), κατά την οποία συστάθηκε η ETF, δεν αποτελούσε ένδειξη της συμμετοχής της στην παράνομη σύμπραξη της ETF. Η Aalborg ισχυρίζεται ότι μετέσχε μόνο σε συνεδρίαση για την προπαρασκευή, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων lobbying, μιας δράσεως, που είχε προβλεφθεί για την επομένη στο Στρασβούργο (Γαλλία), για την ευαισθητοποίηση των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πρόβλημα που δημιουργούσαν οι παράνομες επιδοτήσεις που χορηγούσε η Ελληνική Δημοκρατία στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία.

- 149 Ειδικότερα, η Aalborg υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα των εγγράφων αυτών ως απαλλακτικών στοιχείων, καθόσον, κατ' αυτήν, τα έγγραφα αυτά αποδεικνύουν την παθητική στάση που τήρησε στη διάρκεια μιας σύντομης συνεδριάσεως, στο πλαίσιο της οποίας οι λοιποί μετασχόντες πληροφορήθηκαν ότι παριστατό επιδιώκουσα διαφορετικό και νόμιμο σκοπό. Ως εκ τούτου, τα έγγραφα αυτά μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή όσον αφορά τον βαθμό της ευθύνης της για την ETF καθώς και το ύψος του επιβληθέντος προστίμου.
- 150 Η Aalborg προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένως συμπέρανε, στις σκέψεις 2888 έως 2898 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι κανένα από τα σχόλιά της δεν είχε πιθανότητα, έστω και περιορισμένη, να οδηγήσει τη διοικητική διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα. Κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο δεν εφάρμοσε στην πράξη το κριτήριο που διατύπωσε στη σκέψη 241 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, η προσέγγισή του επιβάλλει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση να αποδείξει με βεβαιότητα ότι θα είχε ληφθεί άλλη απόφαση, στηριζόμενη στην εκτίμηση διαφορετικών αποδείξεων, αν τα συγκεκριμένα έγγραφα είχαν κοινοποιηθεί. Στην πραγματικότητα, το Πρωτοδικείο προσέδωσε στο εν λόγω κριτήριο ένα πεδίο εφαρμογής τόσο περιορισμένο ώστε δεν απέμενε καμία περίπτωση στην οποία προσβολές, έστω και σοβαρές, του δικαιώματος προσβάσεως στον φάκελο και, ως εκ τούτου, των δικαιωμάτων άμυνας των επιχειρήσεων να μπορούσαν να έχουν συνέπειες.
- 151 Συνελπώς, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη κατά την εφαρμογή του κριτηρίου της χρησιμότητας των εγγράφων για την άμυνα, όπως το κριτήριο αυτό

προκύπτει από την κοινοτική νομολογία, πράγμα που συνεπάγεται ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί στο σύνολό της ή, εν πάση περιπτώσει, εν μέρει, στο μέτρο που επιβεβαιώνει τις παραβάσεις σχετικά με την ETF.

— Οι αποδείξεις που αφορούν τις συμφωνίες με την Calcestruzzi (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως Τσιμέντο)

152 Η Cementir προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους δεν έλαβε υπόψη του τα ακόλουθα έγγραφα, τα οποία, κατά την αναιρεσίευσα, επιβεβαιώνουν ότι η συμμετοχή της στις συμφωνίες με την Calcestruzzi υπαγορευόταν αποκλειστικά από εμπορικής φύσεως εκτιμήσεις:

— τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 23ης Ιουλίου 1986 του διοικητικού συμβουλίου της Heracles General Cement Company (στο εξής: Ηρακλής) (έγγραφα αριθ. 33.126/19878 έως 19880), τα οποία, κατά την Cementir, καταδεικνύουν ότι η Ηρακλής και η Titan Cement Company SA (στο εξής: Τιτάν) είχαν συνάψει μεταξύ τους συμφωνίες από κοινού παραδόσεων στην Ιταλία και επιβεβαιώνουν το βάσιμο της απόψεώς της σύμφωνα με την οποία, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του όγκου της ζήτησεως της Calcestruzzi, η Cementir όφειλε να μετάσχει σε συμφωνία με άλλους παραγωγούς η οποία υπογράφηκε για καθαρά εμπορικούς λόγους·

— τα έγγραφα αριθ. 33.126/2945 έως 2951, 2934, 2935, 3065 έως 3068 και 2954 έως 2966, που αποδεικνύουν, κατά την Cementir, ότι ορισμένοι Ιταλοί παραγωγοί είχαν λάβει «τοπικά» μέτρα για την προστασία της αγοράς τους από τις εισαγωγές από την Ελλάδα, μέτρα τα οποία δεν είχαν καμία σχέση με τη συμφωνία Cembureau·

- τα έγγραφα αριθ. 33.126/19369 έως 19377, 19387, 19389 και 19412, καθώς και 20275 έως 20282, 20294, 19889, 19781, 20124 έως 20137, 20140 έως 20156, 19433, 20001, 19401 και 19410, τα οποία στηρίζουν, κατά την Cementir, την άποψή της σύμφωνα με την οποία οι συμφωνίες με την Calcestruzzi δεν είχαν κανένα επιζήμιο αποτέλεσμα για το εμπόριο του τσιμέντου μεταξύ Ιταλίας και Ελλάδας, καθόσον περιγράφουν την έντονη διείσδυση των ελληνικών εξαγωγών στην ιταλική αγορά.
- 153 Η Cementir, υπενθυμίζοντας ότι δεν υπήρχαν άμεσες αποδείξεις περί του ότι η προσχώρησή της στις συμφωνίες με την Calcestruzzi είχαν σχέση με συζητήσεις στο πλαίσιο της ΕΤΦ, υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν εκτίμησε ορθώς τον κρίσιμο χαρακτήρα των εν λόγω εγγράφων ώστε να εξασφαλίσει την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας και ότι παρέβλεψε, μεταξύ άλλων, στοιχεία ιδιαίτερης σημασίας τα οποία παρείχαν εντελώς διαφορετική εξήγηση της εμπορικής συμπεριφοράς της επιχειρήσεως.
- Οι αποδείξεις που αφορούν τη συμφωνία μεταξύ ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τσιμέντο)
- 154 Κατά την Italcementi, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε σφάλμα ερμηνείας θεωρώντας, στη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο άρρηκτος σύνδεσμος μεταξύ εθνικών και διεθνών συμπράξεων υφίστατο μόνο προς μία κατεύθυνση, δεδομένου ότι η συμφωνία Cembuveau και τα μέτρα εφαρμογής της σε διεθνές επίπεδο ουδόλως εξηρτάντο από την ύπαρξη εθνικών συμπράξεων.
- 155 Η Italcementi προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, βάσει αυτού του εσφαλμένου συλλογισμού, έκρινε ότι η απόδειξη της υπάρξεως παρανόμων συμπράξεων σε εθνικό επίπεδο δεν παρουσίαζε ενδιαφέρον και δεν ασκούσε καμία επιρροή στις ενδοκοινοτικές σχέσεις. Παρέλειψε, κατά συνέπεια, προσβάλλοντας τα δικαιώματα άμυνας, να εξετάσει τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η Italcementi προς στήριξη της πολύπλοκης και λεπτομερούς αναλύσεώς της όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ τσιμεντοβιομηχανιών σε εθνικό επίπεδο, την οποία εκπόνησε αφού συμβουλευθήκε τον διοικητικό φάκελο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

— Επί των αποδείξεων που αφορούν την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau

- 156 Όσον αφορά την άρνηση του Πρωτοδικείου να δεχθεί το αίτημα της Cementir περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, το δικαστήριο αυτό ορθώς αναγνώρισε, στη σκέψη 1123 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το σημείωμα του J. Toscano ήταν κρίσιμο για την άμυνα, υπό την έννοια ότι αφορούσε άμεσα τις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή και ότι, συνεπώς, αυτό το στοιχείο του φακέλου έρευνας έπρεπε να έχει κοινοποιηθεί στις επιχειρήσεις που αποτελούσαν αντικείμενο της έρευνας.
- 157 Ωστόσο, η μη κοινοποίηση του σημειώματος αυτού δεν συνεπάγεται αυτομάτως προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Οι δηλώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά τις επ' ακροατηρίου συζητήσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου είχαν ως μοναδικό αντικείμενο την επανάληψη της θέσεως αυτής και, επομένως, ουδόλως συνιστούν ομολογία. Δεν άσκησαν καμία αποφασιστική επιρροή κατά τη διάρκεια της δίκης.
- 158 Προκειμένου για την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση της χρησιμότητας του σημειώματος του J. Toscano, ως απαλλακτικού εγγράφου, για την άμυνα των κατηγορουμένων επιχειρήσεων, το Πρωτοδικείο ουδέποτε αρνήθηκε ότι το σημείωμα αυτό αποδείκνυε ότι, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, συζητήθηκε το πρόβλημα των εισαγωγών τσιμέντου υπό καθεστώς ντάμπινγκ (βλ. σκέψη 1130 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Ωστόσο, κατά την εκτίμηση του Πρωτοδικείου, εξεταζόμενο υπό το φως των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων, το εν λόγω σημείωμα δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι αντικατόπτριζε πιστά και εξαντλητικά τις συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνεδριάσεως και δεν ήταν ικανό να προσδώσει διαφορετική έννοια στις άμεσες έγγραφες αποδείξεις στις οποίες στηρίχθηκε η Επιτροπή (βλ. σκέψεις 1129 και 1130 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

- 159 Οι αναιρεσεύουσες δεν προσδιόρισαν επακριβώς τα στοιχεία που, κατά τη γνώμη τους, αλλοιώθηκαν από το Πρωτοδικείο ούτε κατέδειξαν τα σφάλματα που οδήγησαν στην αλλοίωση αυτή.
- 160 Εξάλλου, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Irish Cement, το Πρωτοδικείο δεν απέδωσε εσφαλμένως μεγαλύτερη σημασία στα προπαρασκευαστικά της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 έγγραφα που επικαλείται η Επιτροπή απ' ό,τι στα πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής, αλλά θεώρησε ότι το σημείωμα του J. Toscano ήταν επουσιώδες σε σχέση προς τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή.
- 161 Εξάλλου, οι αιτιάσεις τις οποίες η Irish Cement αντλεί από το ότι, κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στα επιχειρήματά της σχετικά με το σημείωμα του J. Toscano δεν μπορούν να γίνουν δεκτές. Το Πρωτοδικείο απάντησε λεπτομερώς στα εν λόγω επιχειρήματα στις σκέψεις 1126 έως 1130 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προτού τα απορρίψει ως αβάσιμα, η δε Irish Cement δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου για τον μοναδικό λόγο ότι θα προτιμούσε μια διαφορετική ερμηνεία.
- 162 Κατά το Πρωτοδικείο, οι διάφορες έγγραφες αποδείξεις που παρατίθενται στα σημεία 9 και 61 της ΑΑ καθώς και στα σημεία 18, 19 και 45 του αιτιολογικού της αποφάσεως Τσιμέντο απέδειξαν επαρκώς κατά δίκαιον ότι, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, οι επικεφαλής αντιπροσωπείας συμφώνησαν ως προς την αρχή του σεβασμού των εγχωρίων αγορών. Κατά την εκτίμηση του Πρωτοδικείου, τα απαλλακτικά έγγραφα που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες πρωτοδίκως αποδείκνυαν, στην καλύτερη περίπτωση, ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, συζητήθηκαν και τα ζητήματα του ντάμπινγκ και του BPS. Τα έγγραφα αυτά δεν ήταν ικανά να προσδώσουν διαφορετική έννοια στις άμεσες έγγραφες αποδείξεις επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή (βλ. σκέψεις 1183 και 1211 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).
- 163 Το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι όλα τα έγγραφα αυτά ήταν επουσιώδους σημασίας σε σχέση προς τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλέστηκε η Επιτροπή.

164 Η Aalborg περιορίζεται να επαναλάβει επί λέξει τα επιχειρήματα τα οποία είχε ήδη προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου, χωρίς να αναφέρει επακριβώς τα στοιχεία τα οποία, κατά τη γνώμη της, αλλοιώθηκαν από το Πρωτοδικείο ούτε να καταδεικνύει τα σφάλματα που οδήγησαν το Πρωτοδικείο στην αλλοίωση αυτή. Για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 47 έως 52 της παρούσας αποφάσεως, τα επιχειρήματα αυτά πρέπει, συνεπώς, να απορριφθούν.

— Επί των αποδείξεων που αφορούν τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές

165 Με τον λόγο αναιρέσεως τον οποίο η Cementir αντλεί από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας επιχειρείται η ανατροπή του συμπεράσματος του Πρωτοδικείου σύμφωνα με το οποίο οι προσαπτόμενες ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές συνιστούσαν μέτρο εφαρμογής της συμφωνίας Cembureau. Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Cementir, από τις σκέψεις 1772 και 1773 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη της τα εν λόγω έγγραφα κατά τη διοικητική διαδικασία, αλλά ότι δεν τα θεώρησε επαρκώς πειστικά σε σύγκριση με άλλες αποδείξεις τις οποίες διέθετε. Τα πρόσθετα σχόλια που διατύπωσε την εποχή εκείνη η Cementir για να αποδείξει τον μεταβλητό χαρακτήρα των ανταλλασσόμενων πληροφοριών ως προς τις τιμές δεν ανέτρεψαν τις εκτιμήσεις της Επιτροπής. Επομένως, δεν σημειώθηκε καμία προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

— Επί των αποδείξεων που αφορούν τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986

166 Προκαίμενου για την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδείξεων που αφορούν τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, το δικαστήριο αυτό παρατήρησε, στη σκέψη 2890 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή είχε δεόντως λάβει υπόψη στην απόφαση Τσιμέντο την πολιτική διάσταση και το οικονομικό πλαίσιο του προβλήματος των εισαγωγών από την Ελλάδα. Ωστόσο, σύμφωνα με την εκτίμησή του, τα έγγραφα που επικαλέσθηκε η Aalborg δεν ήταν ικανά να παραμερίσουν τα έγγραφα βάσει των οποίων η Επιτροπή είχε διαπιστώσει ότι, παραλλήλως προς τα μέτρα ευαισθητοποιήσεως, το ζήτημα των εισαγωγών αυτών

είχε προκαλέσει τη σύσταση της ETF με σκοπό την εξέταση των αποτρεπτικών και προτρεπτικών μέτρων που μπορούσαν να εξαλείψουν τις εισαγωγές φθηνού ταιμέντου (κυρίως τις προερχόμενες από την Ελλάδα) στη δυτική Ευρώπη.

- 167 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Aalborg, το Πρωτοδικείο δεν απαιτήσε στην πραγματικότητα να αποδείξει η επιχείρηση αυτή ότι η απόφαση Τσιμέντο θα ήταν διαφορετική αν η εν λόγω επιχείρηση είχε μπορέσει να στηριχθεί στα απαλλακτικά έγγραφα. Εν προκειμένω, άκουσε τα επιχειρήματα της Aalborg σχετικά με τον πραγματικό λόγο της συμμετοχής του εκπροσώπου της, O. S. Larsen, στη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986 και με τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα απαλλακτικά έγγραφα θα μπορούσαν να έχουν επηρεάσει τις εκτιμήσεις της Επιτροπής ως προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της συμμετοχής της επιχείρησης αυτής στην ETF.
- 168 Ωστόσο, το Πρωτοδικείο απέρριψε τα επιχειρήματα αυτά υπό το φως των αποδείξεων που προσκόμισε η Επιτροπή. Αφενός, όπως το Πρωτοδικείο έκρινε στη σκέψη 2891 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα προβαλλόμενα απαλλακτικά έγγραφα δεν ήταν ικανά να ανατρέψουν την αντικειμενική διαπίστωση στην οποία προέβη η Επιτροπή και σύμφωνα με την οποία ο O. S. Larsen είχε παραστεί στη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, κατά την οποία συζητήθηκαν διαδοχικά η σύσταση της ETF, ο θίγων τον ανταγωνισμό σκοπός της, η σύνθεσή της, η οργάνωση των εργασιών της και τα διάφορα μέτρα η εξέταση των οποίων της είχε ανατεθεί.
- 169 Αφετέρου, όπως ανέφερε το Πρωτοδικείο στην ίδια σκέψη της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι παρατηρήσεις τις οποίες μπορούσε να έχει διατυπώσει η Aalborg κατά τη διοικητική διαδικασία βάσει των προβαλλομένων απαλλακτικών εγγράφων για να αποδείξει ότι μετέσχε στη συνεδρίαση αυτή απλώς και μόνον έχοντας κατά νου πολιτικά διαβήματα δεν θα μπορούσαν να θεραπεύσουν την πλήρη έλλειψη στοιχείων τα οποία να αποδεικνύουν ότι, κατά τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, η Aalborg πληροφόρησε ρητώς τους λοιπούς μετέχοντες ότι παρίστατο στη συνεδρίαση αυτή έχοντας τελείως διαφορετικές προθέσεις από τις δικές τους.

170 Στην πραγματικότητα, η αιτίαση αυτή περιορίζεται στην απλή επανάληψη ισχυρισμών ήδη προβληθέντων ενώπιον του Πρωτοδικείου και αποσκοπεί απλώς στην επανεξέταση του αιτήματος που υποβλήθηκε στο Πρωτοδικείο.

— Επί των αποδείξεων που αφορούν τις συμφωνίες με την Calcestruzzi

171 Προκειμένου για τις αποδείξεις που αφορούν τις συμφωνίες με την Calcestruzzi, όπως προκύπτει σαφώς από τις σκέψεις 3390 και 3391 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Cementir απλώς επαναλαμβάνει ενώπιον του Δικαστηρίου τις αιτιάσεις που είχε ήδη διατυπώσει ενώπιον του Πρωτοδικείου και τις οποίες το τελευταίο απέρριψε, εκθέτοντας λεπτομερή αιτιολογία, ως αβάσιμες. Η Cementir ουδόλως μπορεί να προσάψει συναφώς στο Πρωτοδικείο έλλειψη αιτιολογίας.

172 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Cementir, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 3392 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δέχθηκε την αποδεικτική ισχύ των πρακτικών της συνεδριάσεως της ETF της 11ης Φεβρουαρίου 1987 (στο εξής: συνεδρίαση της 11ης Φεβρουαρίου 1987) και της συνεδριάσεως της 15ης Μαρτίου 1987, κατά τις οποίες ο Ιταλός εκπρόσωπος παρουσίασε μια έκθεση για την εξέλιξη της συμφωνίας μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών και της Ferruzzi, μητρικής εταιρίας της Calcestruzzi (βλ. σημείο 27, παράγραφος 5, του αιτιολογικού της αποφάσεως Τσιμέντο). Εξάλλου, οι αποδείξεις αυτές ενισχύονται από το γεγονός ότι η Cementir υπέγραψε, στις 3 και 15 Απριλίου 1987, συμφωνίες και συμβάσεις με την Calcestruzzi, την Italcementi και την Unicem, με τις οποίες αναλάμβανε από κοινού με τις δύο τελευταίες τη δέσμευση να ικανοποιεί όλες τις ανάγκες του ομίλου Calcestruzzi σε τσιμέντο και να συνεργάζεται με τους εν λόγω Ιταλούς παραγωγούς τσιμέντου (βλ. σημείο 27, παράγραφος 6, του αιτιολογικού της αποφάσεως Τσιμέντο). Επιπλέον, η Cementir μετέσχε ενεργά στις διαπραγματεύσεις με τον Τιτάνα και με τους άλλους Ιταλούς παραγωγούς, οι οποίες διεξήχθησαν στο Λουξεμβούργο τον Μάιο του 1987 (στο εξής: συνεδρίαση του Λουξεμβούργου, βλ. σημείο 27, παράγραφοι 7 έως 10, του αιτιολογικού της αποφάσεως Τσιμέντο).

173 Το Πρωτοδικείο θεώρησε, συνεπώς, ότι αυτή η δέσμη εγγράφων συνιστούσε πειστική απόδειξη περί της υπάρξεως συμφωνίας μεταξύ των Italcementi, Unicem και

Cementir, έχουσα ως στόχο την αποτροπή της απειλής εισαγωγής τσιμέντου από την Ελλάδα εκ μέρους της Calcestruzzi. Κατά το Πρωτοδικείο, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Cementir όσον αφορά τους εμπορικούς λόγους της συμμετοχής της και το οικονομικό πλαίσιο της έντονης διεισδύσεως των ελληνικών εξαγωγών στην ιταλική αγορά δεν ήταν ικανά να ανατρέψουν τα συμπεράσματα στα οποία οδηγούσαν τα έγγραφα τα οποία επικαλέσθηκε η Επιτροπή.

- 174 Δεδομένου ότι η Cementir περιορίστηκε στην αμφισβήτηση της εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτιμήσεως των αποδείξεων, οι αιτιάσεις της δεν εμπίπτουν στον έλεγχο του Δικαστηρίου και πρέπει να απορριφθούν.

— Επί των αποδείξεων που αφορούν τις συμφωνίες μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών

- 175 Προκειμένου για τις αποδείξεις που αφορούν τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών, η ΑΑ περιέχει σαφή διάκριση μεταξύ των συμπράξεων σε εθνικό επίπεδο στην Ιταλία, δηλαδή των συμφωνιών με την Calcestruzzi που οδήγησαν στη σύσταση της Società Italiana per le Promozioni ed Applicazioni del Calcestruzzo SpA (στο εξής: SIPAC), και των συμπράξεων μεταξύ των τσιμεντοβιομηχανιών αυτών που είχαν αποτελέσματα σε διεθνές επίπεδο, ήτοι των εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ Italcementi, Upicem και Cementir με σκοπό να στερεώσουν τους Έλληνες παραγωγούς από έναν πελάτη σημαντικό για την εξασφάλιση της διεισδύσεώς τους στην ιταλική αγορά.

- 176 Διαπιστώθηκε ότι οι συμπράξεις σε διεθνές επίπεδο ουδόλως εξηρτώντο από την ύπαρξη των εθνικών συμπράξεων. Συνεπώς, η συλλογιστική του Πρωτοδικείου ως προς το σημείο αυτό δεν ενέχει καμία αντίφαση.

- 177 Η αίτηση σχετικά με τον κρίσιμο χαρακτήρα των εγγράφων που αφορούσαν τις σχέσεις μεταξύ ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών σε εθνικό επίπεδο δεν περιέχουν

καμία αναφορά που να επιτρέπει τον εντοπισμό των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου, τα έγγραφα των οποίων έγινε επίκληση προς στήριξή της ή έστω των αμφισβητούμένων σκέψεων της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ειδικότερα, αμελώντας να παράσχει τις πληροφορίες αυτές, η Italcementi δεν προσδιόρισε τα σφάλματα τα οποία, κατά τη γνώμη της, οδήγησαν στην αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Πρωτοδικείου.

178 Κατόπιν των ανωτέρω, οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εφαρμογή, στις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, των κριτηρίων σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των μη κοινοποιηθέντων εγγράφων πρέπει να απορριφθούν.

4) Οι λόγοι αναιρέσεως που αντλούνται από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά την απόσυρση των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων

Επιχειρηματολογία της Italcementi

179 Η Italcementi προσάπτει στο Πρωτοδικείο, αφενός, ότι δεν αναγνώρισε την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας που είχε σημειωθεί λόγω της μη εκ των προτέρων κοινοποίησεως της αποφάσεως περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων και, αφετέρου, ότι δεν έλαβε υπόψη του την αντίφαση μεταξύ της αποφάσεως αυτής και της αποφάσεως Τοιμέντο.

180 Η Italcementi υποστηρίζει ότι, αν η απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων της είχε κοινοποιηθεί προτού οριστικοποιηθεί, η ίδια θα μπορούσε τουλάχιστον να πείσει την Επιτροπή να περιορίσει τις κατηγορίες της στα αποτελέσματα εκείνα της συνάψεως της συμφωνίας μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών τα οποία είχαν άμεση σχέση με τη συμφωνία Cembureau. Κατά την αναιρεσίευσά, δεν υφίσταται η παραμικρή σχέση μεταξύ του σκοπού της συμφωνίας Cembureau και της εκτελέσεως των συμβάσεων παραδόσεως που συνήψαν οι ιταλικές τσιμεντοβιομηχανίες με την Calcestruzzi.

- 181 Η Italcementi υποστηρίζει επίσης ότι υφίσταται αντίφαση μεταξύ της αποφάσεως της Επιτροπής να αποσύρει τις σχετικές με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεις, όπως περιγράφονται στα κεφάλαια 3 έως 9 και 13 έως 19 της ΑΑ, και του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τιμέντο, το οποίο τοποθετεί στο διεθνές επίπεδο την παράβαση την οποία φέρεται ότι διέπραξαν οι Ιταλοί παραγωγοί λόγω της συμμετοχής τους σε συμφωνία που αποσκοπούσε στην αποτροπή των εισαγωγών ελληνικού τσιμέντου εκ μέρους της Calcestruzzi.
- 182 Κατά την Italcementi, το Πρωτοδικείο εσφαλμένως αναφέρει ότι το μέρος της ΑΑ που ήταν αφιερωμένο στις σχετικές με τη διεθνή σύμπραξη συμπράξεις αιτιάσεις αφορούσε και τη συμφωνία αυτή, υπονοώντας έτσι ότι δεν υπήρχε καμία αντίφαση μεταξύ της αποφάσεως περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων και της αποφάσεως Τιμέντο. Η Italcementi υποστηρίζει ότι, στα κεφάλαια 2 και 10 της ΑΑ, που είναι αφιερωμένα στις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις, δεν υπάρχει καμία αναφορά σε συμφωνία μεταξύ των Ιταλών παραγωγών τσιμέντου σκοπούσα στην παρεμπόδιση των εισαγωγών από την Ελλάδα. Αντιθέτως, οι σχέσεις μεταξύ των παραγωγών αυτών αναλύονται στο κεφάλαιο 13, σημείο 70, της ΑΑ, που επιγράφεται «Συμφωνίες και πρακτικές που περιγράφονται στο κεφάλαιο 3 — Ιταλία».
- 183 Η Italcementi διευκρινίζει ότι η απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων μνημονεύει πάντως ρητώς τα κεφάλαια 3 και 13 ως περιλαμβανόμενα μεταξύ των αποσυρομένων. Το Πρωτοδικείο προέβη σε κατά προσέγγιση ανάλυση της αποφάσεως Τιμέντο, σε σχέση προς την ΑΑ και την απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων, παραλείποντας να διαπιστώσει τον παράνομο χαρακτήρα του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τιμέντο και να επικρίνει συναφώς τη συμπεριφορά της Επιτροπής.
- 184 Ειδικότερα, η Italcementi υποστηρίζει ότι, αν της είχε παρασχεθεί η δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις της σχετικά με την πρόθεση της Επιτροπής να αποσύρει τις σχετικές με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεις, δεν θα είχε παραλείψει να επισημάνει την ανωμαλία αυτή και θα είχε μπορέσει ενδεχομένως να πείσει την Επιτροπή να μεταβάλει τη στάση της ή να αποσύρει τις κατηγορίες της όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των Ιταλών παραγωγών τσιμέντου και της Calcestruzzi.

- 185 Συναφώς, η Italcementi αμφισβητεί την εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι τα επιχειρήματα τα οποία θα μπορούσε να προβάλει η Italcementi σχετικά με τις συνέπειες της αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων δεν είχαν καμία —έστω και περιορισμένη— πιθανότητα να οδηγήσουν την Επιτροπή να μην κολάσει τη συμφωνία μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών και της Calcestruzzi ως έκφραση της συμφωνίας Cembureau. Κατά την Italcementi, δεδομένου ότι η πρώτη συμφωνία αποτελεί τη μόνη πτυχή των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων που δεν απέσυρε η Επιτροπή, δεν είναι εύλογο να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να μπορούσαν τα επιχειρήματα αυτά να πείσουν την Επιτροπή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 186 Όσον αφορά, καταρχάς, την φερόμενη αντίφαση μεταξύ της απόφασης περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων και της απόφασης Τσιμέντο, είναι αληθές ότι η ανάκληση των κεφαλαίων 3 έως 13 της ΑΑ, όσον αφορά την Ιταλία, είχε ως αποτέλεσμα την απόσυρση των κατηγοριών σχετικά με τη σύσταση, κατόπιν των συμβάσεων μεταξύ της Italcementi, της Unicem, της Cementir και της Calcestruzzi, της θυγατρικής SIPAC, μέσω της οποίας οι τρεις ιταλικές τσιμεντοβιομηχανίες συνεργάστηκαν για να ικανοποιήσουν από κοινού όλες τις ανάγκες του ομίλου Calcestruzzi σε τσιμέντο και να εφαρμόσουν μειώσεις τιμών.
- 187 Παρά την απόσυρση αυτή, η Επιτροπή συνέχισε να εξετάζει τα αποτελέσματα που είχε σε διεθνές επίπεδο η συμφωνία μεταξύ των Italcementi, Unicem και Cementir σχετικά με τις ίδιες συμβάσεις με την Calcestruzzi προτού θεωρήσει τις εταιρίες αυτές υπεύθυνες για την παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της απόφασης Τσιμέντο.
- 188 Όμως, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Italcementi, η εξέταση αυτή και η διατύπωση κατηγορίας εκ μέρους της Επιτροπής ουδόλως ήταν ασυμβίβαστες με την απόφασή της περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων. Το όργανο αυτό απλώς διέκρινε μεταξύ των μέτρων που είχαν συνέπειες μόνον στην εγχώρια αγορά και των μέτρων που είχαν διεθνείς συνέπειες.

- 189 Όσον αφορά, περαιτέρω, τη φερόμενη απουσία, στην ΑΑ, οποιασδήποτε αναφοράς σε συμφωνία μεταξύ της Italcementi, της Unicem και της Cementir, όπως παρατήρησε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 443 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από το σημείο 61, στοιχείο η, iv, της ΑΑ, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 10 του μέρους της ΑΑ που αναφέρεται στις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις και του οποίου το περιεχόμενο παρατίθεται στο σημείο 55, στοιχείο α', παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο, προκύπτει σαφώς ότι «[ο]ι πιέσεις που ασκήθηκαν επί της Calcestruzzi και η μη εκτέλεση εκ μέρους αυτής της σύμβασης αγοράς τσιμέντου από τον Τιτάνα συνιστούν το αποτέλεσμα συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των Ιταλών παραγωγών Italcementi, Unicem και Cementir καθώς και μεταξύ αυτών και των άλλων συμμετεχόντων στη "Cembureau Task Force", [...] με σκοπό να στερήσουν τους Έλληνες παραγωγούς από έναν πελάτη σημαντικό για την εξασφάλιση της διείσδυσής τους στην ιταλική αγορά».
- 190 Αυτό το χωρίο της ΑΑ επιχειρεί σαφή διάκριση μεταξύ, αφενός, των «εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των Ιταλών παραγωγών Italcementi, Unicem και Cementir» (οι οποίες αποτελούσαν το αντικείμενο των αιτιάσεων που διατυπώνονταν στο άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τσιμέντο) και, αφετέρου, των εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των ίδιων Ιταλών παραγωγών και των λοιπών συμμετεχόντων στην ETF (οι οποίες αποτελούσαν το αντικείμενο των αιτιάσεων που διατυπώνονταν στο άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως Τσιμέντο).
- 191 Κατά συνέπεια, η επιχειρηματολογία της Italcementi σύμφωνα με την οποία το Πρωτοδικείο κακώς αγνόησε την απουσία οποιασδήποτε μνείας, στο μέρος της ΑΑ που αφορούσε τις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις, σε συμφωνία αποκλειστικώς μεταξύ αυτών των Ιταλών παραγωγών, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 192 Όσον αφορά, τέλος, την ανάγκη παροχής στην Italcementi της δυνατότητας να καταστήσει γνωστή την άποψή της ενόψει της αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων προς τους ενδιαφερομένους καθίσταται αναγκαία μόνο στην περίπτωση που το αποτέλεσμα των ερευνών οδηγεί την Επιτροπή στον καταλογισμό νέων πραγματικών περιστατικών στις επι-

χειρήσεις ή στην αισθητή τροποποίηση των στοιχείων που αποδεικνύουν τις αμφισβητούμενες παραβάσεις (βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, 53/69, Sandoz κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 195, σκέψη 14).

- 193 Όμως εν προκειμένω, όπως ορθώς παρατήρησε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 439 και 440 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, η απόσυρση των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων ουδόλως τροποποίησε το πραγματικό και νομικό πλαίσιο των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν κατά της Italcementi. Η απόσυρση αυτή ήταν μάλιστα προς το συμφέρον της. Ως εκ τούτου, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας δεν απαιτούσε να επιτραπεί στην Italcementi να διατυπώσει εκ των υστέρων τις παρατηρήσεις της.
- 194 Εξάλλου, η Italcementi είχε ήδη την ευκαιρία να επιχειρήσει να πείσει την Επιτροπή να περιορίσει τις κατηγορίες της όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της συνάψεως της συμφωνίας μεταξύ των ιταλικών τοιμεντοβιομηχανιών και της συμφωνίας Cembureau, αφενός, όταν διατύπωσε τις παρατηρήσεις της επί της ΑΑ (της οποίας το τμήμα που αφορούσε τις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις αναφερόταν σε εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ αυτών των τοιμεντοβιομηχανιών) και, αφετέρου, κατά την ακρόασή της από την Επιτροπή κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου-Απριλίου 1993.
- 195 Επιπλέον, δεδομένου ότι το μέρος της ΑΑ που αφορούσε τις σχετικές με τις διεθνείς συμπράξεις αιτιάσεις αναφερόταν ρητώς στις εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των ιταλικών τοιμεντοβιομηχανιών, είναι αλυσιτελή τα επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητείται η εκτίμηση του Πρωτοδικείου, στη σκέψη 447 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, σύμφωνα με την οποία τα σχόλια τα οποία μπορούσε να έχει αναπτύξει η Italcementi επί της αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων δεν θα ωθούσαν, προφανέστατα, την Επιτροπή να αποσύρει τη σχετική με διεθνή σύμπραξη αιτίαση που αφορά τη συμφωνία μεταξύ Ιταλών παραγωγών τσιμέντου.
- 196 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αντλούνται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά την απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων.

5) Ο λόγος αναιρέσεως που αφορά το δικαίωμα εξετάσεως των συντακτών των εγγράφων που επικαλείται η Επιτροπή

Επιχειρηματολογία της Irish Cement

- 197 Η Irish Cement προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι κακώς απέρριψε, στη σκέψη 1399 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημά της ότι δεν μπορούσαν να προβληθούν εις βάρος της τα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle (έγγραφα αριθ. 33.126/11332 έως 11337) και η δήλωση του Ν. Καλογερόπουλου (έγγραφα 33.126/19875 έως 19877), λόγω του ότι δεν της παρασχέθηκε η δυνατότητα να θέσει ερωτήσεις στους συντάκτες των εγγράφων αυτών.
- 198 Κατά την Irish Cement, η εναντίον της χρησιμοποίηση των εγγράφων αυτών, τα οποία δεν προέρχονται από την ίδια και επί των οποίων δεν μπόρεσε να θέσει ερωτήσεις στους συντάκτες τους, συνιστά παραβίαση των θεμελιωδών αρχών της δικαιοσύνης και παράβαση των διαδικαστικών κανόνων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 199 Όπως παρατήρησε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 1399 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle και η δήλωση του Ν. Καλογερόπουλου δεν αποτελούσαν τη μοναδική ή καθοριστική βάση της ενοχοποιήσεως της Irish Cement, καθόσον άλλα έγγραφα, τα οποία η Irish Cement είχε τη δυνατότητα να συμβουλευθεί και να σχολιάσει, καταδείκνυαν τη σύναψη και την επιβεβαίωση της συμφωνίας Cembureau κατά τις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας, καθώς και τη συμμετοχή της Irish Cement στις συνεδριάσεις αυτές.

- 200 Δεδομένου ότι η ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία είναι μόνον διοικητικής φύσεως, δεν εναπόκειται στο όργανο αυτό να παράσχει στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση τη δυνατότητα να εξετάσει ένα συγκεκριμένο μάρτυρα και να αναλύσει τις δηλώσεις του στο στάδιο της έρευνας της υποθέσεως. Εξάλλου, η ΕΣΔΑ δεν ρυθμίζει αυτό καθαυτό το σύστημα των αποδείξεων (βλ. προμνησθείσα απόφαση Mantovanelli κατά Γαλλίας, § 34).
- 201 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε νομικό σφάλμα απορρίπτοντας τα επιχειρήματα της Irish Cement με την αιτιολογία ότι η εξέταση του συντάκτη ορισμένων εγγράφων από την επιχείρηση κατά της οποίας προβάλλονται τα έγγραφα δεν προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις των κανονισμών 17 και 99/63 και κρίνοντας ότι δεν είχε σημειωθεί συναφώς καμία προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.
- 202 Συνεπώς, ο αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

6) Ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από φερόμενη προσβολή του δικαιώματος μη αυτοενοχοποιήσεως

Επιχειρηματολογία της Buzzi Unicem

- 203 Η Buzzi Unicem προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αγνόησε την προμνησθείσα απόφαση Orkem κατά Επιτροπής, καθόσον αρνήθηκε να αναγνωρίσει ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Unicem στηρίζοντας την επιχειρηματολογία της σε δηλώσεις στις οποίες προέβησαν οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, κατά παραβίαση της αρχής σύμφωνα με την οποία ο εξεταζόμενος δεν μπορεί να καταθέσει επιβαρυντικά για τον ίδιο στοιχεία.

- 204 Αφενός, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 733 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εσφαλμένως κατέληξε ότι η Επιτροπή είχε δικαίωμα να στηριχθεί, έναντι της Unicem, σε αναγνώριση της υπάρξεως παραβάσεως προερχόμενη από άλλους εμπλεκόμενους πλην της Unicem. Αν μια τέτοια δήλωση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί έναντι της επιχειρήσεως από την οποία προέρχεται, αναγκαστικά δεν μπορεί να προβληθεί ως απόδειξη της παράνομης συμπεριφοράς μιας άλλης επιχειρήσεως, άλλως υπάρχει παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της ισότητας των όπλων.
- 205 Αφετέρου, κατά τη Buzzi Unicem, η αιτιολογία που εκτίθεται στη σκέψη 735 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αποδεικνύεται εσφαλμένη. Η δήλωση του Πρωτοδικείου σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις δεν ήταν υποχρεωμένες να απαντήσουν σε αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 ουδόλως αφορά την περίπτωση της Unicem, καθόσον οι πληροφορίες που την αφορούσαν είχαν παρασχεθεί βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 206 Η Buzzi Unicem ουδόλως διατείνεται ότι η Επιτροπή έθεσε στην Unicem, σχετικά με ορισμένες πρακτικές ή μέτρα, ερωτήσεις που μπορούσαν να την αναγκάσουν να αναγνωρίσει παραβάσεις. Η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας την οποία επικαλείται η Buzzi Unicem προκλήθηκε αποκλειστικά και μόνον από τις απαντήσεις που έδωσε η Cembureau στο πλαίσιο ελέγχου που διεξήχθη δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, καθώς και από τις απαντήσεις που έδωσε η τελευταία κατόπιν της ΑΑ.
- 207 Κατά την εκπλήρωση της αποστολής που της αναθέτει το άρθρο 89 της Συνθήκης, η Επιτροπή έχει δικαίωμα να θέτει στην επιχείρηση που αποτελεί αντικείμενο μέτρου έρευνας ερωτήσεις σχετικά με τη δράση όλων των άλλων εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Επιπλέον, ο κανονισμός 17 επιβάλλει στην επιχείρηση υποχρέωση ενεργού

συνεργασίας, η δε Επιτροπή μπορεί να μειώσει το ποσό του προστίμου που επιβάλλει ενδεχομένως στην εν λόγω επιχείρηση λόγω της συνεργασίας της στην έρευνα (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, T-13/89, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1021, σκέψη 393).

- 208 Τα ανωτέρω ισχύουν και όσον αφορά τη θέση ερωτήσεων σε ενώσεις επιχειρήσεων σχετικά με την ατομική συμπεριφορά των μελών τους. Η αναγνώριση δικαιώματος σιωπής, όπως το ορίζει η Buzzi Unicem, που θα είχε ως αποτέλεσμα την προστασία των μελών της ενώσεως επιχειρήσεων εμποδίζοντας την ένωση αυτή να καταθέσει ως μάρτυρας εναντίον των μελών της, υπερβαίνει στην πραγματικότητα το αναγκαίο για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων άμυνας των επιχειρήσεων μέτρο και συνιστά αδικαιολόγητο εμπόδιο στην εκπλήρωση εκ μέρους της Επιτροπής της αποστολής της, που συνίσταται στη μέριμνα για την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά.
- 209 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη θεωρώντας, στη σκέψη 733 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν προσέβαλε, κατά τη διοικητική διαδικασία, το δικαίωμα της Unicem να μην καταθέσει επιβαρυντικά γι' αυτήν στοιχεία, με την αιτιολογία ότι οι επίμαχες απαντήσεις προέρχονταν από τη Cembureau και όχι από την επιχείρηση αυτή.
- 210 Συνεπώς, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 211 Από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι οι λόγοι αναιρέσεως που αντλούνται από διαδικαστικές πλημμέλειες και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

B — Οι επί της ουσίας λόγοι αναιρέσεως

- 212 Οι αναιρεσείουσες προβάλλουν διάφορους λόγους αναιρέσεως, προσάπτοντας στο Πρωτοδικείο νομικά σφάλματα, εσφαλμένη αιτιολογία και εσφαλμένη εκτίμηση των εγγράφων αποδείξεων, καθόσον το Πρωτοδικείο επικύρωσε τη διαπίστωση περί της συμμετοχής τους στη συμφωνία Cembureau και στα μέτρα εφαρμογής της.
- 213 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με ορισμένους από τους λόγους αυτούς, οι αναιρεσείουσες περιορίζονται, κατ' ουσίαν, να επικρίνουν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε το Πρωτοδικείο ή να ζητήσουν από το Δικαστήριο να προβεί σε διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών διαφορετική από εκείνη στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο.

1) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία ή αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 1 της απόφασης Τσιμέντο)

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

— Ο νομικός χαρακτηρισμός των αποδείξεων ως «άμεσων εγγράφων αποδείξεων»

- 214 Η Irish Cement, η Italcementi, η Buzzi Unicem και η Cementir αμφισβητούν την περιεχόμενη στη σκέψη 260 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης κρίση του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε αποκλειστικά σε άμεσες έγγραφες αποδείξεις για να θεμελιώσει την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau ως προς τις εν λόγω αναιρεσείουσες.

- 215 Ειδικότερα, η Italcementi υπογραμμίζει την ισχύτητα των μόνων αμέσων εγγράφων αποδείξεων τις οποίες προσκόμισε η Επιτροπή προς κατάδειξη της υπάρξεως της συμφωνίας Cembureau, ήτοι εκείνων που αναφέρονται στον χαρακτηρισμό των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων ως μελών της Cembureau, στη συμμετοχή ορισμένων από τις επιχειρήσεις αυτές στις συνεδριάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της 19ης Μαρτίου 1984 καθώς και στη συνεδρίαση των επικεφαλής αντιπροσωπείας των Ευρωπαϊκών παραγωγών τσιμέντου μελών της Cembureau της 7ης Νοεμβρίου 1984 (στο εξής: συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984), όπως και στο περιεχόμενο της ημερησίας διατάξεως των συνεδριάσεων αυτών. Κατά την αναιρεσίουσα, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι το γεγονός και μόνον ότι μετέσχε στη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1984, χωρίς να εκδηλώσει δημοσίως τη διαφωνία της, επέτρεπε να συναχθεί ότι η Italcementi είχε την πρόθεση να εγκρίνει το αντικείμενο της συμφωνίας Cembureau. Αυτό το συμπέρασμα συνάγεται όχι από άμεση απόδειξη, αλλά βάσει τεκμηρίου.
- 216 Η Cementir προσθέτει ότι η ύπαρξη ενός consensus μεταξύ ορισμένων επιχειρήσεων ως προς τη σύναψη της συμφωνίας Cembureau έπρεπε να αποδειχθεί βάσει βεβαίων και σαφών αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία να μην επιτρέπουν εύλογη αμφισβήτηση. Κατ' αυτήν, τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου, τα οποία επικυρώνουν τις εκτιμήσεις της Επιτροπής σχετικά με τις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας στο πλαίσιο της Cembureau καθώς και με τη σύναψη της υποτιθεμένης συμφωνίας Cembureau, στερούνται ερείσματος από απόψεως νομικής λογικής και προκύπτουν από αλλοίωση των ουσιωδών αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο κατέληξε σε νομικό χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς της Cementir κατά παραβίαση των αρχών του βάρους αποδείξεως και του τεκμηρίου αθωότητας. Επιπλέον, κατά την αναιρεσίουσα, ο χαρακτηρισμός αυτός δεν είναι ορθώς αιτιολογημένος.
- 217 Η Buzzi Unicem, παρατηρώντας ότι τα έγγραφα που επικαλείται προς τον σκοπό αυτό η Επιτροπή δεν μνημονεύουν την Unicem, υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο συνήγαγε τον παράνομο χαρακτήρα της συμφωνίας Cembureau βάσει τεκμηρίου και κατά τρόπο καθαρά ερμηνευτικό. Κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε πλημμελώς την απόφασή του, παραλείποντας να αποφανθεί επί του ότι τα εν λόγω έγγραφα δεν μνημόνευαν την Unicem. Η συλλογιστική του Πρωτοδικείου είναι συγκεχυμένη, ασαφής και αντιφατική επί διαφόρων σημείων.

— Η δήλωση του Ν. Καλογερόπουλου

- 218 Κατά την Irish Cement, τη Buzzi Unicem και την Cementir, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση της κρισιμότητας της δηλώσεως του Ν. Καλογερόπουλου, στη σκέψη 904 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η δήλωση αυτή, η οποία χρονολογείται από το 1986, δεν επιτρέπει να εκτιμηθεί η θέση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία συνήφθη συμφωνία κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στο επιχείρημά τους ότι η δήλωση του Ν. Καλογερόπουλου ήταν πολιτική δήλωση προοριζόμενη να εξηγήσει τις δυσκολίες της Ηρακλής και να δικαιολογήσει και να παρατείνει τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνταν στην επιχείρηση αυτή.

— Τα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle

- 219 Η Irish Cement υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στα επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητήθηκε η αποδεικτική αξία των εσωτερικών σημειωμάτων της Blue Circle. Κατ' αυτήν, τα σημειώματα αυτά δεν καταδεικνύουν ότι εκείνο που έγινε δεκτό κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 ήταν η συμφωνία Cembureau ή η βασική αρχή της συμφωνίας αυτής.
- 220 Κατά τη Buzzi Unicem, τα σημειώματα αυτά, τα οποία δεν μνημονεύουν την Unicem, δεν συνιστούν άμεση απόδειξη της υλοποιήσεως της συμφωνίας Cembureau ούτε της συμμετοχής της Unicem στην εν λόγω συμφωνία. Εν πάση περιπτώσει, τα σημειώματα αυτά δεν αποδεικνύουν ότι η συμφωνία Cembureau αφορούσε ολόκληρη την Ευρώπη.
- 221 Η Cementir υποστηρίζει ότι ουδόλως μνημονεύεται στα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle, τα οποία συντάχθηκαν από τρίτον τον οποίο η ίδια δεν γνώριζε. Επιπλέον, επικρίνει την εκτίμηση του Πρωτοδικείου σύμφωνα με την οποία τα σημει-

ώματα αυτά μπορούσαν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούσαν εισαγωγές υπό καθεστώς ντάμπινγκ από τρίτες χώρες. Κατά την Cementir, τα εν λόγω σημειώματα δεν μπορούν, αυτά καθαυτά, να αποτελούν βέβαιη ένδειξη —ακόμα δε λιγότερο άμεση απόδειξη— της ευθύνης της.

— Η ομολογία της Cembureau

- 222 Η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι η ομολογία της Cembureau (έγγραφα αριθ. 33.126/11525 και 13568 έως 13573) δεν περιέχει καμία αναφορά σε ενδεχόμενη συμμετοχή της Unicem στη συμφωνία Cembureau και δεν μπορεί, συνεπώς, να αποτελεί άμεση απόδειξη περί της αναμειξιάς της στην εν λόγω συμφωνία. Το Πρωτοδικείο, μη αποφαινόμενο επί του σημείου αυτού, διατύπωσε εσφαλμένη αιτιολογία.

— Οι επιστολές προσκλήσεως στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983

- 223 Η Irish Cement, η Buzzi Unicem και η Cementir αμφισβητούν την αποδεικτική αξία την οποία απέδωσε το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 934 έως 940 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις επιστολές προσκλήσεως στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983.

- 224 Η Irish Cement προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να εξετάσει το επιχείρημά της ότι η επιστολή του G. Braz de Oliveira δεν επέιχε θέση προσκλήσεως στη συνάντηση των επικεφαλής αντιπροσωπείας καθόσον ο συντάκτης της δεν ενεργούσε υπό την ιδιότητα του επίσημου εκπροσώπου της Cembureau, αλλά ως μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της. Η εν λόγω επιστολή αποσκοπούσε απλώς να πληροφορήσει τα δύο άλλα μέλη της εν λόγω επιτροπής, ήτοι τον Δανό και τον Ιρλανδό εκπρόσωπο, ότι έπρεπε να οργανωθεί συνάντηση.

- 225 Η Buzzi Unicem προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να σημειώσει ότι το παράδειγμα των «καταλλήλων μέτρων» που παρατίθεται στην εν λόγω επιστολή προσκλήσεως αφορούσε μόνο τις συναλλαγές μεταξύ Βελγίου και Κάτω Χωρών.
- 226 Η Cementir επικρίνει το περιεχόμενο στις σκέψεις 935 και 936 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης συμπέρασμα του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με το οποίο τα δύο κείμενα της επιστολής προσκλήσεως (δηλαδή, αφενός, η επιστολή που υπογραφόταν από τον G. Braz de Oliveira και η οποία αναφερόταν στο εμπόριο τσιμέντου μεταξύ των χωρών από τις οποίες προέρχονταν τα μέλη της Cembureau και, αφετέρου, η «επίσημη» πρόσκληση στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 η οποία δεν περιέχει παρόμοια αναφορά) ουδόλως αντέφασκαν μεταξύ τους. Κατά την Cementir, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό δι' επαγωγικού συλλογισμού.
- 227 Εξάλλου, η Cementir υποστηρίζει ότι το περιεχόμενο στη σκέψη 940 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης συμπέρασμα του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω «επίσημη» πρόσκληση αποτελεί κρίσιμο αποδεικτικό στοιχείο εις βάρος της, στηρίζεται σε μη προσφυνείς λόγους. Συναφώς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι ουδέποτε έλαβε την επιστολή του G. Braz de Oliveira που έκανε αναφορά στο εμπόριο τσιμέντου. Επιπλέον, δεν μετέσχε στη συνεδρίαση της εκτελεστικής επιτροπής της Cembureau στις 5 Νοεμβρίου 1982, στην οποία, σύμφωνα με το Πρωτοδικείο, αναφερόταν η πρόσκληση αυτή και κατά την οποία υποτίθεται ότι έλαβαν χώρα συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη προστασίας της τσιμεντοβιομηχανίας από «σοβαρά προβλήματα» με τη λήψη «καταλλήλων μέτρων».

— Η εισαγωγική έκθεση του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983

- 228 Κατά την Cementir, το Πρωτοδικείο εσφαλμένως κατέληξε, βάσει του καθαρά προσωρινού κειμένου της εισαγωγικής εκθέσεως του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983, ότι ο καθορισμός, από τους επιχειρηματίες, των «κανόνων του παιχνιδιού» συνιστούσε συμφωνία θίγουσα τον ανταγωνισμό. Δεδομένου

ότι το εν λόγω έγγραφο εξέφραζε απλώς μια ευχή να καθοριστούν ενδεχομένως κανόνες, δεν μπορούσε να παράσχει βέβαιη και σαφή απόδειξη του ότι η Cementir συγκατατέθηκε σε σύμπραξη θίγουσα τον ανταγωνισμό, η οποία, επιπλέον, διήρκεσε περίπου επί μία δεκαετία. Συνεπώς, το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου είναι προδήλως παράλογο και κακώς αιτιολογημένο. Το συμπέρασμα αυτό, κατά την αναιρεσίουσα, προκύπτει από ριζική αλλοίωση του επιμάχου εγγράφου από πλευράς νομικού χαρακτηρισμού της συμπεριφοράς της επιχειρήσεως αυτής.

- 229 Επιπλέον, η Cementir προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι κακώς επικύρωσε το συμπέρασμα ότι η ίδια ευθυνόταν για τη σύναψη της συμφωνίας Cembureau λόγω του ότι ο πρόεδρος της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 είχε αναγγείλει ότι δεν επρόκειτο να κρατηθούν πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής. Η απουσία πρακτικών της συνεδριάσεως δεν μπορεί να συνιστά άμεση και θετική απόδειξη περί της συνάψεως της συμφωνίας αυτής. Η βούληση των μετασχόντων στη συνεδρίαση αυτή να κρατήσουν μυστικές τυχόν δράσεις τους δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη προς απόδειξη της συμμετοχής της Cementir στην εν λόγω συμφωνία.

— Οι συνεδριάσεις της 19ης Μαρτίου και της 7ης Νοεμβρίου 1984

- 230 Η Cementir αμφισβητεί την εκτίμηση του Πρωτοδικείου όσον αφορά τον «επικυρωτικό» χαρακτήρα της συνεδριάσεως της 19ης Μαρτίου 1984, υποστηρίζοντας ότι η ίδια δεν ήταν παρούσα στην εν λόγω συνεδρίαση.
- 231 Η Cementir και η Buzzi Unicem επικρίνουν τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με την οποία η δήλωση των επικεφαλής αντιπροσωπείας υπέρ της συνάψεως συμφωνίας μεταξύ Ισπανών και Ελλήνων παραγωγών (στο εξής: ισπανοελληνική συμφωνία) ενισχύει το συμπέρασμα σύμφωνα με το οποίο, κατά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984, οι επικεφαλής αντιπροσωπείας εξεδήλωσαν βούληση επικυρώσεως της προσχωρήσεώς τους στην υποτιθέμενη συμφωνία Cembureau. Μια τέτοια δήλωση δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως βέβαιη και σαφής ένδειξη περί υπάρξεως της υποτιθέμενης συμφωνίας Cembureau, άλλως παραβιάζεται η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας.

- 232 Κατά την Cementir, το Πρωτοδικείο έσφαλε κατά τον χαρακτηρισμό της ίδιας της φύσεως των αποδείξεων, θεωρώντας ως άμεση απόδειξη ένα στοιχείο που αποτέλεσε, στην πραγματικότητα, αντικείμενο επαγωγικού συλλογισμού και συνιστά, επομένως, έμμεση απόδειξη. Το σφάλμα αυτό καταδεικνύει επίσης την αντιφατικότητα της αιτιολογίας του Πρωτοδικείου.
- 233 Η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι κακώς το Πρωτοδικείο απέρριψε το επιχειρήματός της με το οποίο αμφισβήτησε την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία του εγγράφου της 12ης Νοεμβρίου 1984 που συνοψίζει τις συζητήσεις οι οποίες διεξήχθησαν κατά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984 (στο εξής: Summary Notes), σύμφωνα με την οποία η περιεχόμενη στο έγγραφο αυτό έκφραση «επίτευξη σταθερής συμφωνίας μεταξύ των μεγαλύτερων Ευρωπαϊκών εξαγωγέων» δεν αποδεικνύει ότι συνήφθη συμφωνία μεταξύ των Ευρωπαϊκών παραγωγών. Εξάλλου, η Unicem δεν μπορούσε να περιληφθεί στην ομάδα των μεγάλων Ευρωπαϊκών εξαγωγέων τσιμέντου.

— Άλλα απαλλακτικά στοιχεία

- 234 Κατά την Cementir, το Πρωτοδικείο ελάχιστη σημασία απέδωσε σε στοιχεία όπως το γεγονός ότι, από το 1983 έως το 1985, πραγματοποιήθηκαν άλλες δύο συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας, κατά τις οποίες δεν συζητήθηκαν θέματα ενδοκοινοτικού εμπορίου, η διαπίστωση ότι η Cementir δεν μετέσχε παρά μόνον σε δύο από τις πέντε επίμαχες συνεδριάσεις, εκ των οποίων η δεύτερη ασφαλώς δεν είχε ως θέμα τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, καθώς και το ότι η εταιρία αυτή δεν μετέσχε παρά σε ελάχιστο βαθμό στις δραστηριότητες της Cembureau, καθόσον επικέντρωσε τη δραστηριότητά της στην περιφερειακού χαρακτήρα πελατεία της.
- 235 Η Cementir υποστηρίζει ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου απόρριψη των στοιχείων αυτών δεν αντικατοπτρίζει μια ορθή εκτίμηση των συμπεριφορών των διαφόρων επιχειρήσεων. Ενώπιον αποσπασματικών, αβέβαιων και αμφίσημων αποδείξεων, οι

οποίες αφορούσαν κατ' ουσίαν τη φύση των συζητήσεων που υποτίθεται ότι διεξήχθησαν κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, και λαμβανομένης υπόψη της συγχύσεως μεταξύ αμέσων και εμμέσων αποδείξεων, τα στοιχεία που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως απολύτως στερούμενα αποδεικτικής αξίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 236 Η Irish Cement, η Italcementi, η Buzzi Unicem και η Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι αγνόησε το γεγονός ότι τα έγγραφα επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή δεν συνιστούσαν αδιάσειστη απόδειξη της συνάψεως της συμφωνίας Cembureau και της αναμειξέως τους στη σύμπραξη αυτή. Οι αιτιάσεις αυτές φαίνεται να στηρίζονται σε ανακριβή ερμηνεία της εννοίας «άμεσες αποδείξεις».
- 237 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Italcementi και την Cementir, το Πρωτοδικείο ούτε αντέστρεψε αδικαιολογήτως το βάρος αποδείξεως ούτε παραβίασε το τεκμήριο αθωότητας. Το Πρωτοδικείο κατέληξε, αφενός, ότι τα έγγραφα που μνημονεύονται στο σημείο 18 του αιτιολογικού μέρους της αποφάσεως Τσιμέντο, ήτοι τα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle, η δήλωση του Ν. Καλογερόπουλου και οι δηλώσεις της ίδιας της Cembureau (έγγραφα αριθ. 33.126/11525 και 13568 έως 13573), αναφέρονταν ρητώς στην ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών παραγωγών τσιμέντου με σκοπό τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών και τη ρύθμιση των πωλήσεων από τη μια χώρα στην άλλη (βλ. σκέψη 920 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) και, αφετέρου, ότι τα έγγραφα που μνημονεύονται στα σημεία 19 και 45 του αιτιολογικού μέρους της αποφάσεως Τσιμέντο ανέφεραν ότι μια συμφωνία, υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, είχε συναφθεί στο πλαίσιο της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 (βλ. σκέψη 1003 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Ορθώς το Πρωτοδικείο χαρακτήρισε, στη σκέψη 862 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα εν λόγω έγγραφα ως «άμεσες έγγραφες αποδείξεις» περί της υπάρξεως της συμφωνίας Cembureau.

- 238 Επειδή τα επιχειρήματα που αφορούν τον κρίσιμο χαρακτήρα της δηλώσεως του Ν. Καλογερόπουλου συνιστούν απλώς κατά λέξη επανάληψη των ισχυρισμών που ήδη προβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου και δεν εντοπίζουν κανένα νομικό σφάλμα, πρέπει να απορριφθούν στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως σύμφωνα με τις αρχές που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως.
- 239 Όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από ελλιπή αιτιολόγηση της απορρίψεως, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, του επιχειρήματος σχετικά με τη φύση της δηλώσεως αυτής, αρκεί η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο ρητώς μνημόνευσε το επιχείρημα αυτό στη σκέψη 902 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προτού το απορρίψει ως μη πειστικό με τη σκέψη 907 της ίδιας αποφάσεως, λαμβάνοντας υπόψη ότι η εν λόγω δήλωση δεν περιελάμβανε καμία αναφορά σε κρατικές ενισχύσεις τις οποίες θα μπορούσε να λάβει η Ηρακλής και δεν περιείχε καμία δικαιολογία προηγούμενης συμπεριφοράς της εταιρίας αυτής. Η λεπτομερής αυτή αιτιολογία δεν μπορεί κατ' ουδένα τρόπο να επικριθεί.
- 240 Η αμφισβήτηση της αποδεικτικής αξίας των εσωτερικών σημειωμάτων της Blue Circle για τον λόγο ότι δεν μνημονεύουν ούτε τη συμφωνία Cembureau ούτε τους συμβαλλομένους στη συμφωνία αυτή στηρίζεται στο ίδιο σφάλμα με εκείνο που αναφέρεται στη σκέψη 236 της παρούσας αποφάσεως όσον αφορά το περιεχόμενο της εννοίας «άμεσες αποδείξεις». Όπως παρατήρησε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 876 έως 878 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αφενός, τα σημειώματα αυτά αναφέρονται σε μια συμφωνία, μια αρχή ή μια πολιτική σεβασμού των ευρωπαϊκών εγχωρίων αγορών, τις οποίες συνδέουν με τη Cembureau. Αφετέρου, η Blue Circle διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στο πλαίσιο της Cembureau και ο κ. Reiss, συντάκτης των εν λόγω σημειωμάτων και περιφερειακός διευθυντής του τμήματος εξαγωγών της Blue Circle, μετέσχε σε διάφορες συνεδριάσεις της EPC. Τα στοιχεία αυτά αρκούν ώστε να χαρακτηριστούν τα δύο σημειώματα ως «άμεσες αποδείξεις» περί της υπάρξεως της συμφωνίας Cembureau.
- 241 Το ότι τα εν λόγω σημειώματα αποτελούν «άμεσες αποδείξεις» ουδόλως αναιρείται από το γεγονός ότι δεν αναφέρουν ρητώς τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Αντιθέτως, η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στη συμφωνία Cembureau συνάγεται από τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας ή, στην

περίπτωση της Unicem, από τη συμμετοχή της σε μέτρο εφαρμογής της, ήτοι στη σύσταση της ETF, με την παρουσία του εκπροσώπου της, κ. Albert, στη συνεδρίαση της υποομάδας «Μέτρα προστασίας» της 17ης Μαρτίου 1987 (στο εξής: συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 1987).

- 242 Η Cementir περιορίζεται να επικρίνει τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου χωρίς να προσδιορίζει τα σφάλματα που το οδήγησαν σε αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων. Η κριτική της συνιστά απλώς απόπειρα υποκαταστάσεως της εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου με τη δική της εκδοχή των πραγματικών περιστατικών.
- 243 Όσον αφορά τις δηλώσεις της Cembureau, το Πρωτοδικείο, αφού παραθέτει τη δήλωση της Cembureau ότι οι αναφορές στη συμφωνία Cembureau που περιέχονται στα εσωτερικά σημειώματα της Blue Circle παραπέμπουν σε κανόνες «των συναλλακτικών ηθών και δεοντολογίας που έχουν προκύψει προοδευτικά από τη συνεργασία των επιχειρήσεων και την οικονομική εξέλιξη στις διάφορες χώρες», καταλήγει, στη σκέψη 917 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Cembureau δεν αρνήθηκε την ύπαρξη συμπτώσεως βουλήσεων της ίδιας και των μελών της όσον αφορά κανόνες καλής γειτνιασεως ή κανόνες συναλλακτικών ηθών και δεοντολογίας.
- 244 Η ομολογία της Cembureau, έστω και αν δεν αναφέρεται ρητώς στην Unicem, έχει αποδεικτική ισχύ όσον αφορά την ύπαρξη της αναγκαίας συμπτώσεως βουλήσεων για τη σύναψη συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Δεδομένου ότι η ομολογία αυτή δεν αφορά τη συμμετοχή της Unicem στη συμφωνία, το Πρωτοδικείο ουδόλως διατύπωσε εσφαλμένη αιτιολογία μη αποφαινόμενο επί του επιχειρήματος σύμφωνα με το οποίο η Unicem δεν μνημονευόταν στην εν λόγω ομολογία.
- 245 Τα επιχειρήματα που αφορούν τις επιστολές προσκλήσεως στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 περιορίζονται στην αμφισβήτηση του βασιμίου των πραγματικών εκτιμήσεων του Πρωτοδικείου και απλώς επαναλαμβάνουν την εκδοχή των πραγματικών περιστατικών η οποία ήδη απορρίφθηκε από το Πρωτοδικείο. Όσον αφορά την υποτιθέμενη μη αιτιολόγηση της εκτιμήσεως της φύσεως της επιστολής του G. Braz de Oliveira, το Πρωτοδικείο ανέφερε, στη σκέψη 933 της αναιρεσιβαλ-

λομένης αποφάσεως, το επιχείρημα της Irish Cement σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω επιστολή απευθύνθηκε «από τον συντάκτη της, προσωπικώς στο όνομά του, μόνον στον Δανό (κ. Larsen) και στον Ιρλανδό (κ. Dempsey) επικεφαλής αντιπροσωπείας». Ωστόσο, στη σκέψη 934 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε το επιχείρημα αυτό με την αιτιολογία ότι η επιστολή προσκλήσεως είχε αποστείλει «στην Aalborg καθώς και στην Irish Cement [...] κατόπιν αιτήματος του προέδρου της Cembureau, κ. Jean Bailly». Η σαφής και εύλογη αυτή αιτιολογία ουδόλως μπορεί να επικριθεί.

246 Το επιχείρημα της Buzzi Unicem όσον αφορά τις συναλλαγές μεταξύ Βελγίου και Κάτω Χωρών είναι απορριπτέο καθόσον δεν αναφέρεται σε νομικά ζητήματα.

247 Όσον αφορά το επιχείρημα που στηρίζεται στη σύμπτωση μεταξύ της επιστολής του G. Braz de Oliveira και της «επίσημης» προσκλήσεως στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, οι επικρίσεις της Cementir αφορούν μόνον την εκ μέρους του Πρωτοδικείου ερμηνεία των μέσων αποδείξεως και δεν εντοπίζουν αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων. Ακόμα και αν οι επιστολές προσκλήσεως στη συνεδρίαση αυτή δεν αναφέρουν προσωπικώς την Cementir, επιβεβαιώνουν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των αποδεικτικών στοιχείων, τον θίγοντα τον ανταγωνισμό σκοπό της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983, συνεδριάσεως στην οποία παρέστη η Cementir.

248 Τα επιχειρήματα που αφορούν την εισαγωγική έκθεση του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 στηρίζονται στο ίδιο σφάλμα με εκείνο που αναφέρεται στη σκέψη 236 της παρούσας αποφάσεως όσον αφορά το περιεχόμενο της εννοίας «άμεσες αποδείξεις». Ακόμα και αν ο πρόεδρος αυτός δεν πρότεινε τη σύναψη τυπικής συμφωνίας στο πλαίσιο της Cembureau, εξέφρασε την επιθυμία να συμφωνήσουν οι μετέχοντες στην εν λόγω συνεδρίαση επί των «κανόνων του παιχνιδιού». Όμως, ο καθορισμός, από τους επιχειρηματίες, «κανόνων παιχνιδιού» για τη συμπεριφορά τους στην αγορά συνιστά αναντιρρήτως, υπό το φως της κοινοτικής νομολογίας, συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Συναφώς, δεν διαπιστώνεται αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων ή έλλειψη αιτιολογίας. Όσον αφορά την αιτίαση που στηρίζεται στην αποδεικτική αξία της μη τηρήσεως πρακτικών κατά την εν λόγω συνεδρίαση, η αιτίαση αυτή αποτελεί επανάληψη των ισχυρισμών που έχει ήδη απορρίψει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 976 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

249 Όσον αφορά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1984, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 1353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ευθύνη της Cementir για τη σύναψη της συμφωνίας Cembureau απορρέει από το γεγονός ότι, με την παρουσία της σε μία ή περισσότερες συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας κατά τις οποίες εκδηλώθηκε ή επιβεβαιώθηκε εκ νέου η σύμπτωση βουλήσεων επί της αρχής του σεβασμού των εγχωρίων αγορών και της ρυθμίσεως των πωλήσεων από τη μία χώρα στην άλλη, ενέκρινε ή, τουλάχιστον, έδωσε στους λοιπούς μετασχόντες την εντύπωση ότι εγκρίνει το περιεχόμενο της συμφωνίας Cembureau. Το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη όταν κατέληξε, στη σκέψη 1376 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο συμπέρασμα ότι η παρουσία της Cementir σε μία και μόνον από τις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας κατά τις οποίες συνήφθη ή επιβεβαιώθηκε η συμφωνία Cembureau αρκούσε για να γίνει δεκτό ότι μετέσχε στη σημειωθείσα σύμπτωση βουλήσεων. Συνεπώς, η εκτίμηση του Πρωτοδικείου όσον αφορά τον «επικυρωτικό» χαρακτήρα της συνεδριάσεως της 19ης Μαρτίου 1984 ουδόλως αναιρείται από το ότι η Cementir δεν ήταν παρούσα στην εν λόγω συνεδρίαση.

250 Όσον αφορά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984, το Πρωτοδικείο, αφού εξέτασε ενδελεχώς τις διάφορες δυνατές ερμηνείες των «Summary Notes», απέρριψε τα επιχειρήματα, μεταξύ άλλων, της Unicem και της Cementir σύμφωνα με τα οποία η ισπανοελληνική συμφωνία στην οποία αναφέρεται το έγγραφο αυτό είχε ως μοναδικό σκοπό τη σταθεροποίηση των τιμών των εξαγωγών εκτός Ευρώπης. Κατά το Πρωτοδικείο, στο οποίο εναπόκειται η κυριαρχική εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται ενώπιόν του, οι επικεφαλής αντιπροσωπείας, με την υποστήριξή τους προς την εν λόγω συμφωνία, επεδίωκαν διπλό στόχο, ήτοι, αφενός, την επίτευξη καλύτερων τιμών εξαγωγής και, αφετέρου, την αποτροπή του κινδύνου αποσταθεροποιήσεως στην Ευρώπη. Κατά το Πρωτοδικείο, ο σεβασμός των εγχωρίων αγορών και η διοχέτευση των εξαγωγών συμβάδιζαν (βλ. σκέψεις 1034 έως 1036 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

251 Τα επιχειρήματα της Buzzi Unicem και της Cementir που αντλούνται συναφώς από υποτιθέμενο εσφαλμένο χαρακτηρισμό των αποδεικτικών στοιχείων και από την αντιφατικότητα της αιτιολογίας του Πρωτοδικείου στοχεύουν, στην πραγματικότητα, στην αμφισβήτηση των πραγματικών εκτιμήσεων και δεν μπορούν να γίνουν δεκτά στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Ειδικότερα, τα επιχειρήματα που αντλούνται από υποτιθέμενο εσφαλμένο χαρακτηρισμό των αποδεικτικών στοιχείων στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία της εννοίας «άμεσες αποδείξεις».

- 252 Δεδομένου ότι η υποστήριξη στην ισπανοελληνική συμφωνία η οποία εκδηλώθηκε κατά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984 είχε ακριβώς τον ίδιο σκοπό με τη συμφωνία Cembureau, ήτοι την πρόληψη της αποσταθεροποίησης των ευρωπαϊκών αγορών, το Πρωτοδικείο ορθώς κατέληξε, στη σκέψη 1046 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι οι «Summary Notes» αποτελούσαν κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία, στο μέτρο που υποδήλωναν ότι η σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με την αρχή του σεβασμού των εγχωρίων αγορών και της ρυθμίσεως των πωλήσεων από τη μια χώρα στην άλλη επιβεβαιώθηκε κατά την εν λόγω συνεδρίαση. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία, ούτε, εξάλλου, διατύπωσε παράλογη αιτιολογία όταν, στη σκέψη 1037 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, επιβεβαίωσε την ορθότητα του συμπεράσματος που διατυπώνεται στο σημείο 45, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του αιτιολογικού μέρους της απόφασης Τσιμέντο, σύμφωνα με το οποίο το περιεχόμενο της συμφωνίας Cembureau επιβεβαιώθηκε επίσης κατά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 1984.
- 253 Εξάλλου, όσον αφορά τη διεξαγωγή άλλων συνεδριάσεων των επικεφαλής αντιπροσωπείας κατά το χρονικό διάστημα 1983-1985 κατά τις οποίες δεν συζητήθηκαν θέματα ενδοκοινοτικού εμπορίου, η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση της αποδεικτικής ισχύος των υποτιθεμένων απαλλακτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν προς αντίκρουση των αποδείξεων που προσκόμισε η Επιτροπή δεν υπόκειται, ως τοιαύτη, στον έλεγχο του Δικαστηρίου και κανένα στοιχείο των επιχειρημάτων της Cementir δεν δικαιολογεί εν προκειμένω την αμφισβήτηση της εκτιμήσεως αυτής. Το Πρωτοδικείο ουδόλως αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία όταν έκρινε, στη σκέψη 1049 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι τα έγγραφα που πιστοποιούν ότι το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν συζητήθηκε κατά τις συνεδριάσεις της 30ής Μαΐου 1983 και της 10ης Ιουνίου 1985 δεν ήταν ικανά να προσδώσουν διαφορετική έννοια στη δέσμη των εγγράφων αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή και από τα οποία προκύπτει ότι, κατά τις συνεδριάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1983 καθώς και της 19ης Μαρτίου και της 7ης Νοεμβρίου 1984, συνήφθη και, κατόπιν, επικυρώθηκε μια συμφωνία για τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών.
- 254 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι και/ή ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία και αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά την ύπαρξη της συμφωνίας Cembureau.

2) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία και αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά τη φύση της συμφωνίας Cembureau ως ενιαίας και διαρκούς συμφωνίας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 255 Η Italcementi, η Buzzi Unicem και η Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένως θεώρησε ως «ενιαία συμφωνία» τη συμφωνία Cembureau και τα μέτρα εφαρμογής της εκτιμώντας ότι ο σκοπός ήταν, σε όλες τις περιπτώσεις, ο ίδιος και παρατηρώντας ότι υπήρχε ταυτότητα των εμπλεκομένων.
- 256 Κατά την Buzzi Unicem, η έννοια της «ενιαίας συμφωνίας» προϋποθέτει ενιαία, αδιάλειπτη και μακροχρόνια συμπεριφορά. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι δράσεις που εξετάστηκαν κατά τη διοικητική φάση και κατά την ένδικη διαδικασία δεν συνιστούν τέτοια συμπεριφορά. Αυτό αποδεικνύεται από τα μακρά διαστήματα που διέρρεαν μεταξύ των συνεδριάσεων των επικεφαλής αντιπροσωπείας. Το χρονικό διάστημα των δεκατεσσάρων μηνών που διέρρευσε μεταξύ της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της συνεδριάσεως της 19ης Μαρτίου 1984 δεν επιτρέπει, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-441), να θεωρηθεί ότι μεταξύ των συνεδριάσεων αυτών υπάρχει επαρκής χρονική εγγύτητα ώστε να συναχθεί ότι συνεχίστηκε μια ενιαία συμπεριφορά. Η ακριβής επανάληψη των συμπεριφορών που καταλογίζονται στις επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η απόφαση Τσιμέντο στο πλαίσιο ενός «ενιαίου παρανόμου σχεδίου» και όχι στο πλαίσιο μιας «ενιαίας συμφωνίας» μπορούσε να οδηγήσει την Επιτροπή και το Πρωτοδικείο στην επιμέτρηση του προστίμου αναλόγως του ρόλου που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση.
- 257 Η Italcementi προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένως έκρινε, αφού συνήγαγε δι' επαγωγικού συλλογισμού την υιοθέτηση της αρχής της συμφωνίας Cembureau, ότι όλες οι συμπεριφορές των εμπλεκομένων επιχειρήσεων στην αγορά δεν μπορούσαν παρά να συνιστούν εκτελεστικά μέτρα επιβεβαιώνοντα την ορθή εφαρμογή

της. Τα μέτρα αυτά, στο μέτρο που υποτίθεται ότι εφάρμοζαν μια σύμπραξη της οποίας η ύπαρξη εθεωρείτο άμεσα αποδεδειγμένη δι' εγγράφων αποδείξεων, λογίστηκαν ως αποδεδειγμένα μέσω αμέσων εγγράφων αποδείξεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 258 Παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μπορεί να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί για τον λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών και μεμονωμένως κρινόμενα παράβαση της εν λόγω διατάξεως (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Participazioni, σκέψη 81). Όταν οι διάφορες δράσεις εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο», λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, η Επιτροπή δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη των δράσεων αυτών αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση θεωρούμενη ως εν όλον.
- 259 Εν προκειμένω, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Buzzi Unicem, είναι τεχνητή η υποδιαίρεση της συμφωνίας Cembureau σε πλείονες χωριστές συμπεριφορές, συμφωνίας η οποία χαρακτηρίζεται από μια σειρά προσπαθειών που επιδίωκαν τον ίδιο οικονομικό σκοπό, δηλαδή τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών.
- 260 Αν θεωρηθεί ότι κάθε μία από τις εν λόγω συμπεριφορές εμπίπτει στην έννοια της παραβάσεως κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, θα πρέπει να μη ληφθεί υπόψη, ως προδηλώς άσχετη με την υπό κρίση περίπτωση, η προμνησθείσα απόφαση Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, η οποία αφορούσε την ασφάλεια δικαίου όσον αφορά το βάρος αποδείξεως. Στο πλαίσιο μιας σφαιρικής συμφωνίας εφαρμοζομένης επί σειρά ετών, η απόσταση κάποιων μηνών μεταξύ των εκδηλώσεων της συμπράξεως είναι αμελητέα. Αντιθέτως, καθοριστικής σημασίας είναι το ότι οι διάφορες δράσεις εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο» λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό.

- 261 Ομοίως, η διάκριση την οποία επιχειρεί η Buzzi Unicem μεταξύ «ενιαίας συμφωνίας» και «ενιαίου παρανόμου σχεδίου» στερείται οιασδήποτε σημασίας. Προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, περιττεύει η λήψη υπόψη των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας, εφόσον φαίνεται ότι η συμφωνία αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς (βλ. απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1990, C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-45).
- 262 Επομένως, το Πρωτοδικείο, επικυρώνοντας την ανάλυση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η συμφωνία Cembureau είναι ενιαία καθώς και διαρκής και αποτελείται από «το σύνολο των πραγματοποιηθεισών ρυθμίσεων στο πλαίσιο του Cembureau και των διμερών και πολυμερών συνεδριάσεων και επαφών» (σημείο 46, παράγραφος 1, του αιτιολογικού της αποφάσεως Τσιμέντο), δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως.
- 263 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία και αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά τη φύση της συμφωνίας Cembureau ως ενιαίας και διαρκούς συμφωνίας.

3) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 264 Η Aalborg, η Buzzi Unicem και η Cementir προβάλλουν διαφόρους ισχυρισμούς προσάπτοντας στο Πρωτοδικείο ότι προέβη σε εσφαλμένο νομικό χαρακτηρισμό,

αφενός, των περιστασιακών ανταλλαγών πληροφοριών ως προς τις τιμές κατά τις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας (στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τιμέντο, στο εξής: περιστασιακές ανταλλαγές πληροφοριών) και, αφετέρου, των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών (στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', της αποφάσεως Τιμέντο, στο εξής: περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών), όταν τις θεώρησε ως μέτρα εφαρμογής. Το Πρωτοδικείο υπερεκτίμησε επίσης τη διάρκεια της συμφωνίας Cembureau.

— Ο θίγων τον ανταγωνισμό σκοπός των ανταλλαγών πληροφοριών ως προς τις τιμές

265 Κατά την Aalborg, τη Buzzi Unicem και την Cementir, οι περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών καθώς και, κατά την Cementir, οι περιστασιακές ανταλλαγές πληροφοριών ήταν ουδέτερες από πλευράς ανταγωνισμού για τους ακόλουθους λόγους:

— το κοινό μπορούσε εύκολα να πληροφορηθεί τις τιμές πωλήσεως του τσιμέντου, μάλιστα δε, όσον αφορά τη δανική αγορά, οι τιμές αυτές δημοσιεύονταν·

— οι τιμές αυτές αποτελούσαν συχνά αντικείμενο μέτρων δημοσίου ελέγχου, όπως η έγκριση του δανικού Monopoltilsyn·

— η συλλογή δεδομένων σχετικά με τις εφαρμοζόμενες τιμές αποτελούσε εκ παραδόσεως μέρος της αποστολής μιας επαγγελματικής οργανώσεως και, δεδομένης της περιορισμένης εκτάσεώς της, δεν είχε καμία σημασία από πλευράς ανταγωνισμού·

— οι πληροφορίες ως προς τις τιμές αποστέλλονταν πάντοτε από τη Cembureau προς τα μέλη της αφού είχαν τεθεί σε ισχύ οι ανακοινωθείσες τιμές, στο πλαίσιο ετήσιας ενημερώσεως.

- 266 Η Aalborg υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, καίτοι θεώρησε ότι οι περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών δεν ασκούσαν επιρροή από πλευράς ανταγωνισμού, εσφαλμένως ενέταξε στο περιεχόμενο της συμφωνίας Cembureau και μια νόμιμη πρακτική η οποία υπήρχε μεταξύ των ιδίων εμπλεκομένων επί μακρό χρονικό διάστημα πριν από τη σύναψη της συμφωνίας αυτής.
- 267 Η Buzzi Unicem συντάσσεται με τα επιχειρήματα αυτά και υποστηρίζει ότι οι εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου αντιφάσκουν προς τα αναμφισβήτητα κριτήρια που χρησιμοποιούνται παγίως από την κοινοτική νομολογία και σύμφωνα με τα οποία η παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης προϋποθέτει ότι οι ανταλλαγείσες πληροφορίες μπορούν να θεωρηθούν ως επαγγελματικά απόρρητα.
- 268 Κατά την Aalborg και τη Buzzi Unicem, η αιτιολογία που χρησιμοποιεί το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 1651 και 1652 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για να αποδείξει ότι οι περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών διευκόλυναν την εκτέλεση της συμφωνίας Cembureau είναι ασαφής και παράλογη. Η διαπίστωση του ότι οι ανταλλαγές αυτές είναι ικανές να βλάψουν τον ανταγωνισμό λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο θίγοντα τον ανταγωνισμό σκοπό με τη συμφωνία Cembureau αποτελεί κυκλικό συλλογισμό.

— Το λάθος στο ιταλικό κείμενο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως

- 269 Η Buzzi Unicem προσάπτει το Πρωτοδικείο ότι, στις σκέψεις 1680 έως 1682 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αιτιολόγησε εσφαλμένως την απόρριψη του ισχυρισμού της ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών ήταν εν πάση περιπτώσει θεμιτές καθόσον η αγορά δεν ήταν ολιγοπωλιακή. Στο ιταλικό κείμενο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αναφέρει ότι η Unicem υποστήριξε ότι η αγορά ήταν ολιγοπωλιακή. Ακόμα και αν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, πρόκειται για απλό συντακτικό λάθος στο ιταλικό κείμενο το οποίο ουδόλως ανατρέπει το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου, η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι εθίγησαν τα δικαιώματα άμυνάς της με την αιτιολογία ότι δεν ήταν δυνατό να εντοπίσει το λάθος αυτό και, επομένως, να διατυπώσει διαφορετικά τον ισχυρισμό της.

— Η υποτιθέμενη άνιση μεταχείριση

270 Η Buzzi Unicem επικρίνει την αιτιολογία της εκ μέρους του Πρωτοδικείου απορρίψεως του λόγου ακυρώσεως που αντλείτο από άνιση μεταχείριση και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας λόγω του ότι οι σχετικές με την ανταλλαγή πληροφοριών αιτιάσεις δεν αμφισβητήθηκαν όσον αφορά την Associazione Italiana Tecnico Economica del Cemento (στο εξής: ΑΙΤΕC), η οποία βρισκόταν σε κατάσταση ανάλογη με τη δική της. Η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι η υποχρέωση που της επέβαλε το Πρωτοδικείο, δηλαδή να αποδείξει ότι η μη αμφισβήτηση της ίδιας αυτής αιτιάσεως έναντι της ΑΙΤΕC την έθεσε σε μειονεκτικότερη θέση, αποτελεί μια μορφή *probatio diabolica*. Μόνον αν και η ΑΙΤΕC είχε εμπλακεί στη διαδικασία θα μπορούσε η Unicem να παράσχει απτή και βέβαιη απόδειξη περί του τι θα είχε συμβεί στην περίπτωση αυτή.

271 Κατά την Buzzi Unicem, το Πρωτοδικείο υπέπεσε επίσης σε νομικό σφάλμα μη λαμβάνοντας υπόψη την πάγια κοινοτική νομολογία η οποία καταδικάζει τη συμπεριφορά των επαγγελματικών ενώσεων μέσω των οποίων πραγματοποιούνται οι ανταλλαγές πληροφοριών.

— Ο χαρακτηρισμός των ανταλλαγών πληροφοριών ως μέτρου εφαρμογής

272 Η Aalborg, η Buzzi Unicem και η Cementir προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι υπέπεσε σε νομική πλάνη, ότι αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία καθώς και ότι διατύπωσε εσφαλμένη αιτιολογία αποφαινόμενο ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος μιας υποτιθέμενης πολυετούς ενιαίας και διαρκούς συμφωνίας. Κατ' αυτές, δεν υφίσταται η απαραίτητη χρονική σχέση μεταξύ των ανταλλαγών αυτών και των συνεδριάσεων της 14ης Ιανουαρίου 1983 καθώς και της 19ης Μαρτίου και της 7ης Νοεμβρίου 1984, κατά τις οποίες θεωρήθηκε ότι συνήφθη και επικυρώθηκε η συμφωνία Cembureau, οι δε εν λόγω ανταλλαγές πληροφοριών δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μέτρο εκτελέσεως της συμφωνίας αυτής.

273 Καταρχάς, η Cementir υποστηρίζει ότι από κανένα χωρίο της εισαγωγικής εκθέσεως του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 δεν προκύπτει ότι τα περιστασιακώς ανταλλαγέντα στοιχεία στο πλαίσιο αυτό μπορούσαν να διευκολύνουν τη δημιουργία ή τη λειτουργία ενός μηχανισμού συμπαιγνίας. Κατ' αυτήν, το κείμενο αυτό έχει απολύτως γενικό χαρακτήρα και δεν επιτρέπει τη συναγωγή του παραμικρού συμπεράσματος ως προς το ότι το περιεχόμενο των ανακοινωθέντων στοιχείων έθιγε τον ανταγωνισμό.

274 Δεύτερον, η Cementir υποστηρίζει ότι τα δύο έγγραφα τα οποία επικαλείται η Επιτροπή σχετικά με τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1984 δεν μπορούν να της αντιταχθούν καθόσον η ίδια δεν ήταν παρούσα στην εν λόγω συνεδρίαση. Το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι δεν μπορούσε να της αποδοθεί ευθύνη για τις ανταλλαγές πληροφοριών που έλαβαν χώρα με την ευκαιρία αυτή. Κατά συνέπεια, η υπόθεση που διατυπώνει το Πρωτοδικείο και σύμφωνα με την οποία τα ανταλλαγέντα στοιχεία κατέστησαν δυνατή τη σύγκριση μεταξύ των τιμών που εφαρμόζονταν στις διάφορες εθνικές αγορές στερείται ερείσματος.

275 Τρίτον, όσον αφορά τις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών, η Cementir προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία και διατύπωσε εσφαλμένη αιτιολογία όσον αφορά τη νομική εκτίμηση των εν λόγω ανταλλαγών, για τους ακόλουθους λόγους:

— Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε λογικό σφάλμα συμπεραίνοντας ότι οι αναφορές στις εθνικές τιμές, οι οποίες περιέχονταν στην εισαγωγική έκθεση του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983, έπρεπε να συσχετισθούν με την ανταλλαγή στοιχείων που έλαβε χώρα κατά τη συνεδρίαση αυτή. Αυτό δεν αρκεί ώστε να θεωρηθεί παράνομο ένα σύστημα ανταλλαγής στοιχείων το οποίο φέρεται να καθιερώθηκε κατά την εν λόγω συνεδρίαση.

— Αντίθετα προς τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που περιέχονται στις σκέψεις 1645 και 1646 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το έγγραφο σχετικά με τις μέσες εθνικές τιμές, το οποίο, σύμφωνα με το Πρωτοδικείο, αντικατόπτριζε την ανταλλαγή πληροφοριών ως προς τις τιμές μεταξύ των μελών της Cembureau,

διανεμήθηκε κατά τη συνεδρίαση της 30ής Μαΐου 1983, στην οποία η Cementir δεν μετέσχε, και όχι κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983. Συνεπώς, το έγγραφο αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς απόδειξη παραβάσεως εις βάρος της Cementir.

- 276 Ειδικότερα, η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι η σκέψη 1698 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ενέχει κυκλικό συλλογισμό, καθόσον θεωρεί, ως απόδειξη της αναμείξεως της Unicem στη συμφωνία Cembureau, τη συμμετοχή της στην ανταλλαγή πληροφοριών και, ως απόδειξη της συμμετοχής αυτής, τη συμμετοχή της στην εν λόγω συμφωνία.
- 277 Κατ' αυτήν, τα επαγωγικά συμπεράσματα του Πρωτοδικείου όσον αφορά την ύπαρξη σχέσεως μεταξύ της συμφωνίας Cembureau και της συμμετοχής της Unicem στις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών δεν συνιστούν, σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία, «τη μόνη πιθανή εξήγηση της συμπεριφοράς αυτής», αλλά αποτελούν απλές εικασίες και υποθέσεις οι οποίες ασφαλώς δεν έχουν μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από την αξία των απολύτως ευλόγων ισχυρισμών της Unicem.

— Η διάρκεια των ανταλλαγών πληροφοριών

- 278 Η Aalborg, υπογραμμίζοντας ότι ο θεμιτός χαρακτήρας των ανταλλαγών πληροφοριών ως προς τις τιμές ουδόλως μεταβλήθηκε μετά τη σύναψη της συμφωνίας Cembureau, θεωρεί ότι κανένα στοιχείο της κοινοτικής νομολογίας ή των ίδιων των ανταλλαγών δεν μπορεί να δικαιολογήσει το συμπέρασμα ότι η διάρκεια της συμφωνίας Cembureau παρατάθηκε έως τις 31 Δεκεμβρίου 1988. Επομένως, τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία η απόφαση Τσιμέντο επέβαλε πρόστιμο είχαν παραγραφεί όσον αφορά την ίδια και, κατά συνέπεια, το πρόστιμο που της επιβλήθηκε πρέπει να ακυρωθεί ή να μειωθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 279 Όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές, η Aalborg, η Buzzi Unicem και η Cementir επαναλαμβάνουν κατ' ουσίαν τα ίδια επιχειρήματα με εκείνα τα οποία προέβαλαν αλυσιτελώς ενώπιον του Πρωτοδικείου. Όμως, ο έλεγχος τον οποίο ασκούν τα κοινοτικά δικαιοδοτικά όργανα στις περίπλοκες οικονομικές εκτιμήσεις της Επιτροπής περιορίζεται κατ' ανάγκη στην επαλήθευση της τηρήσεως των περί διαδικασίας και αιτιολογήσεως κανόνων, καθώς και της ακριβείας των πραγματικών περιστατικών και της μη συνδρομής πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως και καταχρήσεως εξουσίας (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιουλίου 1985, 42/84, Remia κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2545, σκέψη 34, καθώς και προμνησθείσα απόφαση BAT και Reynolds κατά Επιτροπής, σκέψη 62).
- 280 Όσον αφορά τις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 1628 έως 1630 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε ρητώς ως αβάσιμα τα επιχειρήματα που αντλούνταν από τον θεμιτό χαρακτήρα των ανταλλαγισών πληροφοριών ως προς τις τιμές, με την αιτιολογία ότι οι πληροφορίες αυτές δεν ήταν τόσο ουδέτερες όσο διατεινόνταν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.
- 281 Όπως εξέθεσε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 1510, 1511 και 1634 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έστω και αν οι πληροφορίες που αποτελούσαν το αντικείμενο των εν λόγω ανταλλαγών έχουν δημόσιο χαρακτήρα ή αφορούν ιστορικού και καθαρώς στατιστικού χαρακτήρα στοιχεία ως προς τις τιμές, η ανταλλαγή τους συνιστά παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης όταν στηρίζει άλλον μηχανισμό που θίγει τον ανταγωνισμό. Η ερμηνεία αυτή στηρίζεται στη σκέψη ότι η κυκλοφορία πληροφοριών ως προς τις τιμές, περιοριζόμενη στα μέλη μιας συμπράξεως θίγουσας τον ανταγωνισμό, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της διαφάνειας σε μια αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ήδη πολύ εξασθενημένος και τη διευκόλυνση του ελέγχου της τηρήσεως των όρων της συμπράξεως από τα μέλη της.

- 282 Εν προκειμένω, μικρή σημασία έχει το ότι οι επίμαχες πληροφορίες ως προς τις τιμές παρασχέθηκαν δύο εβδομάδες πριν από τη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983, στο μέτρο που χρησίμευσαν ως βάση της συζητήσεως κατά τη συνεδρίαση αυτή. Η επιχειρηματολογία της Aalborg όσον αφορά τη νομιμότητα της μεταδόσεως τέτοιων πληροφοριών από μια επαγγελματική ένωση όπως η Cembureau επίσης δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 283 Επιπλέον, στις σκέψεις 1648 έως 1653 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εξέτασε και απέρριψε ως μη κρίσιμο το γεγονός ότι οι δανικές τιμές είχαν υποβληθεί στον έλεγχο των δανικών αρχών ανταγωνισμού έως το 1989. Όταν, αφενός, αρνήθηκε να εξετάσει κατά πόσον τα εγγενή χαρακτηριστικά των ανταλλαγών πληροφοριών μπορούσαν να προσδώσουν χαρακτήρα παραβάσεως στις ανταλλαγές και, αφετέρου, κατέληξε ότι τόσο οι περιστασιακές όσο και οι περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εκτελέσεως της συμφωνίας Cembureau και, ως εκ τούτου, έθιγαν τον ανταγωνισμό, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη. Ο νομικός χαρακτηρισμός που έδωσε το Πρωτοδικείο στις εν λόγω ανταλλαγές πληροφοριών δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.
- 284 Όσον αφορά την παράλειψη του αρνητικού μορίου πριν από τη λέξη που αντιστοιχεί στον όρο «ολιγοπωλιακή» στη σκέψη 1680 του ιταλικού κειμένου της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, πρόκειται απλώς για σφάλμα γραφίδας το οποίο δεν απαιτείται στις άλλες γλωσσικές αποδόσεις της αποφάσεως. Ως τοιούτο, δεν ασκεί επιρροή, στο μέτρο που το όλο πλαίσιο και οι λοιπές σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως οδηγούν σε μια ερμηνεία της σκέψεως αυτής που αποκλίνει από τη διατύπωσή της. Λαμβανομένου υπόψη του ότι η σκέψη 1681 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως διαλύει κάθε συναφή αμφιβολία, δεν είναι δυνατόν να προσαφθεί στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πλημμελής αιτιολογία λόγω του λάθους αυτού. Το εν λόγω λάθος, εφόσον δεν ήταν ικανό να παραπλανήσει τη Buzzi Unicem, ουδόλως προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνάς της.
- 285 Το επιχείρημα που αντλείται από φερόμενη άνιση μεταχείριση μεταξύ της Unicem και της AITEC απορρίφθηκε από το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 1701 έως 1703 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο, στηριζόμενο στην απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή

1993, σ. I-1307, σκέψη 146), διευκρίνισε ότι το γεγονός ότι δεν καταλογίστηκε η συγκεκριμένη παράβαση στην ΑΠΕC δεν επέτρεπε να αποκλειστεί η ευθύνη της Unicem. Δεν μπορούσε να διαπιστωθεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, καθόσον η Unicem δεν εμποδίστηκε να λάβει γνώση των εγγράφων που ήταν ικανά να στηρίξουν λυσιτελώς την άμυνά της κατά τη διοικητική διαδικασία.

286 Όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας Cembureau μέσω των ανταλλαγών πληροφοριών ως προς τις τιμές, το Πρωτοδικείο εξακρίβωσε ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε πρόσφορα αποδεικτικά στοιχεία ώστε να αποδείξει επαρκώς κατά δίκαιο, αφενός, ότι οι διάφορες θίγουσες τον ανταγωνισμό συμπεριφορές είχαν συμβάλει, λόγω του ταυτόσημου σκοπού τους, στην όλη διάπραξη της παραβάσεως και, αφετέρου, ότι υπήρχε το απαιτούμενο υποκειμενικό στοιχείο από πλευράς εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

287 Αφού εξέτασε ενδελεχώς τα αποδεικτικά στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Πρωτοδικείο δεν εντόπισε σφάλμα στα συμπεράσματα της Επιτροπής. Επιβεβαίωσε, αφενός, ότι σκοπός των περιστασιακών ανταλλαγών πληροφοριών που έλαβαν χώρα κατά τις συνεδριάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της 19ης Μαρτίου 1984 ήταν η ενίσχυση της γενικής συμφωνίας σεβασμού των εγχωρίων αγορών που συνήφθη και, στη συνέχεια, επικυρώθηκε κατά τις συνεδριάσεις αυτές (βλ. σκέψη 1518 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) και, αφετέρου, ότι ένας από τους σκοπούς των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών ήταν η εξασφάλιση της εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας (βλ. σκέψη 1644 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

288 Συνεπώς, κατά την εκτίμηση του Πρωτοδικείου, αυτές οι ανταλλαγές πληροφοριών είχαν ως σκοπό τη συγκράτηση των ενδοκοινοτικών εισαγωγών τσιμέντου, δηλαδή σε τελευταία ανάλυση, τη διευκόλυνση της εκτελέσεως της συμφωνίας Cembureau.

289 Εν προκειμένω, τα επιχειρήματα της Cementir όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ του σχεδίου εισαγωγικής εκθέσεως του προέδρου της συνεδριάσεως της 14ης Ιανουαρίου 1983 στερούνται σημασίας. Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαπίστωση

του Πρωτοδικείου στη σκέψη 1521 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία διατυπώθηκε ως απάντηση σε ανάλογο επιχείρημα της Irish Cement, και σύμφωνα με την οποία ένα χωρίο του σχεδίου της εν λόγω εκθέσεως καταδεικνύει ότι σκοπός της συνεδριάσεως αυτής ήταν «να εκτιμηθούν οι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη διεύρυνση ορισμένων εισαγωγών από κοινού με τη μείωση που παρατηρείται στο επίπεδο ορισμένων τιμών». Κατά το Πρωτοδικείο, «[ε]ξεταζόμενες στο πλαίσιο τους [...] οι ενδείξεις αυτές δηλώνουν σαφώς ότι το αντικείμενο της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις τιμές των χωρών μελών της Cembureau που πραγματοποιήθηκε κατά τη συνεδρίαση αυτή ήταν να τονιστούν οι αποκλίσεις που υφίστανται μεταξύ των διαφόρων επιπέδων εγχωρίων τιμών, μερικές από τις οποίες μειώθηκαν χαρακτηριστικά, προκειμένου “να αναφερθούν οι δυνατές λύσεις που θα είναι ικανές να αμβλύνουν την εξέλιξη των αγορών” προτού το “φαινόμενο” της αυξήσεως των εισαγωγών και της αισθητής μειώσεως ορισμένων τιμών “προλάβει να διογκωθεί και να οξυνθεί”». Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο δεν εντόπισε κανένα σφάλμα στο συμπέρασμα της Επιτροπής σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω ανταλλαγή πληροφοριών αποσκοπούσε να συμβάλει στην εφαρμογή της συμφωνίας Cembureau που συνήφθη στο πλαίσιο της συνεδριάσεως αυτής. Οι πραγματικές αυτές εκτιμήσεις δεν μπορούν να ανατραπούν στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

290 Όσον αφορά τις επικρίσεις που διατυπώνουν η Cementir και η Aalborg σχετικά με την έλλειψη χρονικής σχέσεως μεταξύ των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών και των συνεδριάσεων της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της 19ης Μαρτίου 1984, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, συναφώς, σημασία έχει να καθοριστεί αν οι ανταλλαγές πληροφοριών εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο» λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο συγκεκριμένος χρόνος κατά τον οποίον έλαβαν χώρα. Το Πρωτοδικείο ορθώς έκρινε, στη σκέψη 1644 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι το σύστημα των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών είχε καθιερωθεί σαφώς πριν από τη σύναψη της συμφωνίας Cembureau δεν εμπόδιζε την Επιτροπή να θεωρήσει ότι, από της συνάψεως της συμφωνίας Cembureau, το σύστημα αυτό είχε υιοθετηθεί και στη συνέχεια παρατείνει τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό που επιδιωκόταν με τις συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά τις συνεδριάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της 19ης Μαρτίου 1984, καθώς και με τις περιστασιακές ανταλλαγές πληροφοριών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των δύο αυτών συνεδριάσεων.

291 Όσον αφορά την απόδειξη του υποκειμενικού στοιχείου ως προς κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση, στο Πρωτοδικείο εναπέκειτο να εξακριβώσει ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει ότι η εν λόγω επιχείρηση είχε την πρόθεση να συμβάλει, με τη συμπεριφορά της, στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των μετεχόντων και ότι

είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυσαν άλλες επιχειρήσεις επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι ηδύνατο ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 87).

- 292 Το ότι μια επιχείρηση δεν έχει μετάσχει σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας συμπράξεως ή ότι έχει διαδραματίσει ή σσονα ρόλο σε όσες πτυχές έχει μετάσχει δεν ασκεί επιρροή από πλευράς αποδείξεως της υπάρξεως της παραβάσεως. Το στοιχείο αυτό λαμβάνεται υπόψη μόνον κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, ενδεχομένως δε και κατά την επιμέτρηση του προστίμου (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 90).
- 293 Δεδομένου ότι η Cementir αναγνώρισε ρητώς ότι είχε παραστεί στη συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 1983 κατά την οποία έλαβαν χώρα ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές (βλ. σκέψη 1566 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), δεν έχει σημασία, από πλευράς αποδείξεως της υπάρξεως συνολικής παραβάσεως, το ότι δεν ήταν παρούσα κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1984. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν έσφαλε θεωρώντας ότι η Επιτροπή δικαίως στηρίχθηκε στις σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά τη συνεδρίαση και στο σχετικό με τη συνεδρίαση αυτή έγγραφο που αφορούσε τις μέσες εθνικές τιμές για να αποδείξει την ύπαρξη της παραβάσεως και τη συμμετοχή της Cementir σ' αυτήν.
- 294 Όσον αφορά τα επιχειρήματα της Buzzi Unicem που αντλούνται από παράλογη αιτιολογία και αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά τη συμμετοχή της Unicem στις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών, δεν αμφισβητείται ότι, εφόσον η Unicem δεν είχε παραστεί στις συνεδριάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1983 και της 19ης Μαρτίου 1984, η απόφαση Τσιμέντο δεν περιείχε καμία ένδειξη που να αποδεικνύει ότι η επιχείρηση αυτή είχε προσχωρήσει στη συμφωνία Cembureau πριν από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 μέσω της συμμετοχής της στις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών (βλ. σκέψη 4246 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Ωστόσο, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 1698 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, από τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 (ημερομηνία της συστάσεως της ETF), η Unicem είχε

συμμετάσχει, διαπνεόμενη από την επιθυμία της να εφαρμοστεί η συμφωνία Cembureau, στις περιοδικές ανταλλαγές πληροφοριών. Σε κανένα σημείο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν ανέφερε το Πρωτοδικείο ότι η συμμετοχή της Unicem στις εν λόγω ανταλλαγές πληροφοριών επιβεβαίωνε την προσχώρησή της στη συμφωνία Cembureau. Η προσχώρησή της από την ημερομηνία συστάσεως της ETF, στις 9 Σεπτεμβρίου 1986, είναι εκείνη που εξηγεί τη συμμετοχή της στις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές. Συνεπώς, ο συλλογισμός του Πρωτοδικείου δεν είναι παράλογος.

295 Όσον αφορά τη διάρκεια των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών ως μέτρου εφαρμογής της συμφωνίας Cembureau, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σελίδα 1641 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι αναμφισβήτητα οι ανταλλαγές αυτές συνεχίστηκαν μετά τις συνεδριάσεις των επικεφαλής αντιπροσωπείας του 1983 και του 1984, τουλάχιστον έως τα τέλη του 1988.

296 Δεδομένου ότι οι εν λόγω ανταλλαγές πληροφοριών συνιστούσαν το στήριγμα της συμφωνίας Cembureau, είναι απολύτως λογικό να θεωρηθεί, ελλείψει αντιθέτων αποδεικτικών στοιχείων, ότι η συμφωνία αυτή έπαυσε να ισχύει με την τελευταία από τις ανταλλαγές αυτές. Επομένως, δεν χωρεί αμφισβήτηση των εκτιμήσεων ή της αιτιολογίας του Πρωτοδικείου όσον αφορά τη διάρκεια της συμφωνίας Cembureau. Υποστηρίζοντας γενικώς ότι το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο θα κατέληγε σε άλλο συμπέρασμα αν είχε δεχθεί τα επιχειρήματά της, η Aalborg περιορίζεται, στην πραγματικότητα, να αμφισβητήσει συνολικώς την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, χωρίς να προβάλλει κανένα σοβαρό επιχείρημα υπέρ του ότι το Πρωτοδικείο αλλοίωσε αποδεικτικά στοιχεία ή υπέπεσε σε νομική πλάνη. Συνεπώς, τα επιχειρήματα σχετικά με τη διάρκεια των περιοδικών ανταλλαγών πληροφοριών είναι απαράδεκτα.

297 Επομένως, πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι και/ή αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά τις ανταλλαγές πληροφοριών ως προς τις τιμές.

4) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία, αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά τις δραστηριότητες στο πλαίσιο της ETF καθώς και τις συμφωνίες και πρακτικές που αποσκοπούσαν στην προστασία της ιταλικής αγοράς

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

— Η συμμετοχή στη σύσταση της ETF

298 Η Aalborg προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι κακώς της καταλόγισε ευθύνη για τη σύσταση της ETF (παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως Τσιμέντο). Κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε αποκλειστικά και μόνο στην παθητική παρουσία του O. S. Larsen κατά την πολύ σύντομη παρουσίαση της ETF, η οποία έγινε στο τέλος της συνεδριάσεως της 9ης Σεπτεμβρίου 1986.

299 Κατά την Aalborg, το Πρωτοδικείο στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι δεν αποστασιοποιήθηκε εμφανώς κατά την παρουσίαση αυτή της ETF. Η Aalborg, διατεινόμενη ότι ήταν παρούσα στην εν λόγω συνεδρίαση μόνο για θεμιτούς λόγους, ήτοι για ζητήματα lobbying, υποστηρίζει ότι η ευθύνη της δεν μπορεί να θεμελιωθεί σε πληροφορίες που παρασχέθηκαν «στο περιθώριο» μιας συνεδριάσεως της οποίας δεν είχε καμία γνώση και την οποία, κατά μείζονα λόγο, ουδόλως μπορούσε να επηρεάσει.

300 Συνεπώς, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη επεκτείνοντας την ευθύνη της Aalborg για «μη αποστασιοποίηση» πολύ πέραν των ορίων που επιτρέπουν τα κριτήρια της «διαρκούς συμφωνίας» τα οποία έχουν διαμορφωθεί από την κοινοτική

νομολογία. Η σύσταση της ETF και η διατήρησή της έως το 1987, καθώς και οι δραστηριότητες των κύριων μελών της ETF, δεν μπορούν, κατά την Aalborg, να θεωρηθούν ως ενέργειες εντασσόμενες σ' ένα συνολικό σχέδιο, στην υιοθέτηση του οποίου συγκατατέθηκε και το οποίο περιείχε στοιχεία συστατικά συμπράξεως.

- 301 Κατά την Aalborg, τα ανωτέρω ισχύουν κατά μείζονα λόγο καθόσον το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι η ίδια δεν έλαβε μέρος σε καμία άλλη συνεδρίαση, δεν ενημερώθηκε για μεταγενέστερες πρωτοβουλίες και δεν μετέσχε στα αποτρεπτικά και προτρεπτικά μέτρα ή σε άλλες δράσεις της ETF. Συνεπώς, η ευθύνη της δεν μπορούσε να θεμελιωθεί στην καθαρά παθητική παρουσία της κατά την παρουσίαση της ETF, στις 9 Σεπτεμβρίου 1986, ούτε να διαπιστωθεί για το πέραν της ημερομηνίας αυτής χρονικό διάστημα.

— Ο χαρακτηρισμός της συστάσεως της ETF ως ενιαίας συμφωνίας περί ETF και ως μέτρου εφαρμογής της συμφωνίας Cembureau

- 302 Η Aalborg υποστηρίζει ότι η χρονική σχέση μεταξύ, αφενός, της συνεδριάσεως της 9ης Σεπτεμβρίου 1986 και, αφετέρου, των συνεδριάσεων της 14ης Ιανουαρίου 1983 καθώς και της 19ης Μαρτίου και της 7ης Νοεμβρίου 1984, κατά τη διάρκεια των οποίων, κατά την Επιτροπή και το Πρωτοδικείο, συνήφθη και επικυρώθηκε η συμφωνία Cembureau, δεν αρκεί ώστε να μπορεί η σύσταση της ETF, όσον αφορά την επιχείρηση αυτή, να θεωρηθεί ως μέτρο εκτελέσεως της εν λόγω συμφωνίας.

- 303 Η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι κακώς το Πρωτοδικείο στήριξε την εκτίμησή του στα «συστατικά στοιχεία» της ETF και την «πρόταση» του κ. Albert για να καταλήξει ότι η Unicem είχε αναγκαστικά επίγνωση του ότι η συμφωνία Cembureau και οι εναρμονισμένες πρακτικές στις οποίες είχε μετάσχει αποτελούσαν μέρος μιας συνολικής στρατηγικής με σκοπό την εξάλειψη των εισαγωγών.

— Διάρκεια της σχετικής με τη σύσταση της ETF παραβάσεως

304 Η Aalborg αμφισβητεί τη διαπίστωση της ευθύνης της για τη σύσταση της ETF έως τις 31 Μαΐου 1987 με την αιτιολογία ότι τα ενεργά μέλη της πραγματοποιούσαν μέχρι την ημερομηνία αυτή συνεδριάσεις. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι η ίδια δεν είχε λάβει μέρος σε καμία άλλη συνεδρίαση πλην εκείνης της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, ότι δεν ενημερώθηκε για μεταγενέστερες πρωτοβουλίες και δεν μετέσχε στα αποτρεπτικά και προτρεπτικά μέτρα ούτε σε άλλες δράσεις της ETF. Συνεπώς, δεν μπορούσε να της καταλογιστεί ευθύνη για το χρονικό διάστημα πέραν της ημερομηνίας της συνεδριάσεως αυτής, στην οποία η παρουσία της ήταν καθαρά παθητική.

— Η συμμετοχή στη σχετική με τη σύσταση της ETF παράβαση

305 Η Aalborg προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένως θεώρησε ότι ευθυνόταν, λόγω της συμμετοχής της στην ETF, για την εναρμονισμένη πρακτική που είχε ως στόχο να παύσει η Calcestruzzi να είναι πελάτης των Ελλήνων παραγωγών, ειδικότερα δε του Τιτάνα, ιδίως στο μέτρο που η παράβαση αυτή της καταλογίστηκε για το μετά τις 9 Σεπτεμβρίου 1986 χρονικό διάστημα.

306 Συναφώς, η Aalborg προβάλλει τα ίδια επιχειρήματα με εκείνα που ήδη επικαλέστηκε για να αμφισβητήσει την παράβαση που συνίσταται στη σύσταση της ETF, ήτοι ότι το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε αποκλειστικά και μόνο στην παθητική παρουσία ενός των εκπροσώπων της Aalborg στη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986 και στο ότι δεν αποστασιοποιήθηκε σαφώς κατά την σύντομη ανακοίνωση που έγινε με την ευκαιρία αυτή όσον αφορά τις συναντήσεις μεταξύ των Ιταλών παραγωγών τσιμέντου και της Ferruzzi.

307 Κατά την Aalborg, η πρακτική αυτή εφαρμόστηκε στην ιταλική αγορά, η οποία οποία δεν είναι η φυσική γειτονική της αγορά λόγω του κόστους μεταφοράς του

τσιμέντου, και, κατά τα φαινόμενα, ουσιαστικά μόνον από ιταλικές επιχειρήσεις. Ούτε η απόφαση Τσιμέντο ούτε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχουν μια οποιαδήποτε εξήγηση, ακόμα δε λιγότερο μια πειστική εξήγηση της γνώσεως, του συμφέροντος ή της επιρροής που η ίδια θα μπορούσε να έχει σχετικά με την εν λόγω εναρμονισμένη πρακτική.

308 Κατά την Cementir, κανένα από τα στοιχεία επί των οποίων στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο για να διαπιστώσει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής σε ευρωπαϊκή κλίμακα έχουσας ως στόχο να παύσει η Calcestruzzi να είναι πελάτης των Ελλήνων παραγωγών δεν επιβεβαιώνει την άποψη περί συμμετοχής της Cementir σ' αυτή την εναρμονισμένη πρακτική:

- τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 9ης Σεπτεμβρίου 1986 δεν είναι κρίσιμα εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Cementir δεν μετέσχε στη συνεδρίαση αυτή·
- η επιστολή του Τιτάνα προς τους δικηγόρους του στο Λονδίνο, της 2ας Σεπτεμβρίου 1988 (έγγραφο αριθ. 33.126/19196) κατά κανένα τρόπο δεν μπορούσε να αποδείξει ότι η συμπεριφορά της Cementir έναντι της Calcestruzzi συνδεόταν με εναρμονισμένη πρακτική με άλλους Ευρωπαίους παραγωγούς στο πλαίσιο της ETF, οργανισμού του οποίου η Cementir δεν ήταν μέλος, όπως αναγνώρισε το Πρωτοδικείο·
- ούτε η συνεδρίαση της 11ης Φεβρουαρίου 1987 ούτε αυτή της 17ης Μαρτίου 1987 δεν αφορούσαν την Cementir, δεδομένου ότι η ίδια δεν μετέσχε σε καμία από τις συνεδριάσεις της ETF·
- τα δύο τηλετυπήματα που απεστάλησαν στον Τιτάνα προς επιβεβαίωση της αναστολής των παραδόσεων τσιμέντου που είχαν συμφωνηθεί μεταξύ της επιχειρήσεως αυτής και της Calcestruzzi δεν αποτελούν ένδειξη περί του ότι η Cementir ή άλλες εταιρίες συνήψαν εμπορική συμφωνία με την Calcestruzzi στο πλαίσιο της εκτελέσεως ενός θίγοντος τον ανταγωνισμό σχεδίου που είχε συμφωνηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

309 Οι εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου επί του σημείου αυτού δεν είναι, συνεπώς, καταλλήλως αιτιολογημένες. Το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε σε απλό τεκμήριο, το οποίο δεν έβρισκε έρεισμα ούτε σε άμεσες ούτε σε έμμεσες αποδείξεις. Εξάλλου, ένα τέτοιο τεκμήριο θα επέβαλλε στην Cementir στην υποχρέωση μιας *probatio diabolica*, συνισταμένης στην απόδειξη της απουσίας μιας σχέσεως, αντίθετα προς τις αρχές που διέπουν τη διεξαγωγή των αποδείξεων και αποσκοπούν στον σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας.

310 Η Cementir προσθέτει ότι ουδέποτε αμφισβήτησε το γεγονός ότι η Calcestruzzi ήταν πελάτης της από το 1979 και ότι, λαμβανομένων υπόψη των σημαντικών ποσοτήτων που παρέδιδε στον πελάτη αυτόν, τον θεωρούσε ως έναν πελάτη τον οποίο δεν έπρεπε να χάσει. Βάσει των στοιχείων αυτών, η συμπεριφορά της Cementir έπρεπε να χαρακτηριστεί, από πλευράς του δικαίου του ανταγωνισμού, ως απολύτως αυτόνομη και ανταγωνιστική, οπωσδήποτε δε όχι ως συμπαιγνιακή συμπεριφορά επί σειράν ετών και επισύρουσα, ως τοιαύτη, πολύ υψηλό πρόστιμο.

— Ο χαρακτηρισμός των συμφωνιών με την Calcestruzzi ως ενιαίας συμφωνίας σχετικά με την ETF και ως μέτρων εφαρμογής της συμφωνίας Cembureau

311 Κατά την Cementir, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα χαρακτηρισμού διαπιστώνοντας την ύπαρξη σχέσεως μεταξύ της προσχωρήσεως της Cementir στις συμφωνίες με την Calcestruzzi και των θιγουσών τον ανταγωνισμό συμφωνιών που ενδεχομένως συνήφθησαν με άλλους παραγωγούς στο πλαίσιο της ETF. Πρώτον, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει καμία άμεση απόδειξη μιας τέτοιας σχέσεως. Δεύτερον, το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε αν υπήρχαν ή όχι έμμεσες αποδείξεις περί της υπάρξεως της εν λόγω σχέσεως. Κατά την Cementir, τέτοιες αποδείξεις δεν υπήρχαν δεδομένου ότι η ίδια μετέσχε στις συμφωνίες με την Calcestruzzi αποκλειστικά και μόνον για εμπορικούς σκοπούς μη έχοντες καμία σχέση με τις πρωτοβουλίες της ETF. Έτσι, μετέσχε στη συνεδρίαση του Λουξεμβούργου με μοναδικό σκοπό να προστατεύσει τη λειτουργία της δικής της συμφωνίας με την Calcestruzzi και όχι —όπως κακώς αναφέρει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση— της συμφωνίας μεταξύ της Calcestruzzi και του Τιτάνα. Η περιεχόμενη στη σκέψη 3359 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ανάλυση του Πρωτοδικείου αλλοίωσε το επιχείρημά της.

— Η υποτιθέμενη εσφαλμένη νομική ανάλυση όσον αφορά τον θεμιτό χαρακτήρα των συμφωνιών με την Calcestruzzi

- 312 Κατά την Italcementi, το Πρωτοδικείο έσφαλε θεωρώντας κρίσιμη και επισύρουσα κυρώσεις την εκτέλεση των συμβάσεων προμήθειας μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών και της Calcestruzzi, διότι, αφενός, οι συμβάσεις αυτές δεν αποτέλεσαν αντικείμενο δυσμενούς διακρίσεως και, αφετέρου, ο σκοπός της προστασίας της ιταλικής αγοράς από τις εισαγωγές επιτεύχθηκε με τη διάρρηξη της συμβάσεως μεταξύ Τιτάνα και Calcestruzzi.
- 313 Η Italcementi δεν αντιλαμβάνεται τον λόγο για τον οποίο το Πρωτοδικείο καταλήγει, αναλύοντας τις συμφωνίες με την Calcestruzzi, δεχόμενο έναντι της ίδιας, της Unicem και της Cementir παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, από τις 3 Απριλίου 1987 έως τις 3 Απριλίου 1992, δεδομένου ότι αυτό συνεπάγεται ότι παράνομη πράξη συνιστούσε και η εκτέλεση των συμβάσεων με την Calcestruzzi. Κατά την Italcementi, πρόκειται για σοβαρή αντίφαση και εσφαλμένη νομική ανάλυση.
- 314 Κατά την Italcementi, είναι σαφές ότι, εφόσον η οριζόντια συμφωνία που συνήφθη μεταξύ των τριών ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών καθώς και οι πιέσεις που ασκήθηκαν στην Calcestruzzi είχαν ως αποτέλεσμα τη διακοπή των παραδόσεων μεταξύ της τελευταίας και του Τιτάνα, εξάντλησαν επίσης τα αντίθετα στον ανταγωνισμό αποτελέσματα που μπορούσαν να αποδοθούν στη συμφωνία Cembureau. Αντίθετως, το Πρωτοδικείο φαίνεται να θεώρησε, χωρίς να διατυπώσει καμία συναφή αιτιολογία, ότι οι συμβάσεις που είχαν συνήφθησαν με την Calcestruzzi αποτελούσαν και αυτές έκφραση της συμφωνίας αυτής.
- 315 Η Italcementi υποστηρίζει ότι απέδειξε, χωρίς να διαψευσθεί επί του σημείου αυτού από το Πρωτοδικείο, ότι οι εισαγωγές ελληνικού τσιμέντου στην Ιταλία σημείωσαν

κυμαινόμενη αύξηση από το 1986. Η Calcestruzzi δεν αντιπροσώπευε παρά το 5 % της ιταλικής ζήτησεως σε τσιμέντο και, συνεπώς, εύκολα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν παραδόσεις ελληνικού τσιμέντου προς άλλους αγοραστές. Κατά την Italcementi, η Calcestruzzi μπορούσε να εφοδιάζεται από άλλου για να καλύψει ένα σημαντικό μέρος (το 20 %) των αναγκών της. Κατά συνέπεια, η συμφωνία δεν είχε ως στόχο να παρεμποδίσει τη ροή των εισαγωγών ελληνικού τσιμέντου στην Ιταλία, αλλά να μην επιτρέψει να πραγματοποιούνται οι εισαγωγές αυτές στο πλαίσιο διαρκούς συμβάσεως, συναφθείσας μεταξύ της Calcestruzzi και του Τιτάνα. Η σύναψη των συμβάσεων με την Calcestruzzi αντιπροσωπεύει τη λήξη της παράνομης συμπεριφοράς στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τσιμέντο και όχι την αρχή της.

— Ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από την αρχή non bis in idem

316 Τόσον η Buzzi Unicem όσο και η Italcementi υποστηρίζουν ότι η επιβολή κυρώσεων για τις συμβάσεις που συνήψαν με την Calcestruzzi καθώς και τις συμφωνίες μεταξύ των τριών ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών είναι ασυμβίβαστη με την απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων και με την απόφαση της αρμόδιας για τον ανταγωνισμό ιταλικής αρχής. Η επανενεργοποίηση των αιτιάσεων που αντλούνται από τις εν λόγω συμβάσεις και συμφωνίες στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως Τσιμέντο οδήγησε, όσον αφορά τις ως άνω αναιρεσείουσες, σε διπλό καταλογισμό ευθύνης, σε κοινοτικό καθώς και σε εθνικό επίπεδο, για την ίδια συμπεριφορά, κατά παράβαση της αρχής non bis in idem.

317 Η Buzzi Unicem υποστηρίζει ότι η απόφαση περί αποσύρσεως των σχετικών με τις εθνικές συμπράξεις αιτιάσεων αποτελούσε πρόδηλη ένδειξη περί του ότι οι εθνικές συμφωνίες που είχαν ενδεχομένως συναφθεί μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών δεν εντάσσονταν στο πλαίσιο της ETF και της συμφωνίας Cembureau. Ωστόσο, η Επιτροπή θεώρησε τις εν λόγω συμφωνίες ως απόδειξη της αναμείξεως των τσιμεντοβιομηχανιών αυτών στη συμφωνία Cembureau, με στόχο να εμποδίσουν τυχόν εισαγωγές ελληνικού τσιμέντου εκ μέρους της Calcestruzzi.

318 Η Buzzi Unicem θεωρεί ότι η αιτιολογία με την οποία το Πρωτοδικείο δικαιολόγησε, στη σκέψη 3386 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τη διπλή εξέταση των συμπεριφορών σε εθνικό επίπεδο δεν είναι πειστική, αλλά, αντιθέτως, φαίνεται περιπλοκή και απατηλή. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο κακώς στηρίχθηκε στη διαφοροποίηση του αντικειμένου των δύο διαδικασιών, εθνικής και κοινοτικής, αναφέροντας, πρώτον, ότι ο έλεγχος εκ μέρους της αρμόδιας για τον ανταγωνισμό ιταλικής αρχής σκοπούσε στην εξακρίβωση της νομιμότητας των συμβάσεων που είχαν συναφθεί μεταξύ της Calcestruzzi και των Ιταλών παραγωγών και, δεύτερον, ότι η ανάλυση στην οποία προέβησαν η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο αφορούσε τη συναφθείσα μεταξύ των ιδίων παραγωγών συμφωνία, από την οποία προέκυψαν οι συμβάσεις αυτές και της οποίας σκοπός ήταν να εμποδιστεί η Calcestruzzi να εισαγάγει τοιμέντο από την Ελλάδα. Όμως, στην πραγματικότητα, ιδίως από τις σκέψεις 3356 και 3396 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η τελευταία αυτή ανάλυση αφορούσε και τις εν λόγω συμβάσεις.

319 Η Italcementi προβάλλει παρόμοια επιχειρήματα. Υποστηρίζει ότι, από απόψεως του περιεχομένου τους, οι συμβάσεις που συνήφθησαν με την Calcestruzzi ρύθμιζαν καθαρά εγχώριες εμπορικές σχέσεις, των οποίων τα στοιχεία που έθιγαν τον ανταγωνισμό τιμωρήθηκαν σε εθνικό επίπεδο με απόφαση της αρμόδιας για τον ανταγωνισμό ιταλικής αρχής τον Μάρτιο του 1996. Η εκτέλεση των συμβάσεων αυτών δεν είχε καμία σχέση με την ETF ούτε με τη συμφωνία Cembureau.

— Η υποτιθέμενη αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων

320 Η Buzzi Unicem προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αλλοίωσε την έννοια των πρακτικών των συνεδριάσεων της 17ης Ιουνίου και της 4ης Σεπτεμβρίου 1987, καθώς και ότι διατύπωσε ανεπαρκή και αντιφατική αιτιολογία, στη σκέψη 2683 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Unicem είχε μετάσχει σε εναρμονισμένες πρακτικές. Υποστηρίζει ότι οι άμεσες έγγραφες αποδείξεις δεν έχουν τον χαρακτήρα αδιάσειστης αποδείξεως τον οποίο τους προσέδωσε το Πρωτοδικείο.

— Διάρκεια της παραβάσεως στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο β', της αποφάσεως Τσιμέντο

- 321 Η Italcementi και η Buzzi Unicem αμφισβητούν την εκτίμηση του Πρωτοδικείου όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως που συνιστά η συμφωνία Cembureau. Κατ' αυτές, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση μεταθέτει τον τερματισμό της παραβάσεως αυτής με συνέπεια να καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, από τις 19 Μαΐου 1989 έως τις 3 Απριλίου 1992, τα μόνα μέλη της συμφωνίας Cembureau ήταν οι ιταλικές τοιμεντοβιομηχανίες.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 322 Τα επιχειρήματα της Aalborg όσον αφορά τη συμμετοχή της στην ETF επαναλαμβάνουν εν μέρει τη δική της εκδοχή των πραγματικών περιστατικών που έλαβαν χώρα κατά τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986. Όμως, τα επιχειρήματα αυτά, με τα οποία επιδιώκεται να αποδειχθεί ο θεμιτός χαρακτήρας των θεμάτων της εν λόγω συνεδριάσεως απορρίφθηκαν ήδη ως μη πειστικά με τις σκέψεις 2600, 2656 και 2891 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η Aalborg δεν μπορεί να αμφισβητήσει αυτές τις εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά.
- 323 Δεν αμφισβητείται ότι ο O. S. Larsen, της Aalborg, ήταν παρών κατά τη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, κατά την οποία υπομνήσθηκαν εκ προοιμίου τόσο ο σκοπός της ETF όσο και τα αποτρεπτικά και προτρεπτικά μέτρα που ελάμβανε κατά των εισαγωγών φθηνού τσιμέντου στις ευρωπαϊκές αγορές. Εφόσον η Aalborg δεν απέδειξε ότι αποστασιοποιήθηκε από τις συζητήσεις σχετικά με την ETF, καλώς το Πρωτοδικείο επικύρωσε τα συμπεράσματα τις Επιτροπής σύμφωνα με τα οποία, η Aalborg, παριστάμενη χωρίς να διατυπώσει επιφυλάξεις στη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986, κατά την οποία αναφέρθηκε ο σκοπός της ETF, μετέσχε στη

σύμπτωση βουλήσεων που οδήγησε στη σύστασή της. Το Πρωτοδικείο ουδόλως έσφαλε όταν απέρριψε ως μη κρίσιμους τους ισχυρισμούς περί παθητικού ρόλου της Aalborg κατά την εν λόγω συνεδρίαση καθώς και περί απουσίας της από τις μεταγενέστερες συνεδριάσεις και μη εφαρμογής των αναφερθεισών πρωτοβουλιών (σκέψη 2891 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

324 Όσον αφορά τα επιχειρήματα της Buzzi Unicem σχετικά με τη σύσταση της ETF, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι λόγοι αναιρέσεως που αντλούνται από πλάνη όσον αφορά τη συμμετοχή της Unicem στην ETF ήδη απορρίφθηκαν ως προδήλως απαράδεκτοι (βλ. προμνησθείσα διάταξη Buzzi Unicem κατά Επιτροπής, σκέψεις 133 έως 165).

325 Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της συστάσεως της ETF ως ενιαίας συμφωνίας, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 2537, 2538 και 3701 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι αυτή η περί συστάσεως της ETF συμφωνία σκοπούσε στην εξέταση αποτρεπτικών και προτρεπτικών μέτρων ικανών να εξαλείψουν τις εισαγωγές στη δυτική Ευρώπη, ιδίως τις προερχόμενες από την Ελλάδα. Συνεπώς, η ETF διαπνεόταν από τον ίδιο θίγοντα τον ανταγωνισμό οικονομικό σκοπό όπως και οι άλλες συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 4 της αποφάσεως Τσιμέντο. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι αυτή η ταυτότητα ως προς τον σκοπό ενισχύεται από το γεγονός ότι τα εν λόγω παράνομα μέτρα ελήφθησαν ή, τουλάχιστον, συζητήθηκαν στο πλαίσιο σειράς συνεδριάσεων της ETF ή σχετικών με την ETF, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ της 28ης Μαΐου 1986 και του τέλους Μαΐου 1987 (βλ. σκέψη 3705 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

326 Όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας Cembureau από την ETF, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 2560 και 3701 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ETF είχε ευρύτερο προορισμό από εκείνον της παρεμποδίσεως των εισαγωγών σε χαμηλές τιμές από την Ελλάδα, ήτοι τον προορισμό της παρεμποδίσεως κάθε εισαγωγής τσιμέντου σε χαμηλές τιμές ικανής να αποσταθεροποιήσει τις ευρωπαϊκές αγορές.

327 Όσον αφορά τη διάρκεια των παραβάσεων, από τη σκέψη 2795 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η τύχη της ETF συζητήθηκε κατά τη συνεδρίαση του Λουξεμβούργου που διεξήχθη στα τέλη Μαΐου 1987. Στη σκέψη 3309 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εξήγησε σαφώς τον λόγο για τον οποίο η ημερομηνία της 15ης Μαρτίου 1987 θεωρήθηκε ως ημερομηνία τερματισμού της παραβάσεως που αφορούσε τα μέτρα προστασίας. Η ημερομηνία αυτή αναφερόταν στη συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 1987, κατά την οποία υποβλήθηκε για τελευταία φορά έκθεση επί των διαπραγματεύσεων μεταξύ των Ιταλών παραγωγών τσιμέντου και του ομίλου Ferruzzi.

328 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η Aalborg παρέστη στις συνεδριάσεις αυτές. Ωστόσο, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το ότι μια επιχείρηση δεν έχει μετάσχει σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας συμπράξεως ή ότι έχει διαδραματίσει ήσσονα ρόλο σε όσες πτυχές έχει μετάσχει δεν ασκεί επιρροή από πλευράς αποδείξεως της υπάρξεως παραβάσεως (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 90). Όταν αποδεικνύεται ότι μια επιχείρηση γνώριζε την παραβατική συμπεριφορά των άλλων μετεχόντων ή ότι ηδύνατο ευλόγως να την προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, θεωρείται συνυπαίτια, για όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση, της συμπεριφοράς την οποία ανέπτυξαν άλλες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ίδιας παραβάσεως (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 83). Η Aalborg δεν επικαλέστηκε κανένα καθοριστικό στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι απέσυρε την υποστήριξή της στην ETF ή στα μέτρα προστασίας πριν από τις τελευταίες συζητήσεις σχετικά με τα μέτρα αυτά.

329 Όσον αφορά την ευθύνη της Aalborg για τα μέτρα προστασίας της ιταλικής αγοράς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 3200 έως 3202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξήγησε λεπτομερώς ότι η Aalborg παρέστη στη συνεδρίαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1986 κατά τη διάρκεια της οποίας εξετάστηκε η κατάσταση των εισαγωγών ελληνικού τσιμέντου εκ μέρους της Ferruzzi και ανακοινώθηκε ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των Ιταλών παραγωγών τσιμέντου και της Ferruzzi μπορούσαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 3196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Aalborg ουδέποτε αμφισβήτησε τα πραγματικά αυτά περιστατικά.

- 330 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 3203 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, η Aalborg δεν κατέδειξε ότι, κατά τη συνεδρίαση εκείνη, εξεδήλωσε δημοσίως την αποδοκιμασία της έναντι αυτών των παρανόμων πρακτικών ή ότι πληροφόρησε τους λοιπούς μετέχοντες ότι σκόπευε να μετάσχει στη συνεδρίαση έχοντας διαφορετικές προθέσεις από τις δικές τους.
- 331 Το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη καταλήγοντας, στην ίδια σκέψη, ότι η Επιτροπή βασιμώς θεώρησε ότι η Aalborg, μεταξύ άλλων, προσχώρησε στις πρακτικές αυτές ή, τουλάχιστον, ότι έδωσε στους λοιπούς μετασχόντες την εντύπωση αυτή, επιδεικνύοντας πνεύμα αλληλεγγύης κατά της απόφασης της ελληνικής βιομηχανίας τσιμέντου να εξάγει την πλεονασματική παραγωγή της στις αγορές της δυτικής Ευρώπης, απόφασης η οποία θεωρήθηκε μείζων απειλή για τη σταθερότητα του συνόλου των αγορών αυτών.
- 332 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που επικαλείται η Cementir και με τα οποία επιχειρείται να αμφισβητηθούν οι εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτιμήσεις αποδεικτικών στοιχείων, δεν αμφισβητείται ότι, όπως παρατήρησε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 2768 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, η επιχείρηση αυτή δεν παρέστη στις συνεδριάσεις της ETF. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η απόφαση Τοιμέντο περιείχε διάφορες ενδείξεις ικανές να καταδείξουν ότι η Cementir είχε την πρόθεση να συμβάλει, με τη δική της συμπεριφορά, στην υλοποίηση των κοινών σκοπών τους οποίους επιδίωκε το σύνολο των μετεχόντων στην ETF (σκέψεις 3153 έως 3155 και 3284 έως 3287 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης).
- 333 Τα επιχειρήματα της Cementir δεν περιέχουν κανένα σοβαρό στοιχείο ικανό να καταδείξει ότι το Πρωτοδικείο αλλοίωσε τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία. Το γεγονός ότι η Cementir δεν παρέστη στις συνεδριάσεις της ETF είναι ήσσονος σημασίας εφόσον από τα σχετικά με τις εν λόγω συνεδριάσεις στοιχεία προκύπτει σαφώς ότι, με τη συμπεριφορά της, συνέβαλε στην υλοποίηση των κοινών σκοπών τους οποίους επιδίωκε το σύνολο των μετεχόντων. Συναφώς, σύμφωνα με την εκτίμηση που διατυπώνει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 3288 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, από τη δέσμη των εγγράφων αυτών προκύπτει ότι η Cementir ήταν μία από τις ιταλικές τσιμεντοβιομηχανίες που ήλθαν σε επαφή με τον όμιλο Ferruzzi προκειμένου να επιτύχουν την εκ μέρους της Calcestruzzi αναστολή της εκτελέσεως της συμβάσεως προμηθείας που είχε συνάψει με τον Τιτάνα.

- 334 Εξάλλου, από τις πραγματικές διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου στη σκέψη 3155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι οι ιταλικές τσιμεντοβιομηχανίες, εκπροσωπούμενες από την Italcementi, ζήτησαν «από τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους να ειδοποιήσουν τον αντιπρόσωπό τους στην Κοινότητα ώστε να μην αντιταχθεί στο αίτημα» εφαρμογής της ιταλικής νομοθεσίας που προέβλεπε υποχρέωση προηγούμενης κοινοποιήσεως κάθε εισαγωγής τσιμέντου. Συνεπώς, οι τσιμεντοβιομηχανίες αυτές, συμπεριλαμβανομένης της Cementir, είχαν γνώση των συγκεκριμένων σχεδιαζομένων ή ήδη ακολουθουμένων συμπεριφορών των άλλων επιχειρήσεων για την επιδίωξη στόχων που έθιγαν τον ανταγωνισμό.
- 335 Εξάλλου, το ότι εμπορικοί λόγοι μπορούσαν να οδηγήσουν την Cementir να μετάσχει σε σύμπραξη θίγουσα τον ανταγωνισμό δεν έχει σημασία, εφόσον η σύμπραξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Εφόσον αποδείχθηκε η συμμετοχή της στη σύμπραξη, δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί κατά πόσον είχε συμφέρον να συμμετάσχει στη σύμπραξη αυτή.
- 336 Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των συμφωνιών με την Calcestruzzi, δεδομένου ότι η Cementir παρέσχε τη συνδρομή της στις σχετικές με την Calcestruzzi δράσεις και συμφωνίες προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εισαγωγές από την Ελλάδα, το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι η Cementir είχε επίγνωση ότι μετείχε σε μια γενική σύμπραξη κατανομής των αγορών δεν μπορεί να θεωρηθεί αυθαίρετο ή εσφαλμένο.
- 337 Το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη όταν έκρινε, στη σκέψη 3289 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι βασίμως η Επιτροπή διαπίστωσε, στο άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της αποφάσεως Τσιμέντο, τη συμμετοχή της Cementir στις εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες είχαν ως σκοπό να παύσει η Calcestruzzi να είναι πελάτης των Ελλήνων παραγωγών και ιδιαίτερα του Τιτάνα.

- 338 Όσον αφορά την τήρηση της αρχής *non bis in idem*, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εφαρμογή της αρχής αυτής εξαρτάται από την τριπλή προϋπόθεση της ταυτότητας των πραγματικών περιστατικών, της ταυτότητας του παραβάτη και της ταυτότητας του προστατευομένου εννόμου συμφέροντος. Συνεπώς, η αρχή αυτή απαγορεύει την επιβολή πλειόνων κυρώσεων στο ίδιο πρόσωπο για την ίδια παράνομη συμπεριφορά προς προστασία του ίδιου εννόμου αγαθού.
- 339 Το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να διαπιστώσει τη διαφορά αντικαιμένου μεταξύ, αφενός, των συμβάσεων προμηθείας και των συμβάσεων συνεργασίας που είχαν συναφθεί μεταξύ της Calcestruzzi και των τριών ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών και, αφετέρου, του μέρους της συμφωνίας μεταξύ των τσιμεντοβιομηχανιών αυτών που αποσκοπούσε στην αποτροπή των εισαγωγών τσιμέντου από την Ελλάδα εκ μέρους της Calcestruzzi. Η συμμετοχή στη συμφωνία Cembureau περί σεβασμού των εγχωρίων αγορών συνιστά την παράβαση που κολάζει η απόφαση Τσιμέντο, το δε Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η παράβαση αυτή είχε διαφορετικό αντικείμενο από εκείνη στην οποία αναφερόταν η απόφαση της αρμόδιας για τον ανταγωνισμό ιταλικής αρχής, η οποία αφορούσε τις συμβάσεις προμηθείας και τις συμβάσεις συνεργασίας μεταξύ της Calcestruzzi και των εν λόγω τσιμεντοβιομηχανιών.
- 340 Εφόσον δεν υφίσταται ταυτότητα πραγματικών περιστατικών, δεν παραβιάστηκε η αρχή *non bis in idem*.
- 341 Όσον αφορά το επιχείρημα της Buzzi Unicem ότι το Πρωτοδικείο αλλοίωσε το νόημα που έπρεπε να αποδοθεί στα πρακτικά των συνεδριάσεων της 17ης Ιουνίου και της 4ης Σεπτεμβρίου 1987, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο ούτε αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία ούτε διατύπωσε αντιφατική αιτιολογία. Η Buzzi Unicem περιορίστηκε να εκφράσει τη διαφωνία της όσον αφορά την εκτίμηση των κρίσιμων εγγράφων από το Πρωτοδικείο και να επαναλάβει τη δική της εκδοχή των πραγματικών περιστατικών, η οποία απορρίφθηκε από το Πρωτοδικείο.
- 342 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η διάρκεια αυτή καθορίστηκε βάσει της διάρκειας των συμβάσεων προμηθείας και των συμβάσεων συνεργασίας που συνή-

φθησαν μεταξύ των ιταλικών τσιμεντοβιομηχανιών και της Calcestruzzi. Το γεγονός ότι οι τσιμεντοβιομηχανίες αυτές τήρησαν τη συμφωνία Cembureau έως τις 3 Απριλίου 1992, ενώ οι λοιποί παραγωγοί τσιμέντου είχαν παύσει να την εφαρμόζουν, αποτελεί ένδειξη περί του ότι διατήρησαν τη συμφωνία σε ισχύ επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα απ' ό,τι οι εν λόγω παραγωγοί. Όσον αφορά την εναρμονισμένη πρακτική που είχε ως στόχο να παύσει η Calcestruzzi να είναι πελάτης των Ελλήνων παραγωγών και ιδιαίτερα του Τιτάνα, η πρακτική αυτή παρατάθηκε έως την τελευταία σχετική συνεδρίαση στο πλαίσιο της ETF (βλ. σκέψεις 3301 έως 3310 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως).

- 343 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι και/ή ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν υποτιθέμενα νομικά σφάλματα, ελλιπή αιτιολογία, αλλοίωση αποδεικτικών στοιχείων και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας όσον αφορά τις δραστηριότητες στο πλαίσιο της ETF καθώς και τις συμφωνίες και πρακτικές που αποσκοπούσαν στην προστασία της ιταλικής αγοράς.

Γ — Επί του καταλογισμού της ευθύνης

- 344 Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Aalborg συστάθηκε στις 26 Ιουνίου 1990 και ανέλαβε, αναδρομικά από 1ης Ιανουαρίου 1990, το εργοστάσιο παραγωγής τσιμέντου της εταιρίας Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik. Η τελευταία έγινε εταιρία χαρτοφυλακίου, κατέχουσα, όπως η Blue Circle, το 50 % των μετοχών της Aalborg.

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 345 Η Aalborg υποστηρίζει ότι κακώς το Πρωτοδικείο επικύρωσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την απόφαση της Επιτροπής να καταλογίσει στην εταιρία αυτή την ευθύνη για τις παραβάσεις που είχε διαπράξει η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik.

346 Η Aalborg καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 1336 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, φαίνεται να θεμελιώνει την ευθύνη της στη σκέψη ότι τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στη σκέψη 344 της παρούσας απόφασης συνιστούσαν αναδιοργάνωση εντός της ίδιας οικονομικής οντότητας. Υποστηρίζει ότι, κατά τις επ' ακροατηρίου συζητήσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου, είχε δηλώσει ότι δεν ήταν ακριβές ότι η σύστασή της εντασσόταν στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης του ομίλου στον οποίο ανήκει. Συγκεκριμένα, μια άλλη οντότητα, η Blue Circle, απέκτησε την οικονομική κυριότητα του ημίσεος των δραστηριοτήτων τις οποίες ασκούσε προηγουμένως η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik.

347 Η Aalborg υποστηρίζει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη μεταβίβαση της ευθύνης (προμνησθείσες αποφάσεις Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, CRAM και Rheinzink κατά Επιτροπής, καθώς και Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni) αφορά μόνο περιπτώσεις στις οποίες η ευθυνόμενη επιχείρηση έπαυσε να υφίσταται και μια άλλη επιχείρηση ανέλαβε το σύνολο των υλικών και ανθρωπίνων πόρων της. Με τη νομολογία αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι το λεγόμενο κριτήριο «της οικονομικής συνέχειας» μπορεί να λειτουργήσει μόνο στην περίπτωση στην οποία το ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχείρησης νομικό πρόσωπο έπαυσε να υφίσταται νομικώς μετά τη διάπραξη της παραβάσεως.

348 Εν προκειμένω, το νομικό πρόσωπο που φέρει την ευθύνη των παραβάσεων που διαπιστώνονται με την απόφαση Τσιμέντο, η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik, δεν έπαυσε να υφίσταται, πράγμα το οποίο, εξάλλου, δεν φαίνεται να αμφισβητήθηκε από την Επιτροπή. Κατά συνέπεια, κατά την Aalborg, η ευθύνη αυτή δεν μπορεί να της καταλογιστεί όπως της καταλογίστηκε με την απόφαση Τσιμέντο και την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

349 Η Aalborg υποστηρίζει, περαιτέρω, ότι η έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά το νομικό πρόσωπο που ευθύνεται για την παράβαση πρέπει να οδηγήσει στην ανίχνευση της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης. Το γεγονός ότι, κατά τη διοικητική διαδικασία, η Aalborg δεν επεσήμανε ειδικά την ενδεχόμενη αβεβαιότητα ως προς το ευθυνόμενο

νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να απαλλάσσει την Επιτροπή από την υποχρέωση να προσδιορίσει επακριβώς το ευθυνόμενο πρόσωπο και να αιτιολογήσει την επιλογή της.

- 350 Η Aalborg διευκρινίζει συναφώς ότι δεν είχε ιδιαίτερο λόγο να διορθώσει τον εκ μέρους της Επιτροπή προσδιορισμό του αποδέκτη της ΑΑ, καθόσον η τελευταία στηριζόταν σε διαφορετική άποψη, ήτοι στην άποψη ότι υπήρχε σύμπραξη η οποία εξακολουθούσε ακόμα να ισχύει.
- 351 Ωστόσο, εφόσον η άποψη αυτή μεταβλήθηκε στην απόφαση Τσιμέντο, το ζήτημα της ταυτότητας του αποδέκτη της αποφάσεως κατέστη ουσιώδες. Η Aalborg δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη των δραστηριοτήτων μιας συμπράξεως σε παρελθούσα περίοδο με την οποία η απόφαση Τσιμέντο, αντίθετα προς την ΑΑ, συνδέει την παράβαση αυτή. Δεδομένου ότι η Aalborg δεν είχε ακόμα συσταθεί όταν διεξήχθησαν οι επίμαχες συνεδριάσεις, οι εκπρόσωποί της αναμφισβητήτως απουσίαζαν από τις συνεδριάσεις που θεωρήθηκαν ουσιώδεις για την σύμπραξη που διαπιστώθηκε με την απόφαση Τσιμέντο.
- 352 Η Επιτροπή θεωρεί ότι μια οικονομική οντότητα παραμένει η ίδια εφόσον το σύνολο των μέσων παραγωγής που χρησιμοποιεί για την παραγωγή τσιμέντου μεταβιβάζεται από μία επιχείρηση σε άλλη, η οποία συνεχίζει τη βιομηχανική αυτή δραστηριότητα. Υποστηρίζει ότι μια εισφορά σε κεφάλαιο από μια νέα επιχείρηση ουδόλως μεταβάλλει το γεγονός ότι, όσον αφορά την παραγωγή, πρόκειται για την ίδια οικονομική οντότητα.
- 353 Κατά την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε διαδικαστική πλημμέλεια όταν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η Aalborg αναγνώρισε κατά τις επ' ακροατηρίου συζητήσεις ότι δεν αμφισβήτησε, με την απάντησή της στην ΑΑ, τη δυνατότητα να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις πράξεις της Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 354 Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως της Aalborg, εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξετάσει αν το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη θεωρώντας ότι η Επιτροπή είχε δικαίωμα να κινήσει διαδικασία κατά της εταιρίας αυτής και να τη θεωρήσει υπεύθυνη για τις προ της συστάσεως της Aalborg συμπεριφορές της Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik που έθιγαν τον ανταγωνισμό.
- 355 Ειδικότερα, πρέπει να καθοριστεί αν το γεγονός ότι η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik υφίσταται ακόμα αποκλείει απολύτως και κατ' ανάγκην τη δυνατότητα της Επιτροπής να καταλογίσει στην Aalborg τη διάπραξη της παραβάσεως από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως.
- 356 Δεν αμφισβητείται ότι οι οικονομικές δραστηριότητες της Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik στον τομέα του τσιμέντου μεταβίβαστηκαν το 1990 στην Aalborg.
- 357 Όταν το Πρωτοδικείο κατέληξε, στη σκέψη 1335 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Aalborg και η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik αποτελούν την ίδια οικονομική οντότητα από πλευράς της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, στη διαπίστωση αυτή πρέπει να αποδοθεί η έννοια ότι η επιχείρηση την οποία διαχειρίζεται η Aalborg από το 1990 και εντεύθεν είναι η ίδια με εκείνη την οποία διαχειριζόταν προηγουμένως η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik (βλ., συναφώς, τη σκέψη 59 της παρούσας αποφάσεως).
- 358 Το γεγονός ότι η Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik υφίσταται ακόμα ως νομική οντότητα δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό και δεν συνιστούσε, συνεπώς, αυτό καθαυτό, λόγο ακυρώσεως της αποφάσεως Τσιμέντο όσον αφορά την Aalborg.

- 359 Συναφώς, είναι αληθές ότι, στην προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni (σκέψη 145), το Δικαστήριο έκρινε ότι οικονομική συνέχεια μπορεί να υπάρξει μόνον στην περίπτωση που το ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως νομικό πρόσωπο έπαυσε να υφίσταται νομικώς μετά τη διάπραξη της παραβάσεως. Ωστόσο, η υπόθεση αυτή αφορούσε την περίπτωση δύο υφισταμένων και λειτουργουσών επιχειρήσεων εκ των οποίων η μία είχε απλώς εκχωρήσει ένα μέρος των δραστηριοτήτων της στην άλλη και οι οποίες δεν συνδέονταν διαρθρωτικά μεταξύ τους. Όμως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 343 της παρούσας αποφάσεως, εν προκειμένω δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.
- 360 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αιτιολογίας, βασίμως το Πρωτοδικείο θεώρησε, στη σκέψη 1336 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, εφόσον η Aalborg δεν υποστήριξε ενώπιον της Επιτροπής ότι δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις δραστηριότητες της Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να εξηγήσει περαιτέρω, με την απόφαση Τσιμέντο, τους λόγους για τους οποίους καταλόγιζε την ευθύνη αυτή στην Aalborg.
- 361 Συνεπώς, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Δ — Επί των προστίμων

1) Η επιμέτρηση των προστίμων με την απόφαση Τσιμέντο

- 362 Η απόφαση Τσιμέντο διέκρινε δύο κατηγορίες ή ομάδες επιχειρήσεων και ενώσεων: αφενός, εκείνες που μετέσχαν στη συμφωνία Cembureau και, αφετέρου, εκείνες των οποίων η ανάμειξη υπήρξε λιγότερο αποφασιστική και ήσσονος βαρύτητας. Οι συμπεριφορές που περιγράφονται στα άρθρα 2 έως 4 της αποφάσεως Τσιμέντο θεωρήθηκαν από την Επιτροπή σοβαρότερες από εκείνες που περιγράφονται στα άρθρα 5 και 6 της αποφάσεως αυτής και οι οποίες είχαν λιγότερο άμεσα αποτελέσματα από πλευράς στεγανοποιήσεως των εγχωρίων αγορών.

- 363 Στις επιχειρήσεις και ενώσεις της πρώτης κατηγορίας, οι οποίες προσπάθησαν όλες με την ίδια ένταση να εξασφαλίσουν τον σεβασμό των εγχωρίων αγορών και είχαν όλες άμεση επιρροή από πλευράς στεγανοποιήσεως των αγορών αυτών, επιβλήθηκε πρόστιμο το ύψος του οποίου αντιστοιχούσε στο 4 % του κύκλου εργασιών τον οποίο είχε πραγματοποιήσει εκάστη εξ αυτών στην αγορά του κοινού τιμμένου κατά το έτος 1992. Το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στις επιχειρήσεις και ενώσεις της δεύτερης κατηγορίας ισοδυναμούσε προς το 2,8 % της ίδιας παραμέτρου.
- 364 Η εκτίμηση του δυσανάλογου χαρακτήρα του επιβληθέντος προστίμου σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως εμπίπτει στον έλεγχο πλήρους δικαιοδοσίας που ανατίθεται στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού 17. Ασκώντας τον έλεγχο αυτό, το Πρωτοδικείο δέχθηκε εν μέρει τις ενωπιόν του ασκηθείσες προσφυγές. Πράγματι, για την επιμέτρηση των προστίμων, η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι οι επιχειρήσεις αυτές είχαν μετάσχει στη σύμπραξη επί 122 μήνες, ενώ η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία επέτρεψε να καταδειχθεί ότι η πραγματική διάρκεια της συμμετοχής τους ήταν βραχύτερη. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο μείωσε αναλογικά τα ποσά των προστίμων.
- 365 Στο πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων αναιρέσεως, η ανάλυση του Δικαστηρίου περιορίζεται στο κατά πόσον το Πρωτοδικείο, επικυρώνοντας τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή κατά την επιμέτρηση των προστίμων και ελέγχοντας την εφαρμογή τους, ενδεχομένως δε διορθώνοντας την εφαρμογή αυτή, υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη ή παραβίασε τις αρχές της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως που διέπουν την επιβολή των προστίμων.
- 366 Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλονται στο πλαίσιο αυτών των αναιρετικών αιτημάτων, πλην εκείνων που αφορούν μία από τις αναιρεσειούσες, θα συνεξεταστούν για την έκδοση κοινής αποφάσεως.

2) Οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν τα κριτήρια επιμετρήσεως των προστίμων καθώς και τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

367 Όλες οι αναιρεσείουσες προέβαλαν λόγους με σκοπό την ακύρωση ή τη μείωση των προστίμων που τους επιβλήθηκαν με την απόφαση Τσιμέντο και τα οποία, στη συνέχεια, μειώθηκαν από το Πρωτοδικείο. Οι λόγοι αναιρέσεως αυτοί αφορούν, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για την επιβολή των προστίμων, καθώς και υποτιθέμενες παραβιάσεις των αρχών της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως κατά τον υπολογισμό των προστίμων συνιστάμενες στην επιβολή υπερβολικά υψηλών κυρώσεων χωρίς να ληφθεί υπόψη ο βαθμός συμμετοχής κάθε επιχειρήσεως. Οι αναιρεσείουσες επικρίνουν επίσης το γεγονός ότι η κύρωση δεν μειώθηκε περισσότερο μετά την ακύρωση πλειόνων παραβάσεων και τη μείωση της διάρκειας άλλων παραβάσεων, με αποτέλεσμα να επιβληθεί η ίδια κύρωση σε επιχειρήσεις των οποίων η ανάμειξη ήταν λιγότερο αποφασιστική και ήσσονος βαρύτητας.

368 Η Aalborg και η Cementir θεωρούν, ειδικότερα, ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως παραβιάστηκε στο μέτρο που άλλες επιχειρήσεις, καταταγείσες όπως οι ίδιες στην υποομάδα εκείνων που έφεραν τη μεγαλύτερη ευθύνη είχε συμμετάσχει περισσότερο εντατικά στη σύμπραξη. Η Buzzi Unicem θεωρεί επίσης ότι η ακύρωση, από το Πρωτοδικείο, ορισμένων μερών της αποφάσεως Τσιμέντο, με την αιτιολογία ότι δεν είχε αποδειχθεί η συμβολή της Unicem στις συμπεριφορές που περιγράφονταν στην απόφαση αυτή, έπρεπε να συνοδεύεται από μείωση του προστίμου.

369 Κατά την Επιτροπή, η θέση την οποία έλαβε το Πρωτοδικείο αποτελεί άμεση συνέπεια της εκ μέρους του απορρίψεως του επιχειρήματος ότι τα πρόστιμα έπρεπε να είναι ανάλογα των μέτρων εκτελέσεως της συμφωνίας Cembureau τα οποία έλαβε κάθε μία από τις επιχειρήσεις. Το Πρωτοδικείο ενέκρινε έτσι την ανάλυση στην οποία προέβη η Επιτροπή στο σημείο 65 του αιτιολογικού μέρους της αποφάσεως Τσι-

μέντο, σύμφωνα με το οποίο έπρεπε να τιμωρηθεί η συνολική συμμετοχή στην εκτέλεση της συμφωνίας αυτής. Η επιλογή να μη μειωθεί το ύψος του προστίμου με την αιτιολογία της ακυρώσεως ορισμένων μερών των άρθρων 3 και 4 της εν λόγω αποφάσεως ήταν σύμφωνη με την ανάλυση αυτή, δεδομένου ότι, όσον αφορά την αγορά του κοινού τοιμέντου, το πρόστιμο επιβλήθηκε βάσει του άρθρου 1 της ίδιας αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, διαμόρφωσε το πρόστιμο αναλόγως της βαρύτητας της παραβατικής συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως καθώς και της διάρκειάς της και του ρόλου που διαδραμάτισε εκάστη εξ αυτών στο πλαίσιο της συμπράξεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 370 Στο μέτρο που οι λόγοι που αφορούν τα κριτήρια επιμετρήσεως των προστίμων και τη βαρύτητα της συμμετοχής των αναιρεσειουσών θίγουν πραγματικά ζητήματα ή περιορίζονται στην επανάληψη επιχειρημάτων ήδη προβληθέντων πρωτοδικώς και στα οποία το Πρωτοδικείο απάντησε με τις σκέψεις 4964 έως 4969 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι λόγοι αυτοί είναι अपαράδεκτοι.
- 371 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς τα κριτήρια επιμετρήσεως των προστίμων, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο να μην απάντησε ρητώς το Πρωτοδικείο σε κάποιο μεμονωμένο επιχείρημα σε ένα ενιαίο και συνεκτικό κείμενο, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Πράγματι, το Πρωτοδικείο επικύρωσε την επιλογή της Επιτροπής να εκτιμήσει τη συνολική ευθύνη των επιχειρήσεων και να τιμωρήσει την παράβαση που συνιστά η συμφωνία Cembureau και όχι να κολάσει τα διάφορα συστατικά στοιχεία της εν λόγω παραβάσεως. Εξήγησε ότι ο αριθμός των ειδικών παραβάσεων που διέπραξε συγκεκριμένη επιχείρηση δεν συνιστούσε χρήσιμο κριτήριο αξιολογήσεως του βαθμού ευθύνης της στην εν λόγω συμφωνία. Το Πρωτοδικείο επικύρωσε επίσης την εκτίμηση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία τα άμεσα μέτρα προστασία των εγχωρίων αγορών ήταν σοβαρότερα από τα μέτρα διοχετεύσεως της πλεονασματικής παραγωγής προς τις τρίτες χώρες (σκέψεις 4965, 4966 έως 4968 και 4975 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

- 372 Εξάλλου, η υποχρέωση αιτιολογήσεως δεν επιβάλλει στο Πρωτοδικείο να εκθέτει αιτιολογία ακολουθούσα αναλυτικά έναν προς έναν όλους τους λόγους που προβάλλουν οι διάδικοι. Συνεπώς, η αιτιολογία μπορεί να συνάγεται εμμέσως, υπό την προϋπόθεση ότι επιτρέπει στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη των επιμέσων μέτρων, στο δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να διαθέτει επαρκή στοιχεία ώστε να ασκήσει τον έλεγχό του (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2001, C-120/99, Ιταλία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-7997, σκέψη 28).
- 373 Όσον αφορά τα κριτήρια της επιμετρήσεως του προστίμου και την τήρηση των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας, το Πρωτοδικείο ενέκρινε τα κριτήρια που υιοθέτησε η Επιτροπή. Δήλωσε ότι ορθώς η Επιτροπή αποφάσισε να κολάσει αυτή καθαυτήν τη συμμετοχή στη συμφωνία Cembureau, ανεξαρτήτως των μεμονωμένων συμπεριφορών και του αριθμού των εκτελεστικών μέτρων που έλαβε κάθε επιχείρηση. Ομοίως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η διάκριση στην οποία προέβη η Επιτροπή μεταξύ άμεσα μετασχόντων στη συμφωνία (πρώτη κατηγορία) και έμμεσα μετασχόντων (δεύτερη κατηγορία) ήταν βάσιμη και ότι, συνεπώς, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αξιολογήσει τον ειδικό ρόλο που διαδραμάτισε εκάστη επιχείρηση στα διάφορα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν τη διαπιστωθείσα παράβαση. Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι ο αριθμός των ειδικών παραβάσεων που διέπραξε συγκεκριμένη επιχείρηση στο πλαίσιο της συμφωνίας Cembureau δεν συνιστούσε, εν προκειμένω, χρήσιμο κριτήριο αξιολογήσεως του βαθμού ευθύνης της.
- 374 Τα κριτήρια που χρησιμοποίησε το Πρωτοδικείο, ήτοι η διαρκής προσχώρηση στη συμφωνία Cembureau μέσω της συμμετοχής ή της συνεργασίας σε ένα ή πλείονα μέτρα εφαρμογής της συμφωνίας αυτής και η επίπτωση των συμπεριφορών στον ανταγωνισμό και τη στεγανοποίηση των εγχωρίων αγορών, είναι σύμφωνα προς τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 89 έως 92 της παρούσας αποφάσεως αρχές, οι οποίες διέπουν την επιβολή των προστίμων.
- 375 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι και/ή ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν τα κριτήρια επιμετρήσεως των προστίμων καθώς και τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας.

3) Επί του σκέλους του έκτου λόγου αναιρέσεως της Cementir που αφορά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών

Επιχειρηματολογία της Cementir

- 376 Η Cementir επικαλείται λογιστικό λάθος κατά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών εκ μέρους της Επιτροπής, υπό την έννοια ότι η τιμή της μεταφοράς του τσιμέντου ή η τιμή των σάκων εντός των οποίων παραδίδεται ενσωματώθηκαν στην τιμή πώλησής τους. Εφόσον ο κύκλος εργασιών των άλλων επιχειρήσεων τις οποίες αφορούσε η απόφαση Τσιμέντο δεν περιείχε αυτά τα στοιχεία κόστους, η Cementir υπήρξε θύμα άνισης μεταχειρίσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 377 Αυτό το σκέλος του έκτου λόγου αναιρέσεως της Cementir είναι απαράδεκτο, καθόσον η επιχείρηση αυτή περιορίζεται να επαναλάβει τα επιχειρήματα που εξέθεσε ήδη πρωτοδικώς και στα οποία το Πρωτοδικείο απάντησε με τις σκέψεις 5030 έως 5032 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Όσον αφορά το μέρος αυτού του σκέλους του λόγου αναιρέσεως το οποίο αναφέρεται στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, αρκεί να παρατηρηθεί ότι η Cementir δεν επικαλείται κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συνιστά, ως προς αυτήν, παραβίαση της εν λόγω αρχής.
- 378 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί εν μέρει ως απαράδεκτο και εν μέρει ως αβάσιμο το σκέλος του έκτου λόγου αναιρέσεως της Cementir που αφορά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών.

4) Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως της Ciments français, που αφορά τη βελγική θυγατρική της εταιρία

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

379 Κατά τον υπολογισμό των προστίμων που επέβαλε στη Ciments français, η Επιτροπή περιέλαβε τους κύκλους εργασιών που είχαν πραγματοποιήσει η ισπανική, η ελληνική και η βελγική θυγατρική της εταιρίας αυτής. Κατά την αναιρεσίευση, το Πρωτοδικείο, κατά τον δικό του υπολογισμό του κύκλου εργασιών, συνυπολόγισε τη βελγική θυγατρική με την αιτιολογία ότι η Ciments français δεν είχε αμφισβητήσει ότι είχε τον έλεγχο της κατά τον χρόνο της διαπράξεως των παραβάσεων. Η Ciments français θεωρεί ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει, συναφώς, πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον από τη δικογραφία της ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκης προκύπτει ότι απέκτησε τον έλεγχο της Compagnie de ciments belges SA (στο εξής: CCB) από τον Οκτώβριο του 1990. Κατά τη Ciments français, η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ενέχει επίσης νομική πλάνη λόγω παραβίασεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθόσον η εκτίμηση αυτή οδήγησε το Πρωτοδικείο να αντιμετωπίσει με διαφορετικό τρόπο επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση: οι θυγατρικές της Ciments français τιμωρήθηκαν αυστηρότερα από τις θυγατρικές άλλων εταιριών, η δε βελγική θυγατρική της Ciments français αντιμετωπίστηκε αυστηρότερα απ' ό,τι η ισπανική και η ελληνική θυγατρική της. Η Ciments français ζητεί, συνεπώς, τη μερική αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και τη μείωση από 12,52 σε 9,62 εκατομμύρια ευρώ του ύψους του προστίμου που επιβλήθηκε για την παράβαση που διαπράχθηκε στην αγορά του κοινού τοιμέντου.

380 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αυτός ο λόγος αναιρέσεως αφορά καθαρά πραγματικό ζήτημα και είναι, συνεπώς, απαράδεκτος. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο υπολογισμός του ύψους του προστίμου βάσει του συνόλου των κύκλων εργασιών του ομίλου δεν σημαίνει ότι εκείνες που πρέπει να καταβάλουν το πρόστιμο αυτό είναι οι θυγατρικές εταιρίες. Ο λόγος αναιρέσεως στερείται, εξάλλου, ερείσματος διότι, πρωτοδικώς, η Ciments français επικαλέστηκε μόνο την από 28 Φεβρουαρίου 1994 επιστολή της, στην οποία δεν ανέφερε την ημερομηνία κατά την οποία είχε αποκτήσει τον έλεγχο της βελγικής θυγατρικής της. Τα έγγραφα που υποτίθεται ότι αποτελούσαν απόδειξη περί αυτού δεν προσκομίστηκαν παρά στο πλαίσιο του υπομνήματος απαντήσεως και οι συζητήσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν έθιξαν το ζήτημα της επιδράσεως της ημερομηνίας αποκτήσεως του ελέγχου της θυγατρικής αυτής στον

υπολογισμό των προστίμων, οπότε η τυχόν πλάνη του Πρωτοδικείου ως προς το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί πρόδηλη. Εξάλλου, η θέση του Πρωτοδικείου δεν είναι απολύτως συνεπής, καθόσον, αν το πρόστιμο πρέπει να υπολογίζεται βάσει του συνόλου των κύκλων εργασιών της ευθυνομένης επιχειρήσεως, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών των θυγατρικών που αποτελούσαν μέρος του ομίλου κατά την ημερομηνία που προκρίθηκε για τον καθορισμό του εν λόγω συνολικού κύκλου εργασιών. Δεν υφίσταται κανένας λόγος να εξαιρεθούν οι επιχειρήσεις που δεν αποτελούσαν μέρος του ομίλου κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 381 Από τον διοικητικό φάκελο, την ίδια την απόφαση Τσιμέντο (σημείο 5, παράγραφος 7, στοιχείο ζ', τρίτη παύλα, δεύτερο εδάφιο, του αιτιολογικού) και τη δικογραφία ενώπιον του Πρωτοδικείου, συμπεριλαμβανομένης επιστολής της 22ας Σεπτεμβρίου 1998 με απάντηση σε ερώτηση του εισηγητή δικαστή, προκύπτει ότι η Ciments français είχε αναφέρει επανειλημμένως ότι δεν είχε αποκτήσει τον έλεγχο της CCB πριν από τον Οκτώβριο του 1990.
- 382 Το Πρωτοδικείο εξαίρεσε από τον υπολογισμό των προστίμων που επέβαλε στη Ciments français τον κύκλο εργασιών της ισπανικής και της ελληνικής θυγατρικής της εταιρίας αυτής, διότι αποδείχθηκε ότι η εν λόγω εταιρία δεν είχε ακόμα τον έλεγχό τους όταν κατέστη ένοχη των συμπεριφορών που στοιχειοθετούν την παράβαση. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι, το 1990, η Ciments français είχε θέσει τέρμα στις επίδικες συμπεριφορές.
- 383 Όμως, από την ίδια την απόφαση Τσιμέντο προκύπτει ότι η Ciments français απέκτησε τον έλεγχο της CCB κατά τη διάρκεια του 1990, ήτοι το ίδιο έτος κατά το οποίο απέκτησε τον έλεγχο της ισπανικής και της ελληνικής θυγατρικής. Επομένως, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη η οποία μπορούσε να εντοπιστεί με την ανάγνωση ενός κειμένου όπως η απόφαση Τσιμέντο, η οποία προφανώς, ήδη από την αρχή, αποτελούσε το επίκεντρο της διαφοράς.

384 Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως της Ciments français και να αναγνωρισθεί στο σφάλμα αυτό του Πρωτοδικείου η ίδια έννομη συνέπεια με εκείνη που εφαρμόστηκε στην ισπανική και την ελληνική θυγατρική ώστε να αφαιρεθεί από τη βάση υπολογισμού των προστίμων ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η CCB το 1992. Συνεπώς, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση αναιρείται καθόσον καθόρισε στα 12 519 000 ευρώ το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε για τις παραβάσεις της Ciments français στην αγορά του κοινού τσιμέντου.

385 Δεδομένου ότι το Δικαστήριο διαθέτει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να αποφανθεί το ίδιο οριστικώς επί της διαφοράς, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Ciments français με το άρθρο 9 της αποφάσεως μειώνεται σε 9 620 000 ευρώ, βάσει των στοιχείων που η επιχείρηση αυτή παρέσχε ενώπιον του Πρωτοδικείου και, στη συνέχεια, ενώπιον του Δικαστηρίου και τα οποία δεν αμφισβήτησε η Επιτροπή.

5) Λοιποί λόγοι αναιρέσεως

386 Η Italcementi υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν διέκρινε τις περιόδους κατά τις οποίες η συμμετοχή της στη συμφωνία Cembureau υπήρξε λιγότερο έντονη από εκείνες κατά τις οποίες ήταν περισσότερο αναμεμιγμένη. Η Italcementi προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν μείωσε το ποσό του προστίμου παρά την ακύρωση του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως Τσιμέντο και τη διαπίστωση ότι η περιγραφόμενη στο άρθρο 5 της αποφάσεως Τσιμέντο συμπεριφορά δεν αντέβαινε στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

387 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε αναλογική μείωση του ποσού του προστίμου αναλόγως της διάρκειας της συμμετοχής της Italcementi στη συμφωνία Cembureau, οπότε η ακύρωση του εν λόγω άρθρου 2, όσον αφορά την

Italcementi, αντικατοπτρίστηκε στο ποσό του προστίμου (βλ. σκέψη 4381 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, η ακύρωση του άρθρου 5 δεν μειώνει ούτε τη σοβαρότητα ούτε τη διάρκεια της συμπεριφοράς της Italcementi και δεν μπορεί, συνεπώς, να επηρεάσει το ποσό του προστίμου. Το Πρωτοδικείο δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας θεωρώντας ότι ο αριθμός των ειδικών παραβάσεων που διέπραξε συγκεκριμένη επιχείρηση δεν καθορίζει την αξιολόγηση του βαθμού ευθύνης της στη συμφωνία. Όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ διαφόρων περιόδων αναλόγως του βαθμού της αναμείξεως της Italcementi, το επιχείρημα αυτό αφορά τα πραγματικά περιστατικά και δεν μπορεί να εξεταστεί κατ' αναιρέση. Συνεπώς, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

388 Εξάλλου, η Irish Cement ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν απάντησε στο επιχείρημά της ότι η συμπεριφορά της δεν ήταν ικανή να έχει επιπτώσεις από πλευράς στεγανοποιήσεως των εγχωρίων αγορών και ότι η συμμετοχή της στα πραγματικά περιστατικά που της προσάπτει η Επιτροπή ήταν περιθωριακή.

389 Αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος στο μέτρο που το Πρωτοδικείο απάντησε εμμέσως στο επιχείρημα αυτό στις σκέψεις 4966 και 4975 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και δεδομένου ότι αναφέρεται στα πραγματικά περιστατικά χωρίς να γείρει νομικό ζήτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

390 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, που έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118 του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστούν οι αναιρεσιδούσες στα δικαστικά έξοδα, οι δε Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Buzzi Unicem και Cementir ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν αντιστοίχως στα δικαστικά έξοδα στις υποθέσεις C-204/00 P, C-205/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P.

391

Κατά το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, το οποίο έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118 του ίδιου κανονισμού, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι η Ciments français και η Επιτροπή ηττήθηκαν εν μέρει στην υπόθεση C-211/00 P, πρέπει να οριστεί ότι κάθε διάδικος θα φέρει τα δικά του έξοδα στην υπόθεση αυτή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Αναιρεί το σημείο 12, έβδομη παύλα, του διατακτικού της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής.**

- 2) Ορίζει σε 9 620 000 ευρώ το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στη Ciments français SA για την παράβαση που διαπιστώθηκε στο άρθρο 1 της απόφασης 94/815/EK της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (Υπόθεση IV/33.126 και 33.322 — Τσιμέντο).
- 3) Απορρίπτει τις αιτήσεις αναιρέσεως κατά τα λοιπά.
- 4) Καταδικάζει τις Aalborg Portland A/S, Irish Cement Ltd, Italcementi—Zaββ-σιγθε Σιφξιγε Γενεξο ΤπΑ, Βφςσι Φξιγεν ΤπΑ και Cementir—Γενεξυεσιε δεμ Υισεξο ΤπΑ αντιστοίχως στα δικαστικά έξοδα στις υποθέσεις C-204/00 P, C-205/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P.
- 5) Η Ciments français SA και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων φέρουν η καθεμία τα δικαστικά της έξοδα στην υπόθεση C-211/00 P.

Jann

Edward

La Pergola

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Ιανουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

B. Σκουρής